

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2009

MICHALA ADAMOVIČOVÁ

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA GERMANISTIKY**

**AKTUÁLNÍ INFORMACE O NĚMECKY
MLUVÍCÍCH ZEMÍCH
JEJICH ÚLOHA PŘI ROZVOJI ŘEČOVÝCH
DOVEDNOSTÍ
diplomová práce**

Autorka DP: Michala Adamovičová

Vedoucí DP: doc. PhDr. Alena Aigner, CSc.

České Budějovice 2009

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá aktuálními informacemi o německy mluvících zemích a úlohou těchto informací při rozvoji řečových dovedností. Cílem diplomové práce je sestavit soubor cvičení vhodných pro výuku německého jazyka.

V úvodu práce budou nastíněny cíle a teze, které budou následně blíže specifikovány v hlavní části práce.

Hlavní část se bude skládat z části teoretické a praktické. Teoretická část práce si klade za cíl vytvořit povědomí o oboru Landeskunde a způsobu práce se zeměvědnými informacemi. Část praktická bude obsahovat deset cvičení, sloužících k rozvoji řečových dovedností, jejichž tematickou náplní budou aktuální informace o německy mluvících zemích.

Cvičení obsažená v praktické části jsou určena pro pokročilé studující, případně mohou sloužit jako příručka pro vyučující a zájemce o německý jazyk.

V závěru práce budou shrnuty a zhodnoceny výsledky práce.

ANNOTATION

This thesis is undertaking current information about german speaking countries and function of these information in development of discourse facility. The objection of the thesis is to draw a file of excercises which would be most suitable for tuition of german language.

The introduction will contain objections and propositions which will be then later specified in the main part of the thesis.

The main part will be composed by two parts, theoretical as well as practical. The objection of the theory part is to achieve a knowledge about Landeskude field and the manner of work with information about country. The practical part will contain ten excercises which will be used for development of the discourse facility. The subject scope of these will be information about german speaking countries.

The excercises in the practical part are dedicated to the advanced students, or eventually can be used by tutors or those interested in german language as such. At the end of the thesis, the outcome will be summarized and reviewed.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní doc. PhDr. Alena Aigner, CSc. za odborné vedení práce, za rady a cenné podněty, které při zpracování této práce poskytla. Dále bych ráda poděkovala Dr. Ulrichu Zeunerovi za poskytnutí informací, které přispěly ke vzniku této práce.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na dané téma vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příloženém seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 20. dubna 2009

.....

vlastnoruční podpis

1. Obsah:

1. Úvod.....	3
2. Teoretická část.....	5
2. 1. Vymezení pojmu Landeskunde.....	5
2. 1. 1. ABCD Thesen.....	5
2. 1. 1. 1. ABCD Thesen – definice Landeskunde.....	5
2. 1. 1. 2. ABCD Thesen – všeobecné zásady.....	6
2. 1. 1. 3. ABCD Thesen – metodicko-didaktické zásady.....	8
2. 1. 1. 4. ABCD Thesen – možnosti oborové spolupráce.....	10
2. 1. 1. 5. ABCD Thesen – shrnutí.....	11
2. 2. Landeskunde a její souvislost s kulturou a jazykem.....	12
2. 2. 1. Pojem Kultura.....	12
2. 2. 2. Kultura podle Almayera.....	14
2. 3. Historické koncepty Landeskunde.....	15
2. 3. 1. Faktograficky zaměřená Landeskunde.....	15
2. 3. 2. Komunikativně zaměřená Landeskunde.....	16
2. 3. 2. 1. Komunikativní kompetence.....	17
2. 3. 3. Interkulturně zaměřená Landeskunde.....	18
2. 3. 3. 1. Interkulturní kompetence.....	19
2. 3. 4. D-A-CH-koncept – integrovaná Landeskunde.....	20
2. 4. Současná situace.....	22
2. 5. Výběr okruhů a témat s ohledem na jednotlivé koncepty Landeskunde.....	24
2. 6. Výběr a zpracování materiálů.....	25
2. 6. 1. Text.....	25
2. 6. 1. 1. Text podle Altmayera.....	25
2. 6. 1. 2. Autentický text.....	26
2. 6. 1. 2. 1. Literární text.....	27
2. 6. 2. Podmínky pro správné porozumění textu.....	28
2. 6. 2. 1. Kulturelle Deutungsmuster.....	30
2. 6. 2. 1. 1. Identifikace kulturních výkladových vzorů a práce s nimi.....	30
2. 7. Metody práce.....	32
2. 7. 1. Přístup pomocí jazyka.....	32

2. 7. 2. Přístup pomocí lidí a jejich jednání.....	34
2. 7. 3. Přístup pomocí exemplárních manifestací.....	36
2. 7. 4. Další možné přístupy.....	37
3. Praktická část.....	39
3. 1. Obecný úvod k praktické části.....	39
3. 2. „Mauer im Kopf“.....	42
3. 3. Co bylo v Sasku vynalezeno nebo vyrobeno.....	50
3. 4. Ernst Jandl: fünfter sein.....	57
3. 5. Cestování – nejčastější cíle letních dovolených.....	62
3. 6. Na úřadě – formuláře.....	67
3. 7. Životopis – Angela Merkel.....	72
3. 8. Nedělní otvírací doba.....	77
3. 9. Nové spolkové země a jejich problémy (Hoyerswerda).....	81
3. 10. Třídění odpadů.....	87
3. 11. Dětská chudoba v Německu.....	95
4. Závěr.....	100
5. Literatura.....	101
6. Zdroje obrazových příloh.....	108

1. Úvod

Ve své diplomové práci se zabývám tématem využitím aktuálních informací o německy mluvících zemích k rozvoji řečových dovedností. Pojem aktuální informace o německy mluvících zemích je možné ztotožnit s pojmem Landeskunde. Důraz je kladen především na aspekt aktuálnosti.

Téma diplomové práce jsem si zvolila v souvislosti s mým zahraničním pobytem, uskutečněným ve studijním roce 2005/06. Poznávání cizí kultury mě přivedlo na myšlenku, zabývat se tímto tématem, a vším, co s ním souvisí, blíže. Tedy i metodickou stránkou využití zeměvědných informací ve výuce cizích jazyků.

Obor Landeskunde bývá ve srovnání s jinými obory náležejícími k DaF často opomíjen, přesto se jedná o obor nanejvýše zajímavý, nabízející celou řadu možností, jak rozvíjet řečové dovednosti. Přestože byly zeměvědné informace užívány ve výuce cizích jazyků hojněji již na počátku minulého století, dodnes neexistuje větší množství prakticky zaměřených publikací, věnovaných tomuto tématu a obdobná je situace také na poli odborné literatury.

Podle zadání by tato diplomová práce měla zahrnovat informace vztahující se k celému německy mluvícímu prostoru. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že jsem zimní semestr 2008/09 strávila ve spolkové zemi Sasko, dohodly jsme se s vedoucí diplomové práce, paní doc. PhDr. Alenou Aigner, CSc, na zaměření tematické náplně práce především na spolkovou zemi Sasko.

V úvodu je krátce představeno téma práce, odůvodněn je též výběr tématu. Následuje kapitola, uvozující teoretickou část, věnující se definici pojmu a zásadám, spojovaným s tímto oborem. Vzhledem k tomu, že zeměvědné obsahy jsou silně ovlivněné lidskou společností a jejím vývojem, zařadila jsem také kapitolu vymezující vztah Landeskunde a kultury, přičemž pojem kultura je blíže specifikován.

Aby bylo možné vytvořit si o problematice, zpracované v této diplomové práci komplexnější představu, podnikla jsem malý exkurz do historie. Tento obor se vyvíjel spolu se společností. Postupně získávaly na důležitosti jiné aspekty, byly proklamovány nejrůznější přístupy a zdůrazňovány rozdílné cíle. Není ovšem pravdou, že by všechny, dnes již neaktuální, přístupy byly hodnoceny pouze negativně. Ba naopak, to dobré bylo následujícím konceptem přejato a dále rozvinuto. Zohledněn je též současný stav.

Není možné věnovat se této problematice a opomenout přitom tematickou náplň, proto jsou následující kapitoly věnovány adekvátnímu výběru témat, potažmo materiálů vhodných pro zeměvědnou výuku. Zvláštní pozornost je věnována textům, neboť tyto jsou zřejmě nejčastěji užívaným zdrojem poznání.

Teoretickým podkladem pro praktickou část této práce je kapitola, zabývající se metodami práce se zeměvědnými materiály.

Praktická část obsahuje 10 cvičení, zaměřených na rozvoj řečových dovedností. Cvičení jsou určena zájemcům z řad vyučujících, případně pokročilým studujícím a nejsou vhodná k přímému využití v praxi. Pravidelné využití těchto cvičení v běžné výuce není možné s ohledem na časovou náročnost, mohou však sloužit jako doplňující materiály. Témata byla vybírána s ohledem na jejich aktuálnost, s přihlédnutím k možnému využití v praxi.

V závěru jsou shrnuty a zhodnoceny výsledky práce. Zohledněny jsou též nerealizované záměry.

V práci je zohledněn princip genderové korektnosti.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2. 1. Vymezení pojmu „Landeskunde“

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla používat termín „Landeskunde“, neboť jeho, v češtině často užívaný, ekvivalent reálie plně neodpovídá významu termínu německého. Jmenný rod jsem přejala podle jmenného rodu německého.

Vymezit pojem Landeskunde je velmi těžké. Vliv na tuto skutečnost mají různorodost názorů na problematiku oboru a také neexistence definice, která by odpovídala dnešnímu chápání Landeskunde. Proto jsem se rozhodla uvést na tomto místě teze ABCD, pomocí nichž charakterizují Landeskunde.

2. 1. 1. ABCD Thesen

ABCD Thesen¹ byly sestaveny Skupinou odborníků DaF spolku Fachverband Moderne Fremdsprachen a Goethe institutu. Publikovány byly již v roce 1990, ale jsou i nadále aktuální a proto jsem se rozhodla, je v mé práci také zohlednit. V následujících odstavcích se tedy pokusím nastínit jednotlivé teze, abychom si na jejich základě vytvořili představu o tom, co je Landeskunde a jaké požadavky jsou na ni kladeny.

Teze samotné jsou dále členěny, proto i já budu tuto podkapitolu členit. V úvodu je uvedena definice Landeskunde, následují všeobecné a didakticko-metodické zásady. Třetí část je věnována možnostem oborové spolupráce.

2. 1. 1. 1. ABCD Thesen – definice Landeskunde

ABCD Thesen jsou jednou z mála prací, kde je Landeskunde definována. Zvláštní na definici je, že je Landeskunde vymežována ne jako vědní obor, ale jako princip, užívaný ve výuce cizího jazyka. Je charakterizována kombinací zprostředkování jazyka a informací kulturního rázu. Podstatným rysem je aktivnost, které má Landeskunde podnítit a která má překročit rámec výuky. V podstatě je pravdou, že Landeskunde se zatím ještě nekonstituovala jako vědní disciplína, což podle autorů tezí ani není jejím cílem. Záměrně zde poukazuji na cítění autorů tezí, neboť já

---

¹ (BIECHELE/PADRÓS, 2003. S. 157-158)

s tímto tvrzením nesouhlasím. Proto také vítám v poslední době se objevující snahy o nové vymezení pojmu a uspořádání tohoto oboru DaF.

Zajímavé je souhrnné pojetí zemí, v nichž je němčina mateřským jazykem. Toto je dozajista dáno na jedné straně tím, že se na vzniku tezí podíleli krom jazykovědců ze SRN také odborníci z Rakouska, Švýcarska a tehdy ještě existující DDR, na druhé straně i tím, že se v 90. letech, tedy době vzniku tezí, rozvíjel koncept 'Evropa regionů'². (<http://www.dachl.net/nachlesen/abcdthesen1.html>)

Podtržena je navíc i regionální různorodost. Poukázáno je na nutnost vnímat rozdíly mezi jednotlivými německy mluvícími zeměmi nejen na základě státní hranice, ale také diferenciaci v rámci státních útvarů. Tedy, že neexistuje jednotný obraz Německa, či Rakouska a tím méně bychom to mohli tvrdit o Švýcarsku. V definici je však plně opomenuto vymezení tematických okruhů, s nimiž Landeskunde pracuje. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

2. 1. 1. 2. ABCD Thesen – všeobecné zásady

Zdůrazňována je především skutečnost, že nelze vytvořit celistvý a úplný obraz cílové země, neboť společnost a život v této zemi se neustále vyvíjí. Landeskunde jakožto obor, pro který je kultura a společnost polem studia, se musí zákonitě vyvíjet s ní – není tedy možné ustrnout, vše zastarává. Proto ani není jejím cílem, takovýto obraz vytvářet.

Skutečnost, že je němčina mateřským jazykem ve více státech, nám dává možnost zaměřit výuku na rozvoj interkulturní kompetence (viz kapitola 4. 3. 1.), což nám na jednu stranu celou řadu možností, na stranu druhou se jedná o výzvu. Aby vyučující mohl u studujících rozvíjet interkulturní kompetenci, musí jí sám disponovat a umět ji dále rozvíjet. Učitel sám musí mít dostatek znalostí a zkušeností, aby byl schopen dostát vysokým nárokům, které jsou zde na něj kladeny.

Hlavní úlohou Landeskunde podle tezí není zprostředkovat jen informace o cílové zemi, ale spíše přispět k rozvoji: „[...] *Fähigkeiten, Strategien und Fertigkeiten im Umgang mit fremden Kulturen.*“ (BIECHELE/PADRÓS, 2003 S. 157) u studentů.

---

² Koncept „Evropy regionů“ vychází z vize postupného slábnutí moci států a zesilování vlivu regionů jako autonomních útvarů vzniklých na základě přirozené logiky. (<http://www.liberalnistrana.cz/archiv.php?co=1063581789>)

Práce s Landeskunde by měla ve studujících rozvíjet schopnost kriticky hodnotit jevy cizí kultury, s nimiž přicházejí do styku. Nejen slepě přebírat hodnocení, která jim někdo předloží, ale na základě vlastního úsudku stanovit hodnotu a význam těchto jevů.

Autoři tezí na základě využívání tohoto přístupu předpokládají, že Landeskunde přispěje k odhalení předsudků a klišé, spojených s cílovou zemí a pomůže při vzniku tolerance vůči neznámému. Rozvíjet u studentů kritické myšlení by nemělo být úlohou jen Landeskunde, či výuky cizího jazyka, neboť výuka cizího jazyka má primárně zcela jiný cíl, ale výuky obecně. Přesto, pokud máme dostát této myšlence, je nutné rozvoj této schopnosti u studentů podporovat.

Materiály užívané při práci s Landeskunde mají být co nejvíce různorodé, neomezené jen na určitý kout německy mluvícího prostoru³. Jejich výběr má být objektivní.

Vzhledem k tomu, že Landeskunde je úzce spjata s osvojováním cizího jazyka, je nutné brát v potaz také jazykovou úroveň studentů. Nevyhnutelné je proto didaktické zjednodušení materiálů, s nimiž pracujeme. Přesto by nemělo docházet k přílišnému zjednodušení, zevšeobecnění či překroucení obsahů především textů. Ráda bych oponovala tomuto názoru. Pokud zvolíme materiály odpovídající jazykové úrovni studujících, není zjednodušení třeba. Abychom se my sami mohli do didaktické úpravy pustit, je dle mého názoru nutné mít již jisté zkušenosti a také znát mez, do jaké míry je možné/nutné daný materiál upravit.

Důraz je kladen také na věcnou správnost uváděných informací, která je zajištěna spoluprací s odborníky z jednotlivých zemí, regionů.

V poslední tezi tohoto oddílu je vznesen požadavek na vzdělání, další vzdělávání a také zkušenosti vyučujících a také využívání rozmanitých výukových materiálů. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Podle mého názoru je toto nejproblematictější místo všeobecných zásad. Studujícím pedagogických fakult se dostane všeobecného vzdělání o Landeskunde,

---

³ V mé diplomové práci budou zpracovány převážně informace týkající se spolkové země Sasko. Na toto omezení má vliv též snaha zamezit příliš širokému rozpětí, které by mohlo ovlivnit kvalitu práce. Obdobně je však možné pracovat s informacemi o jiných (spolkových) zemích.

přičemž jsou sdělovány především faktografické informace, o dalším vzdělávání, či nabývání zkušeností však můžeme hovořit jen omezeně.

Většina studujících pedagogických fakult v zemi, kde je mateřtinou německý jazyk, příliš mnoho času nestrávila, pokud ji tedy navštívili. Případně navštívili jen určité místo a mají tedy jen omezené zkušenosti.

Dalším problémem je i obsáhlost témat, jimiž se Landeskunde zabývá. Trvá velmi dlouho, než člověk všechny tyto informace absorbuje. Vzhledem k výše uvedené skutečnosti, že Landeskunde je spíše dynamický proces, není možné toto osvojování nikdy ukončit. Proto si myslím, že tento požadavek, vztažený k vyučujícím, je jen stěží realizovatelný.

2. 1. 1. 3. ABCD Thesen – metodicko-didaktické zásady

Další oddíl tezí se zabývá Landeskunde z hlediska metodicko-didaktického. Tato podkapitola obsahově souvisí s kapitolami 8 a 9, já jsem se však rozhodla ponechat ji na tomto místě, aby nebyla porušena soudržnost tezí ABCD.

Jedná se o devět zásad, týkajících se dvou okruhů. Jedním z nich je metodika práce a pak také blíže výběr materiálů. Nejprve uvedu zásady, týkající se výběru materiálů, následně způsob práce s nimi.

Zdůrazňována je především autenticita a rozmanitost materiálů. Jejich výběr je ovlivněn různými hledisky. Je nutné zohlednit také problémy a protiklady dané společnosti. Materiály by měly vzbudit zájem studentů, podnítit jejich aktivitu, umožnit jim vytvoření si vlastního názoru. Ohled bychom měli brát také na věk studentů.

Vzhledem k tomu, že pro německy mluvící země jsou typické dialekty, měli bychom se pokusit využít i nářeční texty, které však musí být srozumitelné. Náročnost takových materiálů musí být za všech okolností přiměřená.

V tomto bodě já osobně vidím malý problém, týkající se vyučujících, kteří nejsou rodilými mluvčími. Rozumět dialektu je náročné i pro rodilé mluvčí, natož pak pro cizince. Problematické je též takové materiály sehnat. Pokud využijeme nahrávku, je vhodné k ní mít také tištěný text. Jak ale zapsat nářečí, aniž bychom byli odkázaní na fonetickou transkripci? A je možné řadit k nářečním materiálům také např. obrázky lidí v krojích? Na tyto otázky teze odpovědi nenabízejí, nezbyvá tedy než je dále hledat.

K tematickým okruhům Landeskunde náleží i dějiny, neboť historie každé země ovlivňuje smýšlení jejích obyvatel. Historické události je nutné propojit se současností a poukázat na způsob chápání těchto událostí nejen z dnešního, ale také tehdejšího hlediska, v rámci okolností, které hrály důležitou roli v historickém vývoji. I tady platí zásada přinášet různá hlediska, aby nedošlo ke zkreslení informací.

Práce s literárními texty je další možností, jak zprostředkovat studujícím zeměvědné informace, jak poukázat na rozdíly mezi jejich vlastní a cílovou kulturou. Motivující by měla být jejich estetická hodnota.

Obávám se, že využití literárních textů se stane ve výuce cizího jazyka věcí okrajovou. Svou roli zde hraje jednak vyšší náročnost literárních textů jak po stránce jazykové, tak po stránce myšlenkové, ale i nechuť samotných vyučujících s literárními texty pracovat. Důležité je dbát na přiměřenou náročnost textů a vybírat texty spíše prozaické, s nepříliš složitou myšlenkovou strukturou, abychom studenty nedemotivovali už tím, že textu prostě nerozumí.

Také v tomto oddílu tezí se opakuje myšlenka zdůraznit odlišnosti jednotlivých regionů.

Studující konfrontovaní s novými skutečnostmi vycházejí z vlastních zkušeností. Proto bychom se měli pokusit navázat na stopy cílové kultury v naší kultuře. Poukázat na klíše spojovaná s cílovou kulturou a nabídnout studujícím možnost ověřit si, do jaké míry klíše korespondují se skutečností.

Během konfrontace s cizími skutečnostmi dochází k subjektivnímu zpracování nových informací. Naším úkolem je poskytnout studujícím dostatek příležitostí ke zpracování nového právě tímto způsobem, tedy dát jim dostatek možností k získání nových zážitků a také prožitků.

(BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Tento oddíl tezí se tématice výběru materiálů a volbě pracovních metod věnuje spíše v obecné rovině, proto je tato problematika zpracována podrobněji níže.

2. 1. 1. 4. ABCD Thesen – možnosti oborové spolupráce

Závěrečný oddíl tezí je orientován spíše na odborníky a organizace, kteří mají za úkol přispět ke zlepšení situace v oboru Landeskunde. Jsou zde uvedeny předpoklady, které by měly vést ke zlepšení práce se zeměvědnými materiály.

Předně je kladen důraz na mezinárodní spolupráci s odborníky z jednotlivých vědních oborů, jejichž poznatky Landeskunde využívá, především při vytváření materiálů vhodných pro výuku cizích jazyků. Důležitou roli hraje výměna informací a jejich správné, korektní zprostředkování. Dalším úkolem je zajistit přístup k těmto informacím všem, kteří o ně mají odborný zájem.

Aby bylo možné zajistit učitelům odpovídající vzdělání a následné vzdělávání, je nutné stanovit okruhy témat, které by byly zaměřeny na všechny německy mluvící regiony a také vyvinout odpovídající didaktiku a metodiku reálií. Což je úloha pro odborníky, kteří by se měli aktivně podílet na přípravě akcí pro následné vzdělávání pedagogů. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Pokud bych měla tuto část ohodnotit, pak bych chtěla podtrhnout snahy o vytvoření příslušné didaktiky a metodiky reálií. Na jejichž konci stojí publikace jako BIECHELE/PADRÓS, 2003 nebo BISCHOF/KESSLING/KRECHEL 1999.

Problematická, a dle mého názoru zatím nepříliš vyřešená, je otázka pořádání akcí, umožňujících vyučujícím rozšiřovat své obzory v České Republice. Jedinou aktivitou tak zůstávají snahy Goethe Institutu, který pořádá nejrůznější akce. Nejedná se však o systematickou činnost zaměřenou na Landeskunde.

2. 1. 1. 5. ABCD Thesen – shrnutí

Přesto že s některými body tezí nesouhlasím a některé považuji za přinejmenším problematické, jedná se o ucelený soubor zásad, který čtenářům zprostředkuje alespoň základní povědomí o tom, co je a čím se zabývá Landeskunde.

Již na počátku této kapitoly jsem nadnesla, že je tento příspěvek k Landeskunde, v porovnání s ostatními materiály, z nichž jsem čerpala, staršího data. Proto je logické, že některé myšlenky již byly překonány (např. hodnocení nutnosti konstituovat Landeskunde jako vědní obor), jiné platí dodnes (především zásady, týkající se výuky cizích jazyků obecně).

Jak je uvedeno níže, staly se dvě z těchto tezí základem pro D-A-CH koncept, a byly uvedeny do výukové praxe, což svědčí o důležitosti tezí.

2. 2. Landeskunde a její souvislost s kulturou a jazykem

Landeskunde čerpá z celé řady vědních oborů, které si „volí“ dle tématu, kterým se chce zabývat. Souvislost s jazykem a kulturou je však neoddiskutovatelná. Užíváme-li Landeskunde při výuce cizího jazyka, je přirozené, že pro sdělování zeměvědných informací a práci s nimi, užíváme jazyka. V případě mé diplomové práce má těmito informacemi přispět k rozvoji řečových dovedností, čímž se souvislost s jazykem stává ještě těsnější.

Důležité je zmínit také vztah mezi jazykem a kulturou, neboť tyto dva fenomény se vzájemně ovlivňují. S vývojem společnosti se vyvíjí také jazyk. Některá slova vcházejí do užívání, jiná systém slovní zásoby opouštějí. S vývojem kultury se mění též způsob užití slov, slova získávají nové konotační významy, jsou užívána v určitých situacích. Jazyk slouží také jako prostředek realizace kultury.

Souvislost Landeskunde s kulturou, ač se to možná na první pohled nezdá, je též velmi úzká. Setkává-li se člověk s něčím neznámým, má tendenci užívat vzory jednání získané během socializace v rámci vlastní kultury, a to i v situacích, kdy je to zcela nesprávné. Proto bychom měli ve studujících rozvíjet schopnost osvojit si vzory pro jednání v rámci cílové kultury, zprostředkovat jim přístup k cílové kultuře. Důležité je vyvarovat se příliš rychlých soudů, kdy je nové a neznámé často interpretováno jako směšné, či nesprávné.

2. 2. 1. Pojem kultura

V dnešní době globalizace se však setkáváme s problémem, jak správně definovat pojem kultura. Co lidé s tímto pojmem spojují? Hovoříme o tomtéž, vyslovíme-li slovo kultura?

Od konce 18. stol. byla kultura v Německu vnímána spíše jako proces kultivace, nežli výsledky tohoto procesu, což se ve 20. stol. změnilo. Kulturu můžeme vnímat také ve smyslu kultury národa, případně světadílu, pak tedy hovoříme o kultuře čínské, francouzské nebo evropské. (ALTMAYER, 1997)

Existuje několik možností, jak tento pojem vymežit, proto jsem se rozhodla uvést několik pojetí, s ohledem na postupnou proměnu vnímání významu tohoto slova a též pojetí, z něhož budu v mé diplomové práci vycházet.

Tradiční chápání kultury („traditioneller Kulturbegriff“) spojuje s kulturou obory, jako jsou malířství, literatura, klasická hudba, reprezentativní architektura nebo divadlo. Kultura se tedy na rozdíl od 18. stol. orientuje spíše na výsledky určité činnosti, kterou je možné nazvat činností kulturní. V tomto pojetí je však naprosto opomíjeno to všední, co je dnes ke kultuře se samozřejmostí počítáno, jako např. technika, ekonomika, společnost a její specifika nebo politika. Tradiční pojetí kultury tedy účelům dnešní Landeskunde příliš nevyhovuje. Limitující je orientace na takzvaně vysokou kulturu, která studujícím nezprostředkuje téměř nic ze soudobého všedního života. Takto pojatá kultura odpovídá faktograficky orientované Landeskunde.

Počátkem 70. let 20. stol. začíná být kultura chápána jinak. Setkáváme se s pojmem „erweiterter Kulturbegriff“, který zahrnuje do kultury mnohem více než pojem předešlý. Jedná se např. o módu, komiksy, rockovou hudbu nebo problém ochrany životního prostředí. Pro tento přístup je naopak charakteristické příliš široké zaměření, neboť zahrnuje celou všední realitu určitého jazykového a kulturního prostoru. Pro Landeskunde se tento koncept také příliš nehodí a to právě z důvodu jeho příliš širokého záběru. Přesto bývá spojován s komunikativně zaměřenou Landeskunde.

Jakýmsi kompromisem mezi těmito dvěma přístupy je „offener Kulturbegriff“ pracující s hodnotami tradičního pojetí, které je na jedné straně otevřeno dalším komponentám kultury, na straně druhé však, na rozdíl od „rozšířeného“ pojetí kultury, stanovuje určité hranice. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Stejně jako se mění kultura, mění se i vnímání určitých situací a skutečností, na což Landeskunde zákonitě musí reagovat. Vztah Landeskunde a kultury je tedy možné přirovnat ke spojitým nádobám. Vliv je ale víceméně jednosměrný, čili Landeskunde reflektuje změny kultury, kultura však nebere v potaz změny v oboru Landeskunde.

2. 2. 2. Kultura podle Altmayera

Claus Altmayer se ve svých člancích zabývá též pojmem kultura. Nejupotřebitelnější pojetí kultury je podle Altmayera následující. Jedná se o kulturu, která se v první řadě neztotožňuje s rovinou pozorovatelného chování lidí, ale spíše s rovinou připisování významů určitým skutečnostem. Čili ne skutečnost samotná, ale náš způsob hodnocení této skutečnosti je podstatný. Vnímání je ovlivněno kategoriemi, které si člověk osvojuje díky jazyku, tradici nebo kultuře samotné. Hovoříme tedy o

socializaci a vzorech pro jednání a chování, se kterými se člověk v průběhu socializace setkává. Tyto vzory nazývá Altmayer „kulturelle Deutungsmuster“. Bližší charakteristika v kapitole 8. 1. 3. 1. (ALTMAYER, 2007)

Altmayerův přístup ke kultuře nabízí nový pohled na to, co má být studujícím nabídnuto v rámci výuky zaměřené na interkulturní pojetí Landeskunde. Aniž bychom se uchýlili k předkládání kliše a zobecňujících hodnotících informací, můžeme studujícím přiblížit způsob chápání cílové kultury jejími příslušníky.

Chápeme-li kulturu jako Altmayer, neomezujeme se tradičním chápáním kultury a zároveň zohledňujeme i prvky běžného života příslušníků cílové kultury. Altmayerovo pojetí do značné míry koresponduje s otevřeným pojetím kultury, které však dále specifikuje. Pro mne je tento přístup přístupem výchozím.

2. 3. Historické koncepty Landeskunde

Již v předchozí kapitole jsem využila několik přívlastků pojmu Landeskunde, které nyní blíže charakterizuji.

První využití zeměvědných informací v rámci osvojování si cizího jazyka se datuje již na konec 19. stol. Tehdejší hospodářský rozvoj a koloniální politika přispěly k potřebě cizí jazyk znát, ale také k potřebě mít znalosti např. o hospodářství, dopravě nebo institucích jiných zemí. Fakta o dané zemi pak byla sdělována na základě kánonu. Takto koncipované užívání zeměvědných informací bylo silně prakticky orientováno.

Na počátku 20. stol., především pak ve 30. letech, se v Německu vnímání zeměvědných informací zaměřilo především rozdíly, mezi jednotlivými zeměmi. Docházelo k vytváření předsudků, Landeskunde ještě nebyla plně zakotvena do vzdělávacích plánů, přesto se s ní ve výuce pracovalo. Důraz byl kladen především na práci s literaturou.

V 60. letech se Landeskunde stává součástí výuky cizích jazyků, zabývá se zprostředkováním informací konotačního charakteru a zaměřuje se také na vývojové tendence cílové země. Cílem je nabytí a rozvinutí komunikativní kompetence studujících. Nejmladším konceptem je interkulturně zaměřená Landeskunde. Tento koncept je dnes nejužívanější. (ZEUNER, 2004)

Přestože jednotlivé přístupy jsou do značné míry odlišné, neznamená to, že by následující koncepce bezvýhradně odmítala koncepci předchozí. Například komunikativně a kulturně orientovaná Landeskunde se v mnohém doplňují. (BIECHELE/PADRÓS, 2003) V následujících podkapitolách budou specifikovány koncepty, užívané ve výuce Landeskunde, doplněné o jeden koncept rozvíjející.

2. 3. 1. Faktograficky zaměřená Landeskunde

Takto zaměřená Landeskunde je chápána jako samostatný obor a samostatná část výuky, měla by tedy být vyučována jako samostatný předmět. Zeměvědné texty jsou nejčastěji uváděny na konci lekce a jsou takto také označeny. Jsou chápány jen jako texty doplňující. Totéž platí i o výuce Landeskunde na univerzitách. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Cílem této koncepce je systematicky zprostředkovávat informace (fakta, data, čísla) o kultuře a společnosti, jež si mají studující osvojit. V tomto konceptu je výuka reálií nadřazena výuce jazyka, proto se praktikuje především ve výuce pokročilých studujících. Nejčastěji kritizován bývá encyklopedický charakter výuky, který je kombinován se snahou zprostředkovat studujícím jednotný obraz cílové kultury.

Vytvořit jednotný obraz kterékoliv kultury je ovšem s ohledem na rozmanitost lidské společnosti nemožné. Též není možné opominout, že společnost se neustále vyvíjí, a není tedy možné práci na vytváření aktuálně platného obrazu určité kultury nikdy ukončit. Další problém vyvstává ve chvíli, kdy si uvědomíme, že v rámci DaF není SRN jedinou německy mluvící zemí. Jaký obraz německy mluvící země je tedy vhodné představit studujícím?

Tematickou náplní jsou především geografické údaje, údaje o institucích, dějiny, politika nebo hospodářství a také kultura. Kultura je však chápána pouze ve významu umělecky hodnotných děl. Takto pojatá Landeskunde je odvozena od obsahů jiných vědních disciplín (např. politologie, literární věda). (ZEUNER, 2004)

Informace bývají zprostředkovány především ve formě textů s věcnými údaji, pomocí tabulek, statistik a obrazů. Obrázky mají ilustrativní charakter, jedná se o vyobrazení objektů reprezentujících německy mluvící země. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Přestože je kognitivní přístup při práci s Landeskunde dnes již dávno překonán, rozhodla jsem se v rámci praktické části mé DP využít i některých faktografických informací. Mým cílem však není zkoušet znalosti studentů, ale využít tyto zeměvědné informace k rozvinutí jazykových dovedností studujících.

2. 3. 2. Komunikativně zaměřená Landeskunde

S tímto konceptem se setkáváme v 70. letech, souvisí se změnou orientace didaktiky cizích jazyků na komunikaci. (V této době se mění i pojetí jazyka, kdy je jazyk vnímán nejen jako systém, ale jako médium, pomocí něhož je člověk schopen sdělovat informace, komunikovat.) Vliv na změnu zaměření měly také společenské proměny a školská reforma, díky níž získávají i nejširší vrstvy obyvatel možnost osvojit si cizí jazyk. (BIECHELE/PADRÓS, 2003) Landeskunde je nyní začleněna do výuky cizích jazyků.

Obsahem výuky jsou především zkušenosti a také znalosti studujících. Témata se vztahují k všednímu životu - jak lidé bydlí, pracují, jak se baví – díky tomu se cizí kultura přibližuje. Tato tematika má ještě jednu výhodu, dá se věkově přizpůsobit.

Cílem studujících je osvojit si komunikativní kompetenci, s jejíž pomocí by byli schopni bez nedorozumění komunikovat. Rozvinuty mají být i další schopnosti, jako jsou např. tolerance a otevřenost vůči cílové kultuře. Podporována je schopnost jednat se členy cílové kultury, což pozitivně ovlivňuje motivaci studujících. Je-li studující schopen správně jednat se členem cizí kultury, nemá již takové zábrany, nebojí se kontaktu a nebojí se komunikovat.

I tato koncepce má však své slabiny. Snažíme-li se správně, přiměřeně situaci komunikovat, musíme chápat proč je od nás očekáván právě jistý způsob jednání. Toto je dáno silnou závislostí všední reality na nejrůznějších faktorech. Vliv mají historie, hospodářství a stejně tak politika nebo umění. Proto je nutné mít již jisté znalosti o cílové kultuře. Někteří odborníci proto poukazovali na náročnost tohoto konceptu pro studující. V podstatě se jedná o rozvinutí kognitivního přístupu. (ZEUNER, 2004)

2. 3. 2. 1. Komunikativní kompetence

Ve výše uvedené kapitole zazněl několikrát pojem komunikativní kompetence, proto je na místě definovat tento pojem přesněji. Výraz komunikativní kompetence byl z počátku užíván především v rámci sociální psychologie a Hans-Eberhard Piepho jej přenesl i do oboru didaktiky cizích jazyků. V rámci oboru didaktiky cizích jazyků je komunikativní kompetence charakterizována jako jedna ze schopností, kterou je možné začlenit mezi stávající cílové dovednosti (čtení, psaní, poslech, mluvení).

Nové hodnocení procesu výuky cizího jazyka má také své následky. Mění se způsob hodnocení jazykového vyjádření, výuka se více orientuje na komunikaci a méně na gramatiku. Hodnotnější složkou vyjádření je obsah, ne jeho forma. Důležitou součástí komunikativní schopnosti je i komunikativní přiměřenost, to znamená, studující jsou schopni korektně a přiměřeně hovořit jak se svým nadřízeným, tak také se svým přítelem.

Není ovšem pravdou, že je komunikativní kompetence stejně důležitá pro všechny studující. Někteří se příliš nezajímají o všední situace, protože se do nich

možná nikdy nedostanou, někteří nemají partnera, se kterým by mohli komunikovat, či šanci vycestovat do některé z německy mluvících zemí. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

2. 3. 3. Interkulturně zaměřená Landeskunde

V 80. letech se začíná na poli Landeskunde prosazovat nový přístup. Landeskunde zůstává součástí výuky cizích jazyků, ovšem cílem je rozvinutí interkulturní kompetence. Tento cíl však není jediný a nadřazený, naopak je nutné ho propojit s rozvíjením znalostí a jazykových dovedností. Interkulturní kompetence je důležitostí stavěna na roveň komunikativní kompetenci.

Obsahem výuky mají být veškerá témata, související s cílovou kulturou, která přispějí k rozvoji schopností a strategií potřebných k pochopení cílové kultury. S čímž souvisí také schopnost vcítit se do pocitů ostatních a eliminovat tak předsudky.

Kritika tohoto pojetí je mířena na využití tohoto přístupu jakožto jediného možného a vhodného. Mnozí teoretici poukazují na skutečnost, že je interkulturní kompetence hodnocena jako kompetence nadřazená, od ostatních učebních cílů oddělovaná. (ZEUNER, 2004)

Tento vývoj byl v dnešní době nevyhnutelný. Svět se stále více sblíží, lidé mají možnost cestovat, žít v cizí zemi. Integrovat se do společnosti znamená stát se její součástí, pochopit smýšlení lidí v ní žijících. Proto je rozvíjení interkulturní kompetence tak důležité.

2. 3. 3. 1. Interkulturní kompetence

Biechele a Padrós nazývají tuto kompetenci kulturní kompetence, proto budu v části čerpané z jejich příspěvku přejímat i jejich terminologii.

Kulturní kompetence souvisí také s vnímáním skutečností, se kterými se setkáváme. Zároveň je nutné uvědomit si, že pozoruje-li člověk určitou scénu, či obraz reality, hodnotí to, co vidí. V podstatě rovnou interpretuje, vychází přitom ze své vlastní zkušenosti, kterou přenáší také na nové a neznámé. Často dochází ke srovnávání nevědomky, potom se jedná o tzv. implicitní srovnávání. Aby byli studující schopni správně interpretovat, je nutné rozvíjet kulturní kompetenci.

S kulturní kompetencí souvisí též jazyk. Jazyk je pro nás prostředek, který nám ve většině případů zprostředkovává systém hodnot, závazných pro společnost, ovlivňující naše myšlení, vnímání skutečnosti a jednání. Důležité je vzít v úvahu nejen denotační složku slov, ale též konotační významy. Měli bychom si uvědomit, že naše představa spojená s pojmem večere, nemusí být stejná jako to, co si představí cizinec. Již užití tohoto snadno přeložitelného výrazu vyvolá celou řadu nedorozumění.

Kulturní kompetence je, dalo by se říci, rozvinutá komunikativní kompetence. Neboť samotné užívání naučených jazykových prostředků v modelových situacích všedního dne (pojetí komunikativní kompetence) ještě nezaručuje pochopení cílové kultury. Nejen jazyková vyjádření, ale i způsob, jakým člověk jedná, může mít pro různé kultury různý význam. Typické jsou např. rozdíly během pozdravů, někdo si podá ruku, jiní se objímají, či líbají. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Rozvoj interkulturní kompetence je však věc nesnadná. Důležitou roli hrají porozumění kultuře cílové země samotným vyučujícím a také úroveň znalostí studujících o cílové kultuře. Dalším problémem tohoto konceptu je absence didaktického přístupu pro interkulturně zaměřenou Landeskunde a také nedostatek materiálů, s nimiž by řadový vyučující mohl pracovat, aniž by je musel zdlouhavě a komplikovaně hledat. Jak vlastně vybrat skutečnosti, které je nutné chápat? A co je ona skutečnost? Jací jsou lidé, žijící v německy mluvících zemích, co je vlastní všem a co je typické jen pro menšiny? Je velmi těžké zodpovědět tyto otázky a neužívat zevšeobecněných vyjádření, nebo hodnocení.

2. 3. 4. D-A-CH-koncept – integrovaná Landeskunde

D-A-CH-koncept vznikl ve spojitosti s dvěma ABCD-tezemi, konkrétně tezemi č. 8. a 21., v nichž je kladen důraz na vlastní zkušenosti učitelů, pracujících s nejrůznějšími materiály, schopných zprostředkovat informace o všech německy mluvících zemích. Dále na nutnost umožnit vyučujícím poznat během vlastního vzdělávání zeměvědná témata, zaměřená na všechny německy mluvící země, stejně tak i didaktiku a metodiku zeměvědné výuky, přičemž je zdůrazňována spolupráce s odborníky z cílových zemí.

Cílem konceptu D-A-CH je jít nad rámec informačně orientované Landeskunde. Tento koncept staví na několika principech, které nyní stručně nastíním.

Prvním principem je diferenciacie Landeskunde, v závislosti na regiónoch nemecky mluvicích zemí. Diferenciacie je zdůrazňovaná predovšetím dôvodu dřívějšího zplošťování nemecky mluvicích zemí ve výuce nemeckého jazyka pouze na SRN. Toto je dnes již částečně napraveno, objevují se různé publikace, zahrnující také ostatní nemecky mluvicí země např. HOMOLKOVÁ, 2002, přesto je SRN stále vnímána jako vzor toho „nemecky mluvicího“.

Zdůrazňována je nemožnosť riešiť diferenciaciu prostou duplicitou údajů o jednotlivých zemích. V souvislosti s tímto je opět odkazováno na propojení Landeskunde a kultury a potřebu vytvořit strategie a didaktické metody pro zeměvědnou práci.

Druhou zásadou je využití projektové práce. Studující se naučí nejen samostatné práci a spolupráci v rámci skupiny, ale Landeskunde se pak stává přirozenou součástí výuky a nejen jejím doplňkem.

Dalším principem je požadavek samostatnosti díky kreativní práci, orientované na jednání, téma a produkt. Studující se mají aktivně a kreativně podílet na vzniku projektu od jeho počátku až po vytvoření produktu. Získávají tak osobní zkušenosti, na základě čehož je pak prožitek spojený s Landeskunde mnohem intenzivnější. O projektové práci více v kapitole 9. 2.

Velmi důležitá je i otázka didaktiky Landeskunde. Didaktika prošla v posledních letech celou řadou proměn, autoři příspěvku, z něhož čerpám, poukazují na nutnost reflektovat tyto změny i v přístupu k výuce Landeskunde. Mění se jednak role vyučujících, kteří mají působit spíše jako poradci a moderátoři. Vzniká tedy spíše partnerský vztah, kdy je studujícím dáno najevo, že jsou bráni vážně. Tím jsou ale kladeny vyšší nároky též na studující, kteří musí více trénovat samostatné a zodpovědné jednání. S tímto je spojená i potřeba užívat nové metody práce. Také způsob hodnocení je nutné přizpůsobit novým metodám, tzn. nehodnotit jen jazykovou stránku produktu, ale také způsob provedení a jiné kvality, závisující na typu produktu.

Nebezpečí tohoto konceptu spočívá v tom, že se nám obraz nemecky mluvicích zemí může rozpadnout na přílišné jednotlivosti, čemuž se ale dá snadno předejít. Jednotlivosti náležející do jednoho celku musíme propojit na základě spojitostí a souvislostí.

D-A-CH-koncept požaduje výuku cizích jazyků orientovanou na potřeby žáků, na práci s tématy a na výuku požadující samostatné jednání studentů. Takto koncipovaná výuka by měla překračovat rámec vyučování a umožnit studentům styk a vnímání interkulturních aspektů. Tento přístup samozřejmě vyžaduje dobře připraveného vyučujícího, který je otevřený alternativám a všemu novému a odlišnému. HACKL/LANGNER/SIMON-PELNADA, 1997)

2. 4. Současná situace oboru Landeskunde

Současná situace oboru Landeskunde není nijak růžová. Zejména je poukazováno na nejasnost cílů oboru - vedle sebe stojí na jedné straně interkulturní dorozumívání, na straně druhé orientace čistě faktografická. Systém odpovídajícího vzdělávání pro pedagogy požadovaný odborníky, kteří sestavili ABCD Thesen již v roce 1990, nebyl podle mého názoru dodnes zrealizován.

Důvodů je celá řada. Především se jedná o podřadné postavení tohoto oboru v porovnání s jinými dílčími obory náležejícími k výuce cizích jazyků. Obor Landeskunde není vědecky podloženou disciplínou, s čímž koresponduje i nedostatek odborné literatury.

V posledních letech bylo vzneseno několik požadavků, aby se Landeskunde přiblížila kulturní vědě, ovšem doposud nebyly požadavky vyslyšeny. Objevují se sice příspěvky, které se problematikou zabývají, ale doposud nebyli odborníci schopni se shodnout ani na novém názvu tohoto oboru. V Německu se objevují návrhy jako: „Landeskunde jako věda“, „Landesstudien“, „Deutschlandstudien“ nebo „Kulturstudien“. Na příklad Altmayer využívá označení „Kulturwissenschaft“, přestože si je vědom nepřesnosti tohoto označení. Zdůrazňuje však zároveň, že nejdůležitější není označení, nýbrž vymezení obsahu pojmu.

Všechny nedostatky oboru Landeskunde spojuje Altmayer s chybějící tradicí kulturních studií v německém prostoru. Též klade otázku, do jaké míry pomůže vylepšit situaci Landeskunde dlouhodobý a intenzivní rozvoj kulturních studií.

V současnosti nabízí německé univerzity celou řadu studijních oborů, zaměřených na kulturní vědy, především ve spojení s anglistikou. Zřejmě proto směřují někteří odborníci vývoj Landeskunde ke sblížení s kulturní vědou, přestože mezi oběma disciplínami existuje celá řada rozdílů.

Vytvoření vlastních, to jest německých, kulturních studií, které by respektovaly zaměření zeměvědně orientované výuky a zároveň vytvořily vědecký základ pro obor Landeskunde je v současné době ve fázi hledání. (ALTMAYER 2004, 2)

Jinou možností, jak chápat Landeskunde, je pojetí Rolanda Fischera. Fischer se věnuje oboru Landeskunde spíše z hlediska praktického využití ve výuce cizích jazyků, intenzivněji se zabývá konceptem D-A-CH. Odkazuje přitom na dnes již správně

pochopenou myšlenku D-A-CH konceptu ohledně zaměření na celý německy mluvící prostor, kdy dnes již nedochází k prostému ztrojení sdělovaných informací.

Fischer chápe Landeskunde jako princip, a proto se staví proti prostému testování a snaze hledat rychlá řešení, vše certifikovat. Poukazuje spíše na nutnost motivovat studující, dát jim dostatek prostoru pro reflexi, experimentování, řešení a tvorbu hypotéz, díky čemuž si studující rozšíří rozhled. (FISCHER, 2007)

2. 5. Výběr okruhů a témat s ohledem na jednotlivé koncepty Landeskunde

Některá témata již byla naznačena výše, v kapitolách 2 a 4. V této kapitole bych se chtěla spíše věnovat kritériím, ovlivňujícím jejich výběr.

Obecně platí, že by se výběr témat měl řídit několika zásadami. V první řadě jsou to zájmy studujících, co studující zajímá, co je dokáže motivovat. Dále jazykové a komunikativní schopnosti studujících, čili co dokážou studující jazykově zpracovat.

Předkládané informace musejí mít výpovědní hodnotu o cílové kultuře. Je možné uvádět skutečnosti, které se na první pohled odlišují a jsou snadno porovnatelné. Případně takové, které i přes jejich odlišnost není jednoduché porovnat. Třetí možností jsou skutečnosti, u kterých je znatelný vliv obou kultur. (ZEUNER, 2004)

Pomocnou ruku nabízejí i následující kritéria, které je nutné zohlednit:

- 1, Kontext výuky - do jaké míry jsou výchozí a cílová kultura odlišné.
- 2, Vyučující - rozdílná je situace, je-li učitel rodilý mluvčí a má tedy k cílové kultuře blíže, nebo je-li učitel cizinec, snažící se zprostředkovat informace, které sám někde vyzvěděl.
- 3, Úroveň studujících - zde je vhodné vycházet ze Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.
- 4, Cílová skupina – jedná se o pracující, studující nebo žáky? Navštívili již studující cílovou zemi, jaký k ní mají vztah, co o ní již vědí?
- 5, Institucionální základ - tedy v jakém prostředí výuka probíhá (ZŠ, SŠ, VŠ), zda a do jaké míry se prolínají předměty, či kolik času máme k dispozici.
- 6, Účel - potřebují studující nabýt znalosti, schopnost správně jednat v pracovním prostředí, nebo je cílem studujících správně komunikovat v rámci cizího prostředí? (BISCHOF, KESSLING, KRECHEL, 1999)

Přestože jsou některé výše uvedené zásady závislé na době svého vzniku, myslím si, že mnou zmíněné principy jsou obecně a trvale platné. Správný výběr tématu hraje rozhodující roli pro průběh práce s tématem.

Zamyslíme-li se nad rozdíly výběru zeměvědných témat dle jednotlivých konceptů, zákonitě dospějeme ke zjištění, že témata jsou víceméně shodná, liší se však způsob práce s nimi.

2. 6. Typy materiálů, vhodných pro Landeskunde

Je logické, že Landeskunde potřebuje materiály, s nimiž je možné v rámci vyučování pracovat. Tyto můžeme dále třídit podle jejich vlastností. Vlastnostmi materiálů je myšlena jejich povaha (psaný, obrazový, multimediální materiál, nahrávky, předměty).

Vzhledem k tomu, že v praktické části této práce využívám především psaných materiálů, soustředím se předně na texty.

2. 6. 1. Text

Jedním z možných materiálů, které jsou užívány v rámci výuky cizích jazyků, jsou texty. Texty byly dlouhou dobu vnímány pouze jako prostředek k rozvoji cílových dovedností (Hör- a Leseverstehen) a také jazykových prostředků (především procvičení slovní zásoby). Jejich potenciál pro interkulturní výuku byl zohledněn až v poslední době, což úzce souvisí i s novým pojetím kultury (viz výše). Nově se hovoří o vztahu mezi textem a kulturou, protože kulturní prvky jsou v textech obsaženy, ač si to mnohdy ani neuvědomujeme. (ALTMAYER 2002)

Aby bylo možné v následujících kapitolách text blíže charakterizovat, je nutné uvést definici, z níž budu ve své práci vycházet.

Existuje celá řada definicí pojmu text, a to především v závislosti na jazykovědné disciplíně, která jej definuje. Text je možné vymezit jako: „Eine begrenzte Folge von sprachlichen Zeichen, die in sich kohärent ist und die als Ganzes eine erkennbare kommunikative Funktion signalisiert.“ (BRINKER 1997, S. 17), případně jako „Výchozí a koncové produkty komplexních a konstruktivních procesů ze strany producentů či recipientů textů.“ (BÖRNER/VOGEL 1996, S. 418) V tomto případě autoři vycházejí z toho, že text jako takový je utvářen v našem povědomí.

2. 6. 1. 1. Text podle Altmayera

Se změnou vnímání Landeskunde se mění též pojetí pojmu text, proto jsem se rozhodla uvést pojetí textu podle Clause Altmayera.

„Unter ‚Texten‘ sollen hier also alle Formen der Kommunikation angesehen werden, die entweder mit Hilfe der herkömmlichen Drucktechnik oder auf elektronischem Weg [...] gespeichert sind und die in herkömmlichen Printmedien (Zeitungen, Zeitschriften, Bücher usw.) oder in neuen elektronischen Medien (Rundfunk, Fernsehen, Video, CD, Internet usw.) öffentlich zirkulieren. Zu ‚Texten‘ in diesem Sinne gehören demnach traditionelle und rein sprachlich verfasste Zeitungstexte oder literarische Texte ebenso wie etwa Werbeanzeigen, Plakate, Karikaturen oder Lieder, die neben Sprache auch andere Symbolsysteme wie Musik und/oder Bilder verwenden.“
(ALTMAYER 2002)

Na základě této definice je tedy možné nazvat textem nejen texty literární, či texty vytvořené pro výuku cizích jazyků, ale i texty tak zvaně autentické, o kterých bude řeč v následující podkapitole. Dalším důležitým kritériem je veřejná přístupnost textů, neboť texty, ke kterým nemá společnost přístup, jsou pro kulturu, potažmo Landeskunde, nepodstatné. V definici není explicitně vyjádřeno, jsou-li zahrnuty texty pouze v psané podobě, či i texty mluvené, ovšem na základě výše zmíněných médií je možné tvrdit, že se jedná o texty obojího charakteru. Právem je zdůrazněna i role textů, existujících v elektronické podobě, neboť tyto získávají ve výuce cizích jazyků vedoucí pozici.

2. 6. 1. 2. Autentický text

Pod pojmem autentický text rozumíme text, který nebyl vytvořen pro didaktické účely. Takové texty odrážejí skutečnou realitu po stránce obsahu i jazyka. Jedná se nejen o texty z novin, internetu, literární nebo reklamní texty, mohou to být i jídelní lístek, pohlednice nebo jízdenka.

Autentické texty mají svou vlastní intenci, tedy chtějí něco sdělit nebo něco ovlivnit. Hlavní úlohou textu není zprostředkovat např. co největší množství příkladů jednoho gramatického jevu. Jsou charakterizovány určitou formou, funkcí a jazykovou rovinou (recept na vaření x novinový článek).

Autentické texty mají tu nespornou výhodu, že při práci s nimi získávají studující mnohem více autentických zkušeností s kulturou cílové země, nežli je tomu u textů speciálně vytvořených pro výuku. (BIECHELE/PADRÓS, 2003)

Další skupinou textů, jsou i texty tzv. pseudoautentické, tedy texty vytvořené pro účely výuky. I tyto mají své nesporné klady. Jedná se především o zpracování jazykové stránky. Slovní zásoba bývá, obdobně jako gramatická stavba, vybírána s ohledem na následnou upotřebitelnost. Zároveň texty obsahují celou řadu slovních spojení, obrátů a částic tak důležitých pro komunikaci.

Vhodné je užívat texty z časopisů pro výuku, které jsou zaměřeny na určitou skupinu studujících (především věkově). Texty v nich publikované jsou často doplněny o otázky a úkoly, ulehčují tedy práci vyučujícím.

2. 6. 1. 2. 1. Literární text

Existují argumenty hovořící pro i proti užívání literárních textů ve výuce cizích jazyků. Nejprve uvedu několik negativ. Výše již byla zmíněna především přílišná náročnost a komplexnost literárních textů, která by měla být vyvážena estetickými a také emociálními zážitky.

Svou úlohu zde samozřejmě sehrává i text samotný (charakteristiky jako námět, jazyková náročnost). Kritizována bývá také jejich subjektivnost. Subjektivní texty jsou však vhodným doplněním a přinášejí i jiný úhel pohledu, čímž podporují senzibilitu studujících vůči cílové kultuře.

Argumentů pro využití literárních textů je celá řada, uvedu tedy alespoň ty nejpodstatnější. Literární texty oslovují, jak již bylo zmíněno výše, i emocionálně. Přimějí čtenáře doplňovat prázdná místa vlastními představami a zkušenostmi a stávají se tak jeho součástí. Doplníme-li text o odpovídající úkoly, upozorníme čtenáře na kontrasty mezi jednotlivými kulturami a také jejich zvláštnosti.

Zvolíme-li správný text, může nám pomoci odstranit strach z cizího jazyka. Pomocí literárních textů můžeme zacházet s jazykem též hravou, obveselující formou. Neměli bychom také zapomínat, že se v těchto textech zrcadlí nejen realita dané země, ale co je podstatnější i obraz jazyka užívaného v době vzniku textu. (ZEUNER, 2004)

Odstranit zábrany ve vyjadřování v cizím jazyce je jedním z předpokladů rozvoje řečových dovedností u studujících, stejně tak osvojování si komunikačních vzorů, přičemž literární texty jsou podstatným zdrojem těchto vzorů.

Při výběru textů je nutné respektovat obecné zásady pro výběr zeměvědných materiálů. Existují také některé zásady specifické. První z nich je, zda se nám osobně text líbí. Zprostředkovat nadšení z textu je možné jen tehdy, jsme-li sami textem nadšeni. Přestože se nejedná o nejdůležitější kritérium, není možné jej opomínat. (ZEUNER, 2004, citováno podle KRECHEL, 1989)

Z hlediska Landeskunde je nejdůležitější zásadou reprezentativnost textu po stránce zeměvědné. Měli bychom se tedy ptát: Vypovídá text něco o německy mluvících zemích, o určitém časovém období? Pokud ano, je to text pro nás vhodný. Stejně tak je důležité i to, zda text zohledňuje také způsoby myšlení. Upevňuje text klišé nebo se snaží je odstranit? (ZEUNER, 2004)

Krechel zdůrazňuje, že text upevňující klišé je nevhodný. Já jsem však toho názoru, že je rozhodující, jak s takovým textem budeme pracovat. Nepoukážeme-li na proklamaci schematizovaných informací, pak je skutečně nevhodný. Naopak zdůrazníme-li tuto skutečnost, přimějeme studující ke kritickému hodnocení čteného a tím podpoříme rozvoj interkulturní kompetence, jejíž součástí je i rozvoj schopnosti kriticky posoudit předkládané informace.

K těmto kritériím bych ještě chtěla doplnit, že jsou podle mého názoru využitelné při výběru kteréhokoliv textu, nejen textu literárního. Předchozí příspěvek zcela opomíná poměrně důležitou zásadu a tou je délka textu. Text pro pokročilé studující může být až několikanásobně delší než text pro začátečníky.

2. 6. 2. Okolnosti ovlivňující správné porozumění textu

Způsob práce s textem je samozřejmě závislý na předem stanoveném cíli. V každém případě je však nutné, aby byl daný text správně pochopen a tím pádem i správně interpretován.

V souvislosti s tímto bych ráda zmínila dva pojmy a to Textverstehen a Fremdverstehen. Pro Textverstehen, tedy porozumění textu, je důležité znát i jisté informace, které nejsou v textu přímo vyjádřeny. Jedná se o všeobecně známé informace související buď s tématem textu, nebo s kontextem. V tomto případě je pak porozumění textu chápáno jako aktivní a konstruktivní proces, během něhož čtenáři spojují informace obsažené v textu s informacemi, uloženými v jejich vědomí.

Informace obsažené ve vědomí studujících se liší nejen mezi jednotlivými studujícími, podstatné jsou také rozdíly mezi rodilými mluvčími, případně lidmi dlouhodobě žijícími v cílové zemi a cizinci, kteří se učí daný jazyk. Právě na základě tohoto rozlišujeme mezi přiměřeným a nepřiměřeným porozuměním textu. Nepřiměřené porozumění je takové, kdy čtenář nezohlední informace v textu sice obsažené, avšak explicitně nevyjádřené. Pokud vycházím jen z informací mě známých a nepátrám po jiných případných možnostech, mohu text špatně interpretovat. Pochopit text podle Altmayera znamená, být schopen k textu zaujmout určité odůvodnitelné stanovisko. (ALTMAYER, 2002)

Úlohou vyučujících je vyhledat v textech právě tato problémová místa a studujícím je objasnit. Altmayer označuje tyto informace pojmem *Kulturelle Deutungsmuster*. Co přesně Altmayer pod tímto pojmem rozumí, bude nastíněno v následující podkapitole. Jelikož text obsahuje obrovské množství podnětů, měli bychom se soustředit na informace podstatné a ne zahlcovat studující nepřiměřeným množstvím detailů.

Výše byl již zmíněn pojem *Fremdverstehen*. Pro tento pojem neexistuje výstižný český ekvivalent, proto budu používat toto označení. Pojem *Textverstehen* je Altmayerem spojován výhradně s textem, na rozdíl od toho je *Fremdverstehen* spojováno s porozuměním cizí kultuře, potažmo s porozuměním textu, ve kterém jsou obsaženy kulturní aspekty.

Fremdverstehen znamená vnímat svět také z jiné perspektivy, než mé vlastní. Dospět k porozumění znamená poznat důvody či příčiny dané činnosti, či skutečnosti, načež je studující schopen se racionálně rozhodnout a dané hodnoty buď přijmout, nebo odmítnout - v tomto případě je alespoň tolerovat. (ALTMAYER, 2004, 1)

Altmayer přímou souvislost mezi pojmy *Texteverstehen* a *Fremdverstehen* neuvádí, přesto je podle mého názoru zřejmá. Cílem interkulturně zaměřené *Landeskunde* je rozvinout u studujících interkulturní kompetenci. Jak jsem již výše naznačila, je práce s textem důležitým prostředkem k rozvoji interkulturní kompetence. Naučíme-li studující správně chápat text (*Textverstehen*), rozvíjíme tím zároveň i schopnost *Fremdverstehen*.

Tento způsob práce s textem bychom ovšem měli užívat v omezené míře především u literárních textů, neboť u těchto je důležitější subjektivní přístup studujících.

2. 6. 2. 1. Kulturelle Deutungsmuster

Kulturelle Deutungsmuster jsou struktury vědění, obsahující abstraktní a typizované vědění vztahující se k určitému okruhu zkušeností. Slouží k tomu, aby mohl čtenář spojit nové zkušenosti se zkušenostmi stávajícími.

Tyto vzory nejsou omezeny na jednotlivce. Naopak jedná se o vzory společné nějaké sociální skupině. Kulturní vzory se podílejí na vzniku společné identity určité sociální skupiny, ovlivňují sociálně orientované jednání osob. Podstatným znakem výkladových vzorů je jejich stabilita, která se vyznačuje možností opakovaného užití.

V podstatě se jedná o součást kulturní paměti. Součástí kulturních vzorů jsou společné vzpomínky a zkušenosti dané sociální skupiny, které neustále cirkulují v textech, čímž jsou opakovaně připomínány. Kulturním vzorem může být nejen slovo, či skupina slov, ale také obraz.

V jednom ze svých dalších příspěvků Altmayer zmiňuje ještě jeden podstatný rys kulturních vzorů a to jejich specifčnost pro určitou kulturu. Jako příklad uvádí titul filmu *Good Bye Lenin!* Slovo Lenin zde funguje jako kulturní vzor, je nanejvýš pravděpodobné, že tento kulturní vzor je v německém diskursu vnímán a hodnocen jinak než např. v diskursu ruském. (ALTMAYER, 2007)

Pouštíme-li se do výkladu významů, měli bychom zohlednit i možnost existence také jiného výkladu, než toho nám známého. Nebezpečné jsou především kulturní vzory fungující jak v naší, tak v cílové kultuře. Nebezpečí spočívá v možnosti rozdílného významů v rámci obou kultur. Lišit se mohou jak představy s tímto vzorem spojené, tak konotace omezující jeho význam.

2. 6. 2. 1. 1. Identifikace kulturních výkladových vzorů a práce s nimi

K identifikaci kulturních vzorů slouží několik zásad. Jsou to především jejich vlastnosti – uvedeny výše. Pro vyučující, kteří nejsou rodilými mluvčími, je podle mého názoru identifikace jednodušší. Jsou to pro ně neznámé komponenty textu, případně

překážky bránící porozumění textu. Naopak práce s výkladovými vzory je pro cizinky a cizince náročnější.

Vyhledat v textu kulturní vzory není úkolem pro studující. Jedná se spíše o pomůcku pro vyučující, aby dokázali text analyzovat a správně vést studující při práci s ním. Důraz je tedy kladen na aktivitu, znalosti a zkušenosti pedagoga.

V této části bych chtěla podtrhnout právě znalosti a zkušenost pedagoga. Nestačí umět kulturní vzor nalézt, podstatné je daný vzor také dešifrovat, zjistit co znamená. Altmayer zmiňuje, že se kulturní vzory vyskytují ve větším množství textů dané sociální skupiny. Jednou z možností tedy je vyhledat texty obsahující totožný kulturní vzor a nalézt souvislosti, abychom porozuměli jeho významu.

Cílem této metody je podpořit rozvoj interkulturní kompetence studujících, rozvinout u nich strategie, vedoucí k porozumění textu. Tuto strategii je možné opakovaně užívat při čtení nejrůznějších textů. (ALTMAYER, 2002)

2. 7. Metody práce

Abych se vyhnula uvádění informací, které v praktické části mé diplomové práce nebudu vědomě využívat, zaměřím se v této kapitole na metody práce vhodné pro interkulturní Landeskunde. Než přikročím k charakteristice jednotlivých metod, musím poukázat na neexistenci všeobecně uznávaného souboru metod, vhodných pro práci s interkulturní Landeskunde. Zároveň bych chtěla upozornit na již výše zmíněnou metodicky orientovanou podkapitolu 2. 1. 3. Samozřejmě je vhodné užívat i metody využívané komunikativně zaměřenou Landeskunde, neboť tato dvě zaměření Landeskunde mají mnoho společného.

Existuje celá řada způsobů třídění metod práce. Já jsem vybrala následující přístupy. Jedná se o přístup pomocí jazyka, pomocí lidí a jejich jednání a přístup pomocí exemplárních manifestací. Pod pojmem exemplární manifestace se skrývají institucionální, historické a kulturní skutečnosti, které tvoří strukturu kultury všedního dne. (KRUMM, 1998)

Protože se mi Krummovo členění zdá na nejvýš vhodné, rozhodla jsem se tuto kapitolu členit na následující podkapitoly právě podle něj.

2. 7. 1. Přístup pomocí jazyka

Je všeobecně známé, že slova kromě denotativních významů často nesou i významy konotační. Ptát se na kulturně podmíněný význam slov je tedy jednou z metod vhodných pro interkulturní výuku. Na základě odpovědí na takovéto otázky vznikají významové rešerše. Pro vytvoření rešerše je možné použít několika typů variabilních otázek (tzv. Frageraster).

Frageraster vychází z osmi typů otázek, pro příklad jich několik uvedu: vnitřní a vnější perspektiva (Je X veřejné nebo privátní místo?), sociologická perspektiva (Ke které soc. vrstvě patří lidé, kteří X navštěvují?), perspektiva distribuce (Kdy lidé X navštěvují? Kde se X nachází? Co tam lidé jedí/pijí?). Více k tomuto tématu viz Zeuner 2004. Účelem dotazování se není přijmout schéma otázek jako vzor a donekonečna jej v naučeném pořadí opakovat, ale osvojit si strategii, umožňující přiblížit si cizí kulturu pomocí cílených otázek. (ZEUNER, 2004)

Tato metoda má dozajista omezenou využitelnost a dá se použít pro charakteristiku jen určitého typu skutečností, přesto si myslím, že je výhodná. Vyučující nepotřebuje příliš mnoho času na přípravu a výsledky jsou zřejmé. Dotazování se souvisí též s porovnáním, neboť abychom dosáhli kýženého výsledku, je nutné zohlednit jak význam pro výchozí, tak i význam pro cílovou kulturu.

Další metodou je využití principů metakomunikace. Metakomunikace je označení pro jazykovou komunikaci probíhající v rámci komunikačního aktu, během něhož se hovoří o pojmech, promluvách nebo jiných částech této komunikace. Metakomunikace slouží k vysvětlení nedorozumění vzniklých použitím odlišných výroků a způsobů chování. Jsou to např. otázky, pomocí nichž se mluvčí ujišťuje, zda on sám správně chápe, co je mu sdělováno, popřípadě zda adresát chápe jemu adresované sdělení.

Aby bylo možné o nedorozumění hovořit, musí si být vyučující vědom několika skutečností a to, že nedorozumění vznikají na základě rozdílných představ spojených se slovy, situacemi nebo způsoby chování. Vyučující musí být schopen nedorozumění očekávat a rozpoznat je, musí znát a umět ovládat jazykové prostředky a průběhy metakomunikace, pomocí nichž je schopen analyzovat situaci. (ZEUNER, 2004)

Na tomto místě bych ráda specifikovala jednu skupinu slov, s nimiž jsou spojovány rozdílné významy. Jedná se o tzv. faux-amis, čili výrazy vypadající jako internacionalismy, které jimi ale nejsou. Užití výrazů, germanisty označovaných jako „falsche Freunde“, vyvolává celou řadu nedorozumění, především u méně zkušených mluvčích. Myslím si tedy, že je vhodné alespoň na ty nejčastěji chybně užívané výrazy studující upozorňovat a procvičovat užití odpovídajících ekvivalentů.

Třetí „metodou“ řazenou k této skupině je i zohlednění komunikativních záměrů a jejich jazyková realizace. Je zde poukázáno na skutečnost, že kulturně závislé jsou nejen významy slov nebo slovních skupin, ale způsob, jakým jsou tvořeny texty (rozumí se texty mluvené i psané).

Kulturní podmíněnost textů je dána jejich časově-historickou, kulturně-územní a společenskou sdělovací hodnotou. Přičemž platí, že různé společnosti komunikují rozdílně o různých věcech. To znamená, že stejné skutečnosti mohou být různě chápány. Abychom správně pochopili smysl daného sdělení, může nám k tomu napomoci i zvolený typ textu – např. pochopení satiry.

Přesto bychom neměli sklouznout k popisu všech možných textových variant cílové kultury, ale rozvinout ve studujících schopnost kulturní rozdíly vnímat. (ZEUNER, 2004)

K výběru typů textu bych ráda poznamenala, že bychom měli brát v potaz upotřebitelnost užitých textů. Texty by měli studujícím sloužit jako vzory pro jejich vlastní produkci. Vhodné jsou tedy životopis, motivační dopis nebo Bewerberbrief.

2. 7. 2. Přístup pomocí lidí a jejich jednání

Pro tento přístup je charakteristické využití forem a metod výuky orientované na jednání, či téma a také využití projektů.

Výuka orientovaná na jednání je založena na celistvosti a aktivitě. Vyučující se snaží zapojit nejen hlavu, ale i „srdce a ruce“ studujících. Užívány jsou metody jako skupinová práce, Rollenspiele nebo projekty. Tím je aktivováno více činností zároveň a výuka se stává efektivnější.

Studující mají sami plánovat, zkoušet a objevovat. Podílejí se tedy na vzniku produktu od počátku až po jeho realizaci, což má pozitivní účinek na zájem studujících o výuku. Cílem takto vystavěné výuky je produkt v podobě jednání. Produkty mohou být inscenovány (Rollenspiel), případně sestaveny (koláže, modely). Produktem mohou být i výstavy nebo workshopy, výuka tedy neprobíhá jen v rámci učeben.

V takto pojaté výuce figuruje vyučující spíše jako partner, dochází k výměně perspektivy vyučujícího a vyučovaného. (ZEUNER, 2004)

Chceme-li využívat metody výuky orientované na jednání, musíme respektovat její jednotlivé fáze. Rozhodující je určení tématu. Vyučující si připraví možné téma, které pak konzultuje se studujícími. Práci je nutné též připravit – zohledněny musejí být problémy spojené s tématem, organizační formy, stanovení hypotézy – zda téma studující osloví. Nejdůležitější je stanovit výukové cíle a také hypotézu, jak budou jednat studující. Následuje vstupní fáze, během níž vyučující zkusí zorganizovat výuku a prodiskutuje výsledky jednání. Poté následuje samotný proces výuky, zakončený evaluací, kdy učitel spolu se studujícími rozhodne o případném zveřejnění výsledků práce.

Jak již bylo výše nadneseno, je vhodná též metoda projektu. Charakteristiky projektu vhodného pro výuku Landeskunde jsou následující. Konkrétní cíl umožňuje využít komunikativně jazyk za účelem objevování nového, cizího. Plánování probíhá společně, přičemž studující by měli vystačit se svými jazykovými znalostmi, pokud jsou znalosti nedostačující, pomůže vyučující. Studující samostatně vytváří řešerše pomocí všech možných učebních pomůcek (slovník, gramatika, psací stroj, kamera). Zakončením projektu má být prezentovatelný výsledek (např. i časopis, třídní korespondence). Jazyková práce – oprava chyb, psaní je vykonávána během oprav a přepracování produktu.

Tento způsob práce může být aplikován i na vysokoškolské prostředí a sloužit tak při vzdělávání a následném vzdělávání germanistů – nerodilých mluvčích. (ZEUNER, 2004)

Nevýhodou projektové metody je potřeba veliké časové dotace, která se však při správném provedení projektu vyplatí. Další negativum vidím i v nedostatku zkušeností většiny pedagogů s projektovou prací, proto si myslím, že by bylo smysluplné seznámit budoucí pedagogy alespoň se základy práce touto metodou.

Témata výuky orientované na téma jsou relativně svébytná, odborná či odbornost přesahující. Na počátku stanovené téma je v předem stanoveném časovém úseku pojednáváno z nejrůznějších perspektiv. Metody vhodné pro tento typ výuky jsou tzv. Fallstudien (studie případů), Rollenspiele a také simulační hry.

Fallstudie bývá využívána především pro odborně-specifická, často sociálně relevantní témata. Pracovní skupina studujících je pomocí textu, fotografie konfrontována s případem, který má být analyzován. Pro objevený problém má být stanoveno řešení. Aby bylo dosaženo řešení, pracují studující také s doplňujícími informacemi, které si sami dohledají. Během diskuze jsou projednávána možná řešení, z nichž je vybráno to nejlepší. Výsledek je nakonec prezentován před ostatními studujícími. (ZEUNER, 2004, citováno podle NODARI, 1995)

Přednostmi této metody je i rozvíjení sociálních schopností. Studující se musejí naučit spolupracovat, respektovat názor druhých a zároveň přiměřenou formou prosazovat své názory. Stejně jako u projektové metody i zde je důraz kladen na samostatnost studujících, ti jsou pak vedeni k odpovědnosti za vlastní jednání. Tyto metody tedy rozvíjí i žákovu osobnost a tím plní jeden z cílů vyučování jako takového.

Rollenspiele a simulační hry jsou spojovány se sociálním učením, nejedná se tedy o prosté přehrávání rozhovorů typů prodavač a zákazník. Cílem je vzbudit a rozvinout u studujících empatii, uvědomění si sociální role, případně distanc vůči ní a také toleranci. Pokud se rozhodneme Rollenspiel ve výuce využít, neměli bychom zapomínat, že důležitými fázemi hry jsou také motivace před samotnou hrou a následné zhodnocení průběhu a „výsledků“ hry. (ZEUNER, 2004, citováno podle NODARI, 1995)

Porovnáme-li cíle interkulturně zaměřené Landeskunde s cíly Rollenspiel, dojdeme ke shodě. Hlavní přínos této metody je tedy v rozvoji schopností, které jsou stanoveny jako dílčí cíle při získávání interkulturní kompetence.

Simulační hry jsou považovány za rozvinuté Rollenspiele, jakési komplexy, zabývající se rozvinutějšími tématy a širšími souvislostmi. (ZEUNER, 2004, citováno podle NODARI, 1995)

Přestože takto koncipované hry přispívají nejen k rozvoji řečových dovedností, měli bychom zvážit, kdy a jak často hry ve výuce použijeme. Přitom je nutné respektovat obecné zásady týkající se využití her ve výuce. Pokud máme dostatečnou časovou dotaci, je vhodné hrát hry pro oživení výuky nebo pro odreagování studujících, především tehdy, jsou-li unavení.

2. 7. 3. Přístup pomocí exemplárních manifestací

Pojem exemplární manifestace byl vysvětlen již výše, přesto bych jej na tomto místě ráda ještě jednou připomenula. Jedná se o institucionální, historické a kulturní skutečnosti, které tvoří strukturu kultury všedního dne. S exemplárními manifestacemi se studující setkávají především v podobě autentických textů a obrázků.

Práce s autentickými materiály je podmíněná jejich didaktizací. Možný postup při didaktizaci textů a obrazů je následující.

1, Jazyková a zeměvědná předpříprava – sem patří postupy jako aktivizace vědomostí; vyvolání asociací k obrazu; stanovení domněnek o textu/obrazu; individualizace tématu; nabídnutí prostředků sloužících k porozumění textu/obrazu.

2, Recepce textů

- 3, Kontrola porozumění – čili zodpovězení otázek; testy s větším počtem možných odpovědí; shrnutí textu – pomocí tabulek, diagramů; přiřazování obrazů k částem textu; zjišťování chyb a jejich oprava; provádění návodů (jedná-li se např. o návod na použití).
- 4, Produktivní zpracování – Rollenspiele; dialogizace monologických textů; změna druhu textu, příp. jazykové formy; koláže, projekty.

Pro práci s obrazy platí ještě následující specifika, která je možno roztrždit podle toho, zda se jedná o přípravu pro práci s obrazem, práci s obrazem, nebo práci následující po prezentaci obrazu.

Než obraz ukážeme, klademe různé otázky, stanovujeme teze či užíváme asociogramy. Během prezentace jsou vhodné metody jako práce s detaily (výřezy) a celým obrazem a s nimi souvisejícími domněnkami, či práce s obrazovými příběhy (komiksy) – doplnění konce příběhu, seřadit obrázky do správného pořadí.

Pracovní metody využitě po prezentaci obrazu jsou zaměřeny na jazykovou produkci (časově rozvinout příběh – co bylo před, co následovalo; vyprávět o tom, co je zobrazeno z perspektivy osoby na obrazu zobrazené; hodnocení zobrazených osob; diskutovat o dění na obrazu) nebo písemnou produkci (napsat dopis, vyprávění, dotaz vztahující se k obrazu; vytvořit scénář podle obrazového příběhu), případně kreativní práci (ztvárnit stereotypy; vytvořit nástěnné obrazy pro výstavu). (ZEUNER, 2004)

2. 7. 4. Další možné přístupy

Dalšími možnými přístupy jsou také práce se stereotypy nebo srovnání, jako metoda interkulturní výuky.

Při práci se stereotypy bychom měli brát v potaz věk studujících. Na počátku bychom měli rozvíjet vědomí jazykově-kulturních rozdílů a zkušenosti s těmito rozdíly sbírat a třídit. Dalším důležitým předpokladem je i brát v úvahu stereotypy, které si studující do výuky přinášejí. Je důležité si uvědomit, že stereotypy a klišé nemusí být nutně negativní, jedná se spíše o ambivalentní vztah.

Stereotyp je definován jako verbální výraz přesvědčení o sociální skupině nebo jejích příslušnících, zakládající se na neopodstatněném zjednodušeném a generalizujícím soudu, který je často emocionálně ovlivněn a který je značně rozšířen.

Je velmi těžké stereotypy odstranit, přesto bychom se měli snažit na ně studující alespoň upozornit. Nejsnazší způsob, jak toho dosáhnout, je klást otázky typu: Jak jste si vytvořili danou představu? Jakou část představy tvoří předsudky a jakou zkušenosti? V jaké situaci se vám potvrdily vaše představy? Odpovědi na tyto otázky by měly studujícím objasnit, jak stereotypy fungují, jak jsou vytvářeny, jak je možné je rozpoznat. (LIPIANSKY, 1998)

Srovnání jako metoda interkulturní výuky je metodou naprosto přirozenou. Střetne-li se člověk s něčím neznámým, srovnává vědomě i nevědomě nové, cizí s tím již známým. Problém může vyvstat ve chvíli, kdy jsou kritéria srovnávání kulturně podmíněna, proto je se srovnáváním úzce spojena také schopnost přejímat perspektivu těch druhých.

Po srovnání docházíme ke třem možným výsledkům, k identifikaci, k diferenciaci nebo komparaci. Srovnávání sebou ale nese jedno nebezpečí a to potenciální hodnocení lepší – horší, čemuž bychom se měli za každou cenu vyvarovat.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3. 1. Obecný úvod k praktické části

Praktická část mé diplomové práce je koncipována jako soubor cvičení, zaměřených na rozvoj komunikační a interkulturní kompetence studujících. Tematickou náplní cvičení jsou aktuální informace zeměvědného charakteru vztahující se k německy mluvícím zemím.

Abych se vyhnula příliš širokému záběru faktických informací a tím podpořila celistvost práce, soustředila jsem se na zeměvědné informace o Spolkové republice Německo, s užším zaměřením na spolkovou zemi Sasko.

Spolkovou zemi Sasko jsem vybrala, protože jsem v zimní semestru 2008/09 uskutečnila studijní pobyt právě v Sasku. Vzhledem k tomu, že jsem v Sasku strávila jeden semestr již ve studijním roce 2005/06, jsem toho názoru, že jsem život v této spolkové zemi poznala blíže a jsem tedy schopna zprostředkovat některé fenomény saské reality. Mou hostující univerzitou byla TU-Dresden, kde jsem navštěvovala semináře pana Dr. Ulricha Zeunera, který se oborem Landeskunde zabývá velmi intenzivně.

V rámci jím vedených seminářů byla prodiskutována některá témata, která jsem zpracovala v této diplomové práci. Právě návštěva těchto seminářů mně, jako cizince, velmi pomohla, neboť jsem pochopila některé skutečnosti pojící se s všední realitou v Sasku a jsem tedy díky tomu schopna s těmito skutečnostmi pracovat.

Praktická část mé diplomové práce obsahuje celkem 10 cvičení, která jsou určena studujícím na úrovni minimálně B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Jedná se tedy především o studující, kteří mají německý jazyk jako 1. jazyk, studující jazykových škol, případně posluchačky a posluchače kateder germanistiky. Cvičení jsou vhodná také pro vyučující, kteří se blíže zajímají o Landeskunde Německa.

Na tomto místě bych ráda nastínila, jak jsou jednotlivá cvičení strukturována. Každé cvičení obsahuje následující údaje:

- Časová dotace – přibližný odhad doby, za kterou je možné cvičení realizovat.
- Cíl cvičení – k čemu by měl vyučující studující dovést, co by měli studující poznat, pochopit.

- Co bude procvičeno – v této části jsem zohlednila jak druhy práce s jednotlivými materiály, procvičení různých dovedností, tak také procvičení jazykových prostředků a cílových dovedností.
- Typ cvičení – tato část charakterizuje cvičení podle dvou kritérií. Jednak podle tematické souvislosti, která buď je, nebo není. Snažila jsem se témata vybírat tak, aby je bylo možné využít jako doplňková cvičení k tématům obvykle užívaných při výuce cizích jazyků. Přesto všechna témata nekorespondují. Dále podle toho, je-li cvičení zaměřeno na rozvoj komunikační a interkulturní kompetence nebo se jedná o cvičení informativně zaměřené. Často se stává, že jsou cvičení kombinací nabývání znalostí a rozvoje komunikační a interkulturní kompetence.

Vlastní cvičení obsahují zadání úkolů pro studující, která jsou z části doplněna o možná řešení, a to v případě že je nastínění řešení potřebné pro další práci. Studujícím jsou často dány k dispozici texty, v nichž mohou nalézt odpovědi na zadané otázky. Texty, jak je uvedeno také v jednotlivých cvičeních, byly kráceny a jazykově zjednodušeny. Důvodem pro úpravu textů je jejich lepší použitelnost v rámci výuky.

Samozřejmý je předpoklad, že nebudou-li studující něčemu v textu rozumět, budou mít k dispozici slovník, případně se zeptají vyučujícího. Proto jsem tuto možnost ve cvičeních nezmiňovala.

Cvičení jsou doplněna také o celou řadu obrázků, tabulek a také statistik, aby byla pro studující co nejpřitažlivější. Volila jsem menší formát obrázků, aby v práci nezabíraly příliš mnoho prostoru, jedná se však o obrázky ve větším formátu, čili je možné, je v případě potřeby zvětšit.

Texty a obrazové přílohy plní účel autentických materiálů, které jsou při práci se zeměvědnými informacemi velmi důležité. Mají-li studující za úkol připravit si rozhovor na dané téma, mají vždy k dispozici vzor, s nímž mohou pracovat.

Nevýhodou těchto cvičení jsou poměrně vysoké finanční náklady, neboť je nezbytné, aby studující obdrželi kopie téměř všech textů a obrazových příloh. Také z tohoto důvodu je vhodné pracovat se cvičeními především v jazykových školách a seminářích na vysokých školách, neboť zde si kopie studující ve většině případů hradí sami.

Pokud ovšem vyučující materiály od studujících opět vybere, náklady jsou u většiny z nich pouze jednorázové.

3. 2. „Die Mauer im Kopf“

Časová dotace:	2 – 3 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím poznání stále přetrvávajícího „rozdělení Německa“.
Co bude procvičeno:	Práce s textem; jazykové prostředky – slovní zásoba; cílové dovednosti – mluvení, poslech; schopnost argumentace a prezentace získaných poznatků; vyhledávání informací na internetu.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj komunikační a interkulturní kompetence, informativně zaměřené cvičení. Doplňkové cvičení bez tematické souvislosti.

1, Ukázat karikaturu.

Obrázek č. 1

☛ Úkoly pro studující:

- Beschreiben Sie die Karikatur. Wer ist auf dem Bild? Was machen die Menschen?
- Verstehen Sie die Karikatur?

Toto cvičení je založeno na předpokladu, že studující karikaturu nepochopí.

- Zeichnen Sie an die Tafel ein Assoziogramm zum Begriff „Die Mauer“.

Jeden ze studujících stojí u tabule a zapisuje nápady ostatních na jednu polovinu tabule. Případně každý sám zapíše svou vlastní asociaci, kterou také odůvodní.

Možný výsledek:

Zásadní jsou pro nás asociace vysoký, bariéra a berlínská. Tyto konotace budou využity i v následujícím cvičení. Nezazní-li, musí je vyučující doplnit.

- Zeichnen Sie an die Tafel ein Assoziogramm zum Begriff „Die Berliner Mauer“.

Studující vytvoří obdobně na druhou polovinu tabule asociogram k pojmu Berlínská zeď. Důvodem je osvětlit studujícím o jakou zeď se jedná, porovnat jak se liší význam jakékoliv zdi a této určité.

Možný výsledek:

V tomto asociogramu jsem zmínila jen podstatné asociace, které by měly zaznít. Tedy přiřazení k místu, kde se zeď nacházela, data jejího vzniku a pádu (Jen orientační informace, nepředpokládám, že by studující tato data znali.), rozdělení Německa, Berlína.

- Vergleichen Sie die Assoziogramme. Welche Assoziationen sind gleich und welche sind unterschiedlich?

Pro lepší představu je vhodné ukázat mapky rozděleného Německa a Berlína. Aby si studující uvědomili, že se zeď vinula kolem celého západního Berlína, obklopeného tehdejší DDR. Zároveň je nutné stručně objasnit skutečnost, že existovaly dvě německé republiky a také důvody pro jejich vznik.

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obě tato cvičení jsou z velké části závislá na znalostech a asociacích studujících. Aby bylo možné pokračovat v práci, je nutné dovést studující k určitému výsledku, který si přejeme. To je úlohou vyučujících.

☛ Úkoly pro studující:

- Wer hat die Berliner Mauer gebaut?
- Warum wollten die Ostdeutschen in den Westen?
- Wer ist geflüchtet und wie? Was ist es dabei passiert?
- Wann wurde die Berliner Mauer geöffnet? Gibt es einen Zusammenhang mit der tschechischen Geschichte?

Zdrojem informací mohou být tištěné texty, přičemž studující obdrží vždy do skupiny jednu sadu textů, případně, je-li k dispozici učebna s připojením na internet, internetová stránka <http://www.berlinermaueronline.de>. Adresa by byla studujícím doporučena, aby co nejrychleji našli požadované informace.

Studující pracují ve skupinách, každá skupina vyhledá v příslušném textu odpověď na jednu otázku. Své odpovědi pak prezentují ústně před celou skupinou, ostatní si dělají poznámky.

2, Rozdat studujícím následující sadu textů.

Texty:

Bau der Berliner Mauer

Nach Gründung beider deutscher Staaten 1949 verließen immer mehr, vor allem junge und hochqualifizierte, Menschen die DDR. Zwischen 1949 und dem Bau der Mauer 1961 verließen ca. 2.6 Millionen DDR-Bürger Westen ihr Land in Richtung Westen.

Am 26. Mai 1952 beschloß der Ministerrat der DDR die Grenze zu schließen. Auch wenn danach eine Flucht noch möglich war, wurde sie jedoch von Jahr zu Jahr immer

gefährlicher. Wesentlich ungefährlicher dagegen war die Flucht in den Westen über Berlin.

Die DDR-Regierung sah nur einen Weg: Die Sektorengrenze von Ost Berlin zu West Berlin mußte geschlossen werden. Am 13. August 1961 wurde die Sektorengrenze zwischen Ost und West Berlin geschlossen. Es wurde eine Mauer gebaut.

(<http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/berliner-mauerbau-gruende.htm>)

Die Fluchtgründe nach Befragen von Flüchtlingen aus der DDR im Juli 1961

Ablehnung der Ideologie und von Parteaufträgen

Ablehnung des Schulsystems, Nichtzulassung zur Oberschule oder Hochschule
Verpflichtung zum Eintritt in die Armee

Widerstand gegen das Regime

Verfolgung von Beziehungen zum Westen, Familienzusammenführung

Verstaatlichung der Wirtschaft

Kollektivierung der Landwirtschaft

Schwierigkeiten am Arbeitsplatz

Wunsch nach besseren Einkommens- und Wohnungsverhältnissen

(<http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/fluchtgruende.htm>)

Wer ist wie geflüchtet?

In den ersten Tagen des Mauerbaus gelingt es noch einigen Menschen, in den Westsektor zu fliehen. Viele klettern über die Drahtsperrren oder die Mauer, springen aus den Häusern an der Sektorengrenze oder bauten Tunnel, um zu flüchten.

Jedoch wird die Flucht von Tag zu Tag immer gefährlicher. Schon während der ersten Tagen werden einige Flüchtlinge bei dem Versuch, die Sektorengrenze zu überqueren, erschossen. Günter Litwin war am 24. August das erste Fluchtopfer, das von DDR-Grenzeinheiten erschossen wurde. 171 Leute wurden an der Grenze in Berlin erschossen oder starben bei dem Versuch, die DDR zu verlassen.

(<http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/flucht.htm>)

Mauerfall

Die Berliner Mauer „fiel“ in der Nacht von Donnerstag, dem 9. November, auf Freitag, den 10. November 1989, nach über 28 Jahren ihrer Existenz. Nach dem Fall der Mauer reisten viele DDR-Bürger nach Westdeutschland aus. Es war der erste Schritt zur Wiedervereinigung Deutschlands.

(http://de.wikipedia.org/wiki/Fall_der_Mauer#Mauerfall)

☛ Úkoly pro studující:

- Wie sieht die heutige Situation aus? Beschreiben Sie die Unterschiede zwischen den damaligen DDR und BRD (Faktoren: Arbeitslosigkeit, Gehälter,

Wirtschaftsergebnisse, Bezeichnungen für Ost- und Westdeutsche). Die Unterschiede schreiben Sie in zwei Spalten an die Tafel.

Odovědi na tyto otázky najdeme společně při práci s textem Die Mauer im Kopf.

Text:

Die Mauer im Kopf

Der deutsche Bundesminister für den so genannten „Aufbau Ost“ hat im September 2007 einen Bericht zum „Stand der deutschen Einheit“ vorgelegt, wie er das jedes Jahr tut. Die Ergebnisse sind nicht gerade positiv. Die Arbeitslosenquote im Osten ist noch immer **doppelt so hoch** wie im Westen, die Abwanderung der Bevölkerung hält an. Beinahe 17 Jahre nach der Wiedervereinigung haben die beiden Teile Deutschlands noch immer nicht zusammengefunden. Jedenfalls nicht wenn man in die Köpfe vieler Menschen guckt. Die anfängliche Begeisterung aus den Jahren 1989 und 1990 ist nach wenigen Jahren häufig umgeschlagen in Zynismus und Unwillen. Aus einer vor allem von den Ostdeutschen erhofften Vereinigung zweier Staaten wurde ein Anschluss der DDR an die BRD. Da wächst nicht richtig zusammen, was eigentlich zusammen gehört.

Der dritte Oktober, der deutsche Nationalfeiertag, könnte ein Festtag sein. Er ist aber eher ein Tag, an dem sich die Menschen in Deutschland freuen, dass sie nicht arbeiten müssen, sonst nichts. Arbeitslosigkeit, Dörfer die immer leerer werden und langsam aussterben, Abwanderung der Jungen und der gut Ausgebildeten, Bevölkerungsverlust. Solche Nachrichten hört man häufig in den deutschen Medien über den Osten oder die „neuen Länder“ wie sie immer noch genannt werden. Um durchschnittlich 20 Prozent geringere Löhne werden im Osten bezahlt. Auch mit dem berühmt-berüchtigten Solidaritäts-Zuschlag **sind** manche Westdeutsche gar nicht **einverstanden**. Unter diesem, auch „Soli-Zuschlag“ genannt, versteht man einen Betrag zur Steuer, der die deutsche Wiedervereinigung finanzieren soll.

Ist die angestrebte „innere Einheit“ erreicht? Sind die beiden Deutschlands miteinander verwachsen? Auf diese Fragen muss man in weiten Teilen mit „nein“ antworten. Aber nicht alles sieht schlecht aus. Junge Leute, die in den neunziger Jahren aufgewachsen sind, als es die DDR schon nicht mehr gab, sehen Deutschland als ein Land, in dem man ohne Vorurteile leben, studieren und **sich Freunde suchen** kann.

(http://www.rundschau.mv.ru/mauer_d0010.htm)

- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente.

3, Ukázat karikaturu ještě jednou.

Po společném shrnutí předchozích informací ukáže vyučující karikaturu ještě jednou a vyzve studující k jejímu vysvětlení, aby se přesvědčil, zda studující chápou její význam.

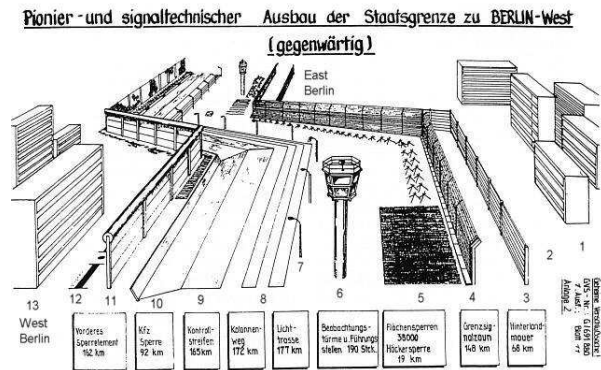
Téma je možné doplnit o exkurz o Berlínské zdi:

Berlínská zed' dříve a dnes.

☞ **Úkoly pro studující:**

- Wie sieht die Berliner Mauer aus? Wie hat sie früher ausgesehen? Stellen Sie die Berliner Mauer Ihren Kommilitonen vor.

K získání informací bude studujícím opět doporučena internetová stránka <http://www.berlinermaueronline.de>, případně z důvodu úspory času budou dány k dispozici následující obrázky.

1 - Ost-Berlin, 2 – Grenzgebiet, 3 – Hinterlandmauer, 4 – Signalzaun, 5 - Verschiedene Arten von Sperren, 6 – Wachtürme, 7 – Lichtsystem, 8 – Postenweg, 9 – Kontrollstreifen, 10 - Kraftfahrzeug-Sperre, 11 - Letzte Mauer, bekannt als die Mauer, 12 - Grenze (die Grenze verlief hinter der Mauer), 13 - West-Berlin

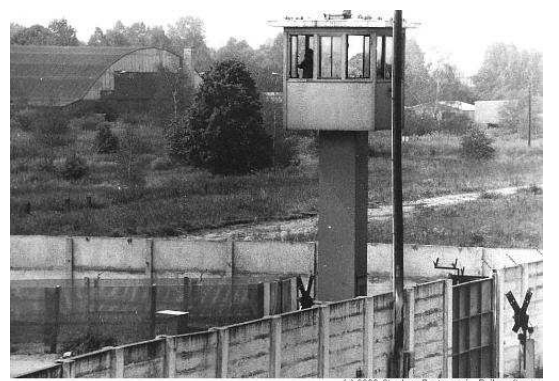
Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Obrázek č. 9

Obrázek č. 10

Obrázek č. 11

Obrázek č. 12

- Wozu dient die Berliner Mauer heute?

Jeden ze studujících přečte nahlas následující text, případně vyučující pustí video. Video se nachází na následujících www stránkách:

http://iptv.cdn.tv1.de/iptv/player/macros/_v_f_200_de/_s_visitberlintv/_x_s-4489216/berlin.tv/index3.html?video=1156

http://iptv.cdn.tv1.de/iptv/player/macros/_v_f_200_de/_s_visitberlintv/_x_s-4489216/berlin.tv/index3.html?video=1157

Text:

Die Berliner Mauer heute

Die Berliner Mauer war das Symbol des Kalten Krieges und der Teilung Berlins und Deutschlands. Seit mehr als 30 Jahren kommen Touristen auch nach Berlin, um die Berliner Mauer zu sehen. Heute sind Touristen oft enttäuscht, wenn sie die Berliner Mauer als Mahnmal der Geschichte und als Touristenattraktion betrachten wollen. In Berlin gibt es nur noch einige wenige Überreste der Berliner Mauer sowie drei Wachtürme. Auf den meisten Straßen wird der ehemalige Verlauf der Berliner Mauer heute durch eine in die Straße eingelassene Doppelreihe Kopfsteinpflaster markiert.

<http://www.berlinermaueronline.de/berlin-guide/index.htm>

Obrázek č. 13

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

3. 3. Co bylo v Sasku vynalezeno nebo vyrobeno

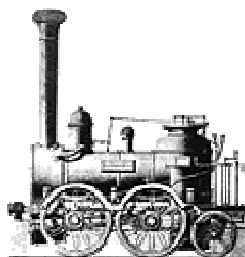
Časová dotace:	2 – 3 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím informace o tom, co bylo v Sasku vynalezeno, případně vyrobeno. Představit geografii Saska.
Co bude procvičeno:	Práce s textem; jazykové prostředky – gramatika, slovní zásoba; cílové dovednosti – psaní, mluvení.
Typ cvičení:	Informativně zaměřené cvičení. Doplňkové cvičení k výuce gramatiky.

Práce s tímto cvičením je možná za předpokladu, že studujícím již bylo vysvětleno tvoření a užití trpného rodu v německém jazyce, které bylo následně procvičeno.

1, Ukázat předměty (saské vynálezy), případně jejich obrázky.

Obrázek č. 14

Obrázek č. 15

Obrázek č. 16

Obrázek č. 17

Obrázek č. 18

Obrázek č. 19

Obrázek č. 20

Obrázek č. 21

Obrázek č. 22

Tato část má za úkol vzbudit u studujících zvědavost, chuť odhalit tajemství, motivovat je.

☞ Úkoly pro studující:

- Gibt es zwischen diesen Sachen einen Zusammenhang?

Všechny vyobrazené věci jsou původem ze Saska, byly zde objeveny, nebo sestaveny.

- Wo befindet sich Sachsen?
- Ordnen Sie den Bildern folgende Vokabeln zu. (der Dresdner Stollen, das Porzellan, das Mundwasser, der Teebeutel, die Lokomotive, die Thermoskanne, der Trabant, die Tageszeitung, die Waschmaschine)

Slovní zásobu jsem vybírala s ohledem na její další použitelnost v běžné komunikaci. Zároveň jsem zohlednila i to, jak známé a potřebné jsou jednotlivé vynálezy.

- Ohne welche der abgebildeten Sachen könnten Sie sich Ihr Leben nicht vorstellen? Begründen Sie Ihre Wahl.

Studující by se měli „rozmluvit“, zdokonalit v argumentaci.

2, Rozdat studujícím následující cvičení na tvorbu a užití pasiva:

Cvičení č. 1: Doplňte správný tvar slovesa v trpném rodě.

Sachsen ..... auch als Land der Erfindungen ..... (bekannt sein). Es ..... hier viele „Sachen“ ..... (erfinden), die bis heute ..... (benutzen). Unter anderem ..... in Sachsen 1796 die Homöopathie .....(entwickeln). Die erste Kleinbildkamera der Welt von Zeiss-Ikon ..... 1932 auf den Markt ..... (bringen). 1993 ..... der erste FCKW- (freon) und FKW- (halogenhydrát) freie Kühlschrank ..... (herstellen). Die älteste technische Hochschule (Beragademie in Freiberg) ..... 1756 ..... (gründen).

(<http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/erfindungen.htm>)

Řešení:

ist bekannt; wurden erfunden; benutzt werden; wurde entwickelt; wurde gebracht; wurde hergestellt; wurde gegründet.

Cvičení č. 2: Transformujte věty z rodu činného do rodu trpného, je-li to možné.

Bereits die Ägypter verwendeten eine Art Zahnpasta. Die Ägypter stellten sie aus gemahlenem Bimsstein und Weinessig her. Eine lange Zeit verwendeten die Menschen auch Zahnpulver oder putzten die Zähne mit Mundwasser. Einen Vorläufer der Zahncreme, die Zahnseife, entwickelte der Apotheker Adolf Heinrich August Bergmann aus Sachsen im Jahre 1852. Die Zahncreme, wie wir sie heute kennen, erfand 1907 der Dresdner Apotheker Ottmar Heinsius von Mayenburg. Die Zahnpaste schmeckte nach Pfefferminze. Heinsius nannte die Zahncreme Chlorodont.

(<http://de.wikipedia.org/wiki/Zahnpasta#Geschichte>)

Řešení:

Die Zahnpasta wurde bereits schon von den alten Ägypter verwendet. Sie wurde aus gemahlenem Birmstein und Weinessig hergestellt. Eine lange Zeit wurde von den Menschen auch Zahnpulver verwendet oder die Zähne wurden mit Mundwasser geputzt. Ein Vorläufer der Zahncreme, die Zahnseife wurde von dem Apotheker A. H. A. Bergmann aus Sachsen im Jahre 1852 entwickelt. Die Zahncreme, wie wir sie heute kennen, wurde 1907 von dem Dresdner Apotheker O. Heinsius von Mayenburg erfunden. Die Zahnpaste schmeckte nach Pfeffermize. Die Zahncreme wurde von dem Heinsius Chlorodot genannt.

Tato cvičení slouží jako vzor, studující se mohou inspirovat při tvorbě výstavních listů. Jsem si vědomá toho, že cvičení nejsou příliš obsáhlá, ale mým hlavním cílem není procvičovat pouze gramatické jevy.

☞ Úkoly pro studující:

- Bilden Sie eine Landkarte der sächsischen Erfindungen. Jede Gruppe wählt eine Erfindung.

Studující se rozdělí do skupin po 3 – 4. Vybrala jsem více objevů, aby měli studující možnost volby. To co si sami vyberou, je bude více motivovat, než když na ně něco zbude.

🦋 Domácí úkol:

Finden Sie Informationen über die ausgewählte Erfindung. Suchen Sie in folgenden Texten, bzw. im Internet.

Bude-li k dispozici, mohou studující hledat také v publikaci: GERTOBERENS, Klaus (2008): *Sächsische Erfindungen 1650 bis heute*. Saxo-Phon.

Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente.

3, Rozdat studujícím následující texty:

Texty:

Der Dresdner Stollen

1474 wird der Dresdner Christstollen erstmals auf der Rechnung des christlichen Bartolomai-Hospitals erwähnt. Das mittelalterliche Fastengebäck bestand lediglich aus Mehl, Hefe und Wasser. Die katholischen Dogmen erlaubten weder Butter noch Milch. Kurfürst Ernst von Sachsen und sein Bruder Albrecht baten deshalb den Papst, das Butter-Verbot aufzuheben. Der Papst erlaubte das.

Um 1500 wurden in Dresden "Christbrote uff Weihnachten" auf dem Striezelmarkt, dem ältesten deutschen Weihnachtsmarkt, verkauft. 1730 ließ August der Starke von der Bäckerzunft Dresdens einen Riesenstollen von 1,8 Tonnen backen. An dieses Ereignis knüpft das jährlich am Sonnabend vor dem 2. Advent in Dresden stattfindende Stollenfest an.

(<http://www.dresdnerstollen.com/>)

Die Lokomotive

Die 1. deutsche Lokomotive (SAXONIA) wurde von Johann Andreas Schubert konstruiert. Schubert hatte sich dabei von der englischen Lokomotive COMET inspirieren lassen.

Die Entwicklung und der Bau der Lokomotive erfolgte in der Maschinenbauanstalt Übigau bei Dresden. Schubert war **vom Anfang an** Leiter des Unternehmens. Der Bau der Lokomotive war für das Unternehmen ein technisches und wirtschaftliches Risiko. Zum einen bestanden keinerlei technische Erfahrungen und zum anderen lag kein Auftrag zum Bau vor.

Die SAXONIA nahm bei der Eröffnung der Leipzig-Dresdner Eisenbahn am 8. April 1839 teil. Diese Fahrt hat man aber mehrfach sabotiert.

(http://de.wikipedia.org/wiki/LDE_%E2%80%93_Saxonia)

Das Mundwasser

Im Jahre 1892 **brachte** der Dresdner Unternehmer Karl August Lingner das Mundwasser Odol **auf den Markt**. Ein Mittel, das die kosmetische mit der medizinischen Wirkung durch Zusatz eines Antiseptikums verband. Erfinder des Mundwassers war Prof. Richard Seifert (1861–1919). Am 5. März 1895 wurde die Marke Odol als "Zahn- und Mund-Reinigungs-Mittel" **in** das deutsche Markenregister **eingetragen**. Ende der 1930er-Jahre wurde Odol in mehr als zwanzig Ländern hergestellt.

(<http://de.wikipedia.org/wiki/Odol>)

Das Porzellan

Der Herstellungsprozess von Porzellan wurde zunächst im Kaiserreich China im Jahre 620 entwickelt, die Herstellungsmaterialien und -methoden waren eine lange Zeit ein Geheimnis. Chinesisches Porzellan hat Kaolin und "Petuntse" als Grundmaterialien, sowie feinen Quarz. Beim Brennprozess verbinden diese sich zu einem weißen, harten und glatten Material. Um 1300 brachte Marco Polo das erste Porzellan nach Europa (Italien). Es gelang den Europäern jedoch zunächst nicht, das Geheimnis der Herstellung des Porzellans zu entschlüsseln. Erst im Oktober 1708 gelang es Johann Friedrich Böttger und Ehrenfried Walther von Tschirnhaus in Dresden bzw. Meißen, das erste europäische Porzellan zu produzieren. Nach Tschirnhaus' Tod entwickelte Böttger das Verfahren in Meißen weiter. Am 28. März 1709 vermeldete er in Dresden die Erfindung des europäischen Porzellans. 1710 entstand in Meißen auf der Albrechtsburg die erste europäische Porzellanproduktionsstätte, die **Weltruhm erreichte**. Fast ein halbes Jahrhundert lang konnte Meißen das Geheimnis der Porzellanherstellung für sich bewahren. Das Meißner Porzellan aus der Meißner Porzellan-Manufaktur ist noch heute berühmt. Alle Porzellane aus dieser Produktion tragen bereits seit 1722 das Markenzeichen für Meißner Porzellan, die "Gekreuzten Schwerter". Durch die kontinuierliche Fertigung bis zum heutigen Tag werden die "Gekreuzten Schwerter" häufig zu recht als die älteste in Gebrauch befindliche Marke bezeichnet.

(<http://de.wikipedia.org/wiki/Porzellan#Geschichte>)

Die Tageszeitung

Die Einkommenden Zeitungen erschienen ab 1. Juli 1650 in Leipzig als Nachfolger der Wöchentlichen Zeitung und gelten, da sie sechs Mal in der Woche erschienen, als erste Tageszeitung der Welt.

Der Leipziger Drucker und Buchhändler Timotheus Ritzsch (1614–1678) druckte und vertrieb bereits seit 1643 in Leipzig eine Wöchentliche Zeitung, die vier Mal in der Woche erschien. Ab 1650 ließ er sein Blatt sechs Mal in der Woche erscheinen und benannte es *Einkommende Zeitungen*. „Zeitungen“ bedeutete damals „Nachrichten“.

Jede Ausgabe hatte vier Seiten im Format von zirka 13,5 mal 17 cm. Die Auflage betrug etwa 200 Exemplare.

(http://de.wikipedia.org/wiki/Einkommende_Zeitungen)

Der Teebeutel

Der heutige Teebeutel wurde von Adolf Rambold erfunden. Rambold arbeitete mit der Firma Teekanne zusammen. 1929 brachte die Firma Teekanne ihre ersten Aufgussbeutel aus geschmacksneutralem Spezialpergamentpapier auf den Markt. In dem selben Jahr vermarktete die Firma auch die von Rambold entwickelte Teebeutelpackmaschine. 1949 kam die von Rambold entwickelte „Constanta Teepackmaschine“ auf den Markt.

(<http://de.wikipedia.org/wiki/Teebeutel>)

Die Thermoskanne

Die Grundlage für die Thermoskanne schuf der Chemnitzer Lehrer Adolf Ferdinand Weinhold. Er entwickelte 1881 für physikalische Laborversuche ein Thermosgefäß. In seinem Lehrbuch "Physikalische Demonstrationen" beschrieb er eine Vakuum-Mantelflasche zu Laborzwecken. Reinhold Burger aus Pankow griff diese Idee auf und lies am 1. Oktober 1903 die Thermoskanne patentieren.

(<http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/erfindungen.htm>)

Der Trabant

Als „Trabant“ bezeichnet man alle Wagen, die man ab 1957 in der DDR, in den VEB Sachsenring Automobilwerke Zwickau fertigte. Zwischen November 1957 und April 1991 wurden insgesamt 3.051.385 Fahrzeuge der Trabant-Baureihe produziert. Beim deutschen Kraftfahrt-Bundesamt waren zum 1. Januar 2007 noch rund 52.400 Fahrzeuge in Deutschland registriert. Viele Fahrzeuge exportierte man zu DDR-Zeiten in die ČSSR, nach Polen und vor allem Ungarn. Anfänglich galt die Baureihe als sparsam und robust, später veraltete sie aufgrund fehlender Innovationen. Heute gilt der *Trabi* als Kultauto, den verschiedene Fanclubs würdigen.

Den ersten Prototypen (P50) stellte das Forschungs- und Entwicklungszentrum aus Karl-Marx-Stadt (Chemnitz) noch 1954 vor. Die Karosserie war zum Teil aus Duroplast – einem Kunststoff aus Phenolharz und Baumwolle – gefertigt. Das Modell war aber nicht erfolgreich. 1957 wurde bei AWZ schließlich eine Nullserie von 50 Fahrzeugen gebaut. Der Name „Trabant“ wurde im Rahmen einer Umfrage gefunden; er bedeutet Begleiter oder Weggefährte, ebenso wie das russische Wort Sputnik.

([http://de.wikipedia.org/wiki/Trabant_\(Pkw\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Trabant_(Pkw)))

Die Waschmaschine

Die erste Trommelwaschmaschine der Welt entstand 1902 im Unternehmen von Louis Krauss im sächsischen Schwarzenberg. Die Firma Bosch setzte sich in den Folgejahrzehnten an die Spitze der deutschen Waschgeräteproduzenten. Mit Geräten wie Kartoffelpresse, Dampfstrahlwäscher, Wäscheglocke und Trommelwaschmaschine half Krauss, die die Bewältigung des **Haushalts** zu erleichterten.

(<http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/erfindungen.htm>)

Studující se rozdělí do skupin, každá skupina obdrží pouze text, vztahující se k jimi vybranému vynálezu.

☞ Úkoly pro studující:

- Bilden Sie eine Ausstellungsliste, die folgende Informationen beinhaltet. Fragen: Wer hat wann und wo hat die Sache erfunden? Warum ist die Erfindung interessant, wozu dient sie? Schreiben Sie einen kurzen Text, wenn nötig oder möglich, verwenden Sie Passivformen von Verben. Informationen finden Sie in den Hausaufgaben.
- Bilden Sie gemeinsam eine Landkarte von sächsischen Erfindungen.

Studujícím bude k dispozici mapa Saska ve větším formátu, do které mohou doplňovat šipky, značky, popisky, vše co budou chtít.

4, Dát studujícím k dispozici následující mapu.

Mapa Saska:

Obrázek č. 23

Do mapy studující postupně zanesou všechny vynálezy, které byly vybrány.

- Wer hat diese Städte besucht? Erzählen Sie.

Jako odměnu mohou studující ochutnat štolu, aby poznali Sasko více smysly.

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

3. 4. Ernst Jandl: fünfter sein

Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Cíl:	Představit studujícím německy psanou poezii. Procvičit téma „u lékaře“.
Co bude procvičeno:	Práce s literárním textem; jazykové prostředky – výslovnost, extraverbální jazykové prostředky, slovní zásoba, případně gramatika (řadové číslovky); cílové dovednosti – hlasité čtení, mluvení.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj komunikační a interkulturní kompetence. Doplňkové cvičení - téma „u lékaře“

Práce s tímto cvičením je možná za předpokladu, že studující již probrali řadové číslovky.

1, Vysvětlit fráze:

Tür auf – die Tür aufmachen, doplnit o die Tür zumachen
einer rein x einer raus

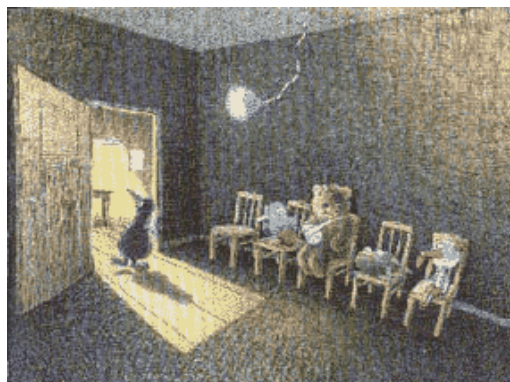
☛ Úkoly pro studující:

- Schreiben Sie die Wortverbindungen mit tschechischen Äquivalenten ins Vokabelheft.

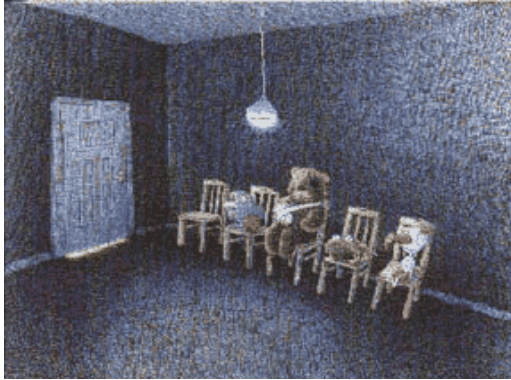
2, Rozdat studujícím následující obrázky.

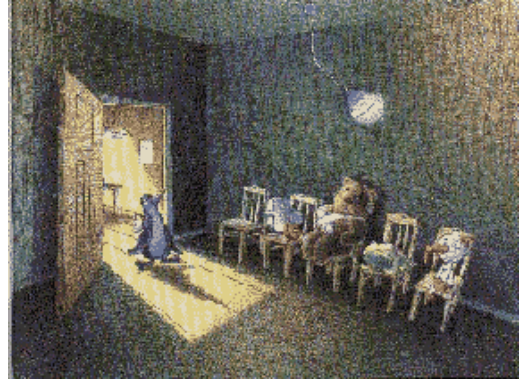
tür auf
einer raus

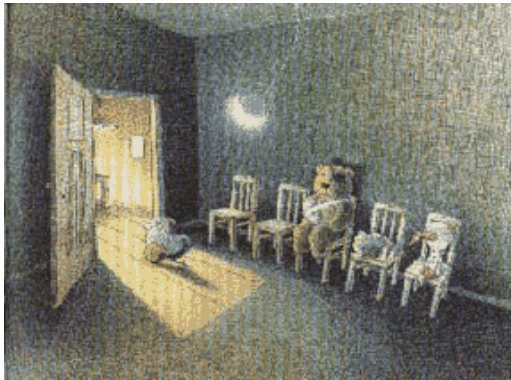
einer rein

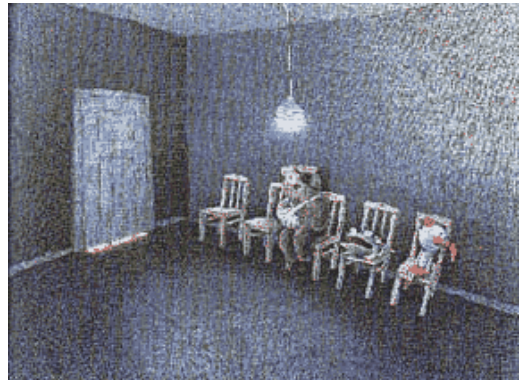
vierter sein

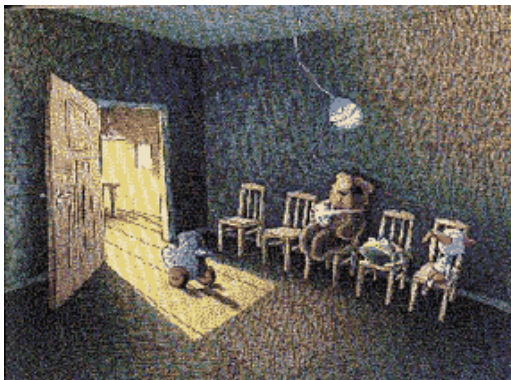
tür auf
einer raus

einer rein

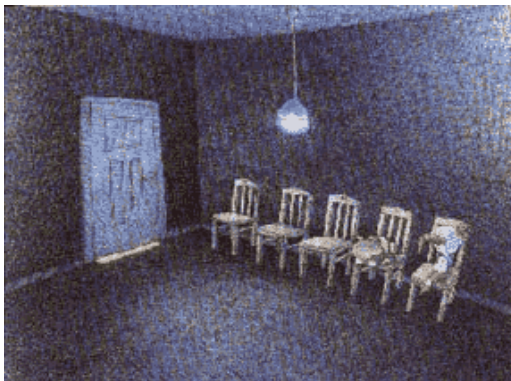
dritter sein

tür auf
einer raus

einer rein

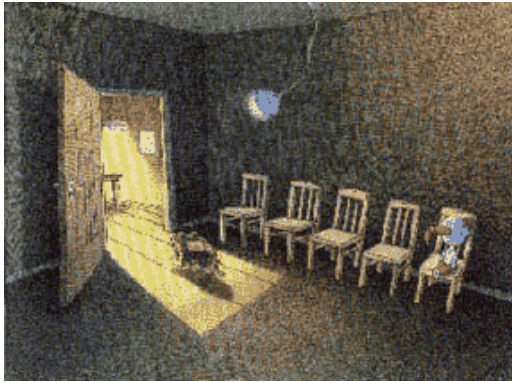

zweiter sein

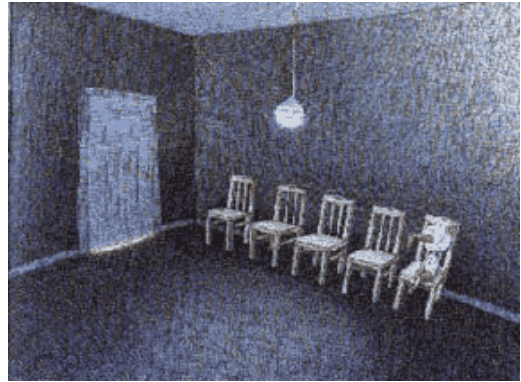

tür auf
einer raus

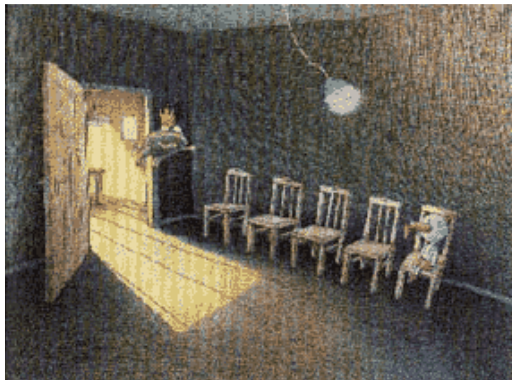

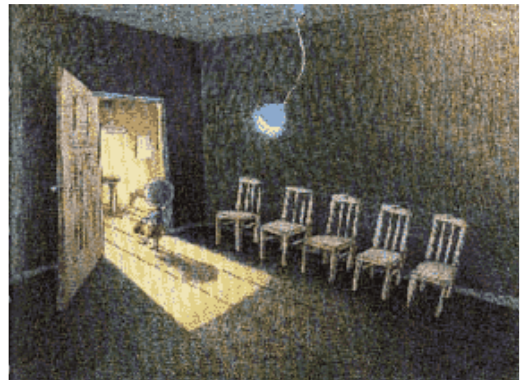
einer rein

nächster sein

tür auf
einer raus

selber rein

tagherrdoktor

Obrázky č. 24 - 38

Studující se rozdělí do pěti skupin, každá skupina dostane obrázky k jedné strofě.

☛ Úkoly pro studující:

- Bringen Sie die Bilder in die richtige Reihenfolge.

Studující pracují ve skupinách, každá skupina dostane obrázky k jedné strofě.

- Ordnen Sie die Bilder der ganzen Geschichte in der richtigen Reihenfolge an.

Obrázky se poskládají ve správném pořadí na stole, na který všichni vidí. Studující pak dostanou každý kopii celé básně.

3, Rozdat studujícím následující báseň.

Ernst Jandl: fünfter sein

tür auf	einer rein
einer raus	zweiter sein
einer rein	
vierter sein	tür auf
	einer raus
tür auf	einer rein
einer raus	nächster sein
einer rein	
dritter sein	tür auf
	einer raus
tür auf	selber rein
einer raus	tagherrdoktor

(NEUNER/SCHERLING/SCHMIDT/WILMS, 1992)

Studující obdrží do dvojice jeden text.

Vyučující krátce představí Ernsta Jandla a jeho tvorbu. Podle pokročilosti studujících je možné podat výklad v němčině.

☞ Úkoly pro studující:

- Lesen Sie laut das ganze Gedicht. Achten Sie auf richtige Aussprache und Verwendung von extraverbalen Mitteln. Lesen Sie das Gedicht mit verteilten Rollen. Wer liest welchen Teil?

Vždy poslední verš strofy by měla číst jiná osoba, pouze v poslední strofě čte dva verše. Zdůrazní se tím odpočítávání vlastního pořadí.

- Finden Sie Rechtschreibfehler im Text und schreiben Sie eine richtige Variante.

Studující by měli opravit psaní podstatných jmen, rozdělit poslední verš na jednotlivá slova.

- Beschreiben Sie die Bilder. Änderte sich Ihre Meinung, nach dem Sie das letzte Bild gesehen hatten?

Předpokládám, že si studující všimnou, že pan doktor je vlastně opravář.

- Was für Probleme haben die Patienten?

Každá skupina popíše zranění nebo nemoc, zobrazené ve své strofě. Toto cvičení slouží k procvičení slovní zásoby vztahující se k tématu „u lékaře“.

☞ Domáci úkol:

Bereiten Sie mündlich zu zweit (bzw. zu dritt – die dritte Person stellt eine Krankenschwester dar) ein Gespräch zum Thema „beim Arzt“ vor. Als Vorbild kann das folgende Gespräch dienen.

4, Rozdat studujícím následující rozhovor.

Rozhovor:

A: Guten Tag Herr Doktor.

B: Guten Tag. Was für ein Problem haben Sie?

A: Ich bin wahrscheinlich erkältet.

B: Haben Sie Schnupfen?

A: Ja, und dazu noch Husten.

B: Haben sie Fieber?

A: Ja, 38 Grad.

B: Und haben Sie dazu noch Bauchschmerzen?

A: Zum Glück nein, Bauchschmerzen habe ich nicht.

B: Na, hier haben Sie eine Vorschrift, gehen Sie, bitte, in die Apotheke und holen Sie Medikamente ab.

A: Danke schön, soll ich noch zur Kontrolle kommen?

B: Ja, kommen Sie nächste Woche wieder.

A: Na gut, dann bis nächste Woche.

B: Bis dann.

3. 5. Cestování – nejčastější cíle letních dovolených

Časová dotace:	2 – 3 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím informace o tom, jak se liší cíle dovolených v Česku a Německu, případně jaký způsob dopravy v které zemi převažuje a proč.
Co bude procvičeno:	Práce s textem a statistikou; jazykové prostředky – gramatika, slovní zásoba; cílové dovednosti – psaní, mluvení.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj komunikační a interkulturní kompetence, informativně zaměřené cvičení. Doplňkové cvičení k výuce gramatiky a k tématu cestování.

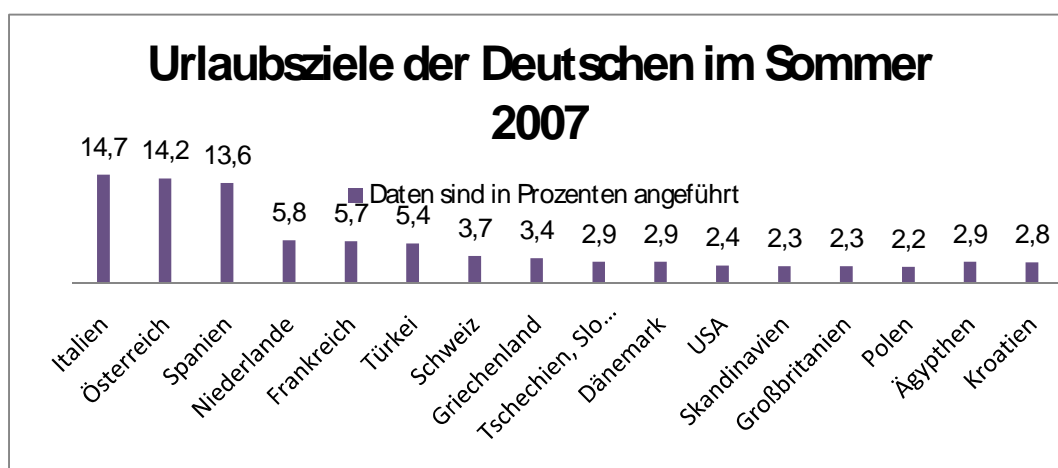
Práce s tímto cvičením je možná za předpokladu, že studujícím bylo vysvětleno stupňování příd. jmen a příslovcí, užití srovnávacích výrazů als/wie.

☞ Úkoly pro studující:

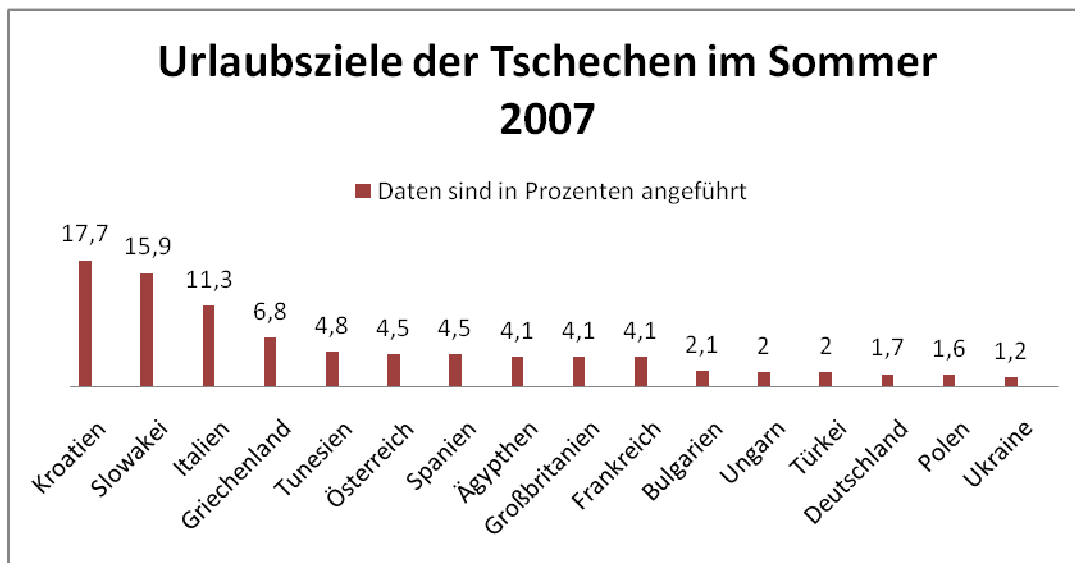
- Nennen Sie die Kriterien, welche die Auswahl des Sommerurlaubs beeinflussen.
Studující společně sestaví na tabuli přehled faktorů, ovlivňujících výběr cíle dovolené.
- Schreiben Sie die Kriterien ins Vokabelheft.

Faktory: cena; jazyk, kterým se v cílové zemi hovoří; vzdálenost; osobní zájmy; podnebí; bezpečnost v cílové zemi; zda je zrovna země „módní hit“

1, Rozdat studujícím následující statistiky.

Quelle: GfK-TravelScope
Obrázek č. 39

Quelle: Tschechische statistische Amt
Obrázek č. 40

Studující dostanou do skupiny vždy jednu statistiku. Uvedené údaje jsou staršího data, neboť statistiky za rok 2008 dosud nejsou k dispozici.

☞ **Úkoly pro studující:**

- Beschreiben Sie die Statistik. Nennen Sie folgende Daten: Quelle, Thema der Statistik, Zeitspanne. Als Vorbild können folgende Phrasen dienen.

Fráze:

Die Quelle der Statistik ist.../Die Statistik wurde von ..... veröffentlicht.

Man kann in/aus der Statistik erkennen.../Die Statistik zeigt.../In/aus der Statistik wird deutlich....

Die Statistik bezieht sich auf .....

Studující jsou rozděleni do několika menších skupinek, každá skupina má k dispozici jednu statistiku, kterou má popsat. Vždy jeden ze skupinky popíše statistiku nahlas.

2, Rozdat studujícím následující cvičení na užití srovnávacích výrazů als/wie, stupňování přídavných jmen, příslovčí.

Cvičení č. 1: Doplňte srovnávací výrazy als/wie:

In Deutschland sind die Urlaubsziele ein bisschen anders .... in Tschechien. Die Deutschen besuchen die Slowakei nicht so gerne ... die Tschechen. Die Deutschen fahren öfter nach Italien ..... die Tschechen. Die Tschechen besuchen Polen nicht so oft ..... die Deutschen. Die Schweiz ist bei den Deutschen beliebter .... bei den Tschechen. Nach Frankreich reisen die Tschechen seltener .... die Deutschen. Die Tschechen besuchen Kroatien so oft .... die Deutschen Kroatien.

Řešení:

als, wie, als, wie, als, als, wie,

Cvičení č. 2: Doplňte 2. nebo 3. stupeň přídavných jmen, příslovcí. Nezapomeňte doplnit člen, je-li to nutné, skloňovat přídavná jména.

Sommerurlaub

Sowie die Deutschen als auch die Tschechen verbringen ihren Urlaub in .....(viel 3. st.) Fällen in Europa, ... fahren sie auch nach Afrika (selten 2. st.). Die Tschechen besuchen ..... Kroatien (häufig 3. st.), im Unterschied dazu ist ..... Ziel der Deutschen Italien (beliebt 3. st.). Die Tschechen reisen auch nach Italien, aber ..... oft als die Deutschen (wenig 2. st.). Zu den ..... besuchten Ländern gehören Griechenland oder Frankreich (häufig 2. st.). ..... beliebt ist bei den Tschechen die Ukraine (wenig 3. st.), bei den Deutschen Kroatien.

Řešení:

den meisten, seltener, am häufigsten, das beliebteste, weniger, häufiger, am wenigsten

☞ **Úkoly pro studující:**

- Bereiten Sie ein Gespräch vor. Sprechen Sie von den Urlaubszielen der Deutschen und Tschechen. Wo liegen die Unterschiede?

Studující si ve dvojicích s využitím statistik procvičují užití als/wie, stupňování přídavných jmen a příslovcí. Střídavě si kladou otázky, které zodpovídají. Jako vzor mohou sloužit předchozí cvičení.

- Welche sind die beliebtesten Urlaubsziele von Tschechen und Deutschen? Warum unterscheiden sich diese? Gehen Sie von eigenen Erfahrungen aus, bzw. von den Texten Spanien ist nicht mehr Nummer eins, Wo die Reise hingehet und Hauptsache weg.

Studující budou rozděleni do dvou skupin, každá dostane k dispozici všechny tři texty. V rámci skupiny si musí rozdělit texty, aby byli schopni zpracovat všechny texty. Následuje společné shrnutí.

Jako možné zdroje ukazatelů slouží i faktory, ovlivňující výběr cíle dovolené, sepsané již na začátku práce s tématem cestování.

3, Rozdat studujícím následující texty.

Texty:

Spanien ist nicht mehr Nummer eins

Fast ein Vierteljahrhundert lang reisten deutsche Touristen am liebsten auf die iberische Halbinsel. **Das ist nun vorbei.**

Erstmals seit 1980 ist das beliebteste Auslandsreiseziel Italien. Und wie ist das mit den deutschen Urlaubern? Im laufenden Jahr planen fast dreiviertel der Bundesbürger, **in den Urlaub zu fahren** oder zu **fliegen**. 22 Prozent der Deutschen werden sich dies aber nicht leisten können oder wollen. Etwa 34 Prozent der deutschen Urlauber blieben im Jahre 2007 im eigenen Land. Warum ist Deutschland so beliebt? Deutschland gilt als

sauberstes Ferienland. Österreich als das sicherste und Griechenland als das gastfreundlichste.

Quelle: *Süddeutsche Zeitung*

(<http://www.sueddeutsche.de/reise/348/432098/text/>)

Wo die Reise hinget?

Der Urlaub der Deutschen hat sich von Sommer zu Sommer verändert. Deutsche reisen zwar nicht mehr ganz so oft wie in den Jahren nach dem Mauerfall, aber trotzdem ziemlich oft. Heute fahren drei Viertel aller Deutschen in Urlaub.

Sehr beliebt sind in der letzten »Baustein-Programme«. Man kann sich einen Urlaub selbst zusammenstellen aus Flug, Hotel, Restaurant und Mietwagen. Dieser Service spiegelt eine Veränderung der **Urlaubsgewohnheiten** wider.

Die Deutschen verreisen weniger oft, um ein kulturelles oder geografisches Traumziel zu erreichen. Sie wollen **sich am Urlaubsziel** körperlich **wohl fühlen**. Es ist egal in welchem Land, aber es muss dort angenehm warm sein. Die Tourismusindustrie erfüllt diesen Wunsch. Wichtig ist ein deutschsprachiges Personal, und mehr oder weniger hermetisch abgeriegelte Hotelanlagen.

Die Umwandlung der Urlaubsreise zum Konsumgut zeigt sich in »All-inclusive«. Das All-inclusive-Konzept kann man besonders häufig in der Türkei finden. Deswegen wurde die Türkei zu einem der beliebtesten Urlaubsländer der Deutschen.

Eine recht konstante Zahl der Deutschen **bleibt** jährlich **im Inland**, ungefähr ein Drittel. Sie fahren nun gerne nach Mecklenburg-Vorpommern oder nach Schleswig-Holstein und Niedersachsen.

Quelle: *Die Zeit*

(http://www.zeit.de/2005/31/Sommer_2fKasten_31?page=1)

Hauptsache weg

Auf ihren Urlaub wollen die Deutschen nicht verzichten - eine Studie zeigt, wohin sie am liebsten reisen.

Die Deutschen lassen sich ihren Urlaub nicht vermiesen. Auch wenn das Geld knapp ist, der Job bedroht oder die Zukunft unsicher - auf die Urlaubsreise verzichten sie nicht. Stattdessen fährt man einfach für eine kürzere Zeit. Statt in den Skiurlaub nach Österreich **geht es zum All inclusive** in die Türkei.

Auch solche Ereignisse wie Naturkatastrophen und Terroranschläge führten nicht zu einem Verzicht auf Urlaubsreisen. Die Deutschen fahren einfach in ein anderes Land.

Quelle: *Süddeutsche Zeitung*

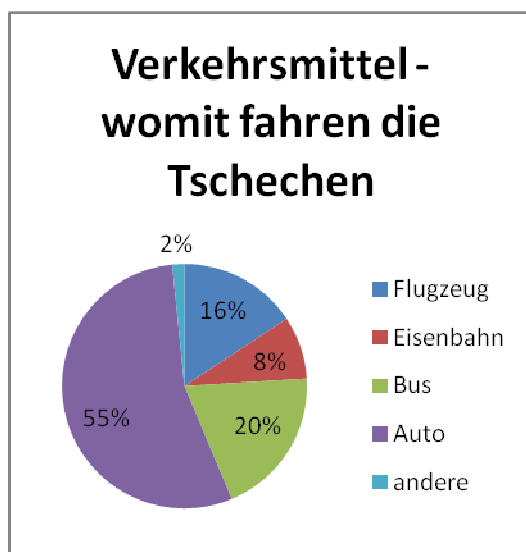
(<http://www.sueddeutsche.de/reise/208/412978/text/>)

☞ Úkoly pro studující:

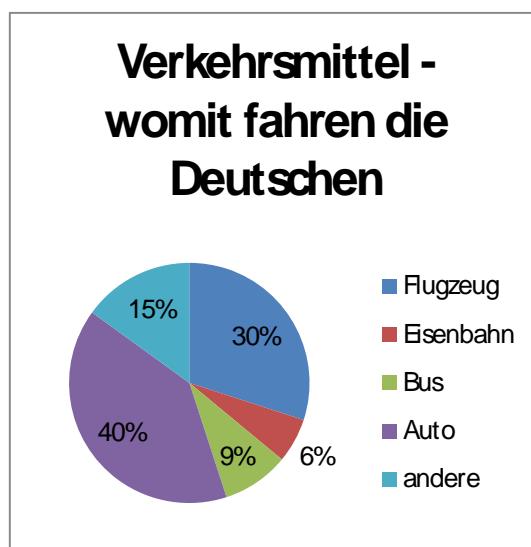
- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente

Je-li procvičení daných gramatických jevů nedostatečné, je možné pracovat obdobně se statistikami, které uvádějí způsob dopravy na dovolenou.

Statistiky:

Obrázek č. 41

Obrázek č. 42

☞ Domácí úkol:

Schreiben Sie einen kurzen Text zum Thema „mein Traumurlaub“. Wohin, wann, mit wem würden Sie fahren und warum?

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

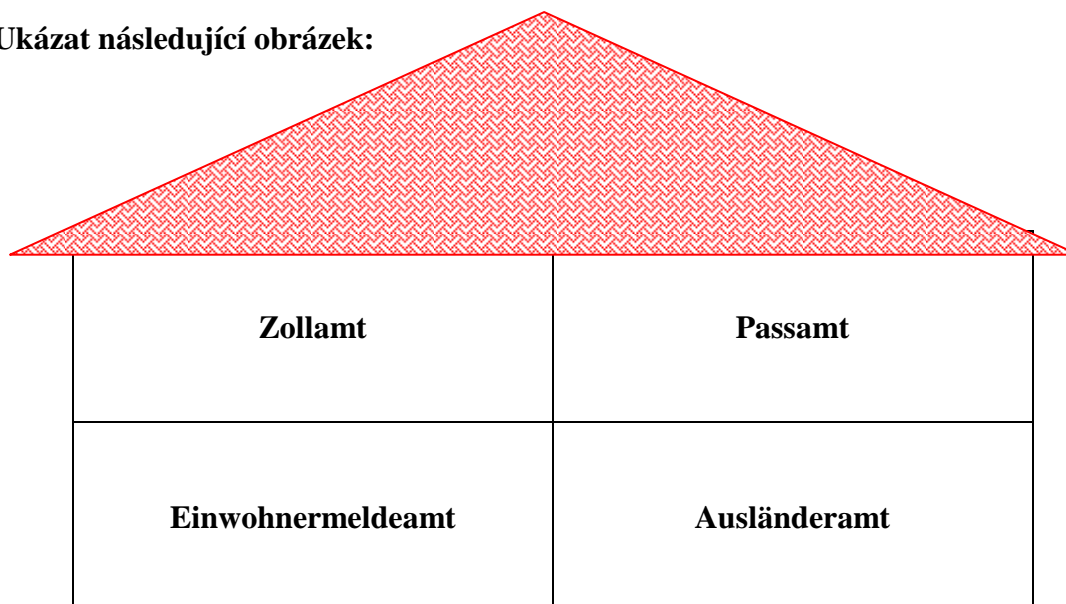

3. 6. Na úřadě – formuláře

Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím informace o tom, s jakými formuláři se mohou během studijních pobytů v Německu setkat. Naučit je tyto formuláře vyplňovat.
Co bude procvičeno:	Práce s formuláři, slovníkem, jazykové prostředky – slovní zásoba, případně gramatika; cílové dovednosti – psaní, mluvení.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj interkulturní a komunikační kompetence, informativně zaměřené cvičení. Doplňkové cvičení – téma „na úřadě“.

Práce s tímto cvičením je možná za předpokladu, že studující již ovládají slovní zásobu k tomuto tématu.

1, Ukázat následující obrázek:

Obrázek č. 43

☞ Úkoly pro studující:

- Beschreiben Sie das Bild.

Studující se hlásí a vyslovují své domněnky. Jedná se o budovu, kde sídlí jednotlivé úřady.

- Übersetzen Sie die Vokabeln.

(celní úřad, pasový úřad, přihlašovací úřad, cizinecký úřad)

- Wann besucht man diese Ämter (Behörden)?

Možné odpovědi:

Zollamt – pokud nakoupíme v zahraničí zboží, které je třeba proclít, navštívíme celní úřad. Dnes již není povinností proclívat zboží zakoupené v zahraničí.

Passamt – pokud si chceme nechat vystavit cestovní pas, musíme navštívit toto oddělení.

Einwohnermeldeamt – zde lidé nahlašují např. pobyt ve městě, jsou zde vydávány rodné a úmrtí listy nebo občanské průkazy. V podstatě se jedná o obdobu českých obecních (městských) úřadů.

Ausländeramt – na tomto úřadě se musejí nahlásit cizinci po příjezdu do země. Zde se také vyřizuje případné povolení k trvalému pobytu.

Předpokládám, že až na přihlašovací úřad budou studující vědět, co je úlohou jednotlivých úřadů. Se stanovením úkolů přihlašovacího úřadu by vyučující studujícím pomohl. Nadnesl by podobnost s městskými úřady.

Pomocí obrázku je možné procvičit i směrová příslovce, případně řadové číslovky ve spojení s udáním patra, v němž se daný úřad nachází.

2, Rozdat následující formuláře.

PŘIHLAŠOVACÍ LÍSTEK K TRVALÉMU POBYTU	
Čitelně vyplňte bíle vyznačené rubriky,* nehodící se škrtněte	
Příjmení:	Jméno:
	Rodné číslo:
Adresa nového trvalého pobytu:	Adresa předchozího trvalého pobytu:
Okres:	Okres:
Obec:	Obec:
Část obce: č. p. (ev.)*	Část obce: č. p. (ev.)*
Ulice: č. or.	Ulice: č. or.
Děti do 15 let společně ubytované: Jméno dítěte: č. or.	Rodné číslo: Místo narození:
Nesouhlasí-li příjmení dítěte a Vaše, uveďte i příjmení dítěte.	
Podpis přihlašovatele:	
Záznam ohlašovny:	
Datum:	Číslo vydaného potvrzení o změně TP:
Podpis a razítko:	
	Index domu:

obrázek č. 44

Eingangsstempel		ANMELDUNG				(Meldebehörde) für amtliche Vermerke			
		Rechtsgrundlage für die Erhebung der nachfolgend aufgeführten Daten sind die §§ 5 u. 6 des Sächsischen Meldegesetzes (SächsMG) in der Bekanntmachung der Neufassung des SächsMG vom 04. Juli 2006 (SächsGVBl S. 388)							
		Bitte lesen Sie vor dem Ausfüllen die Erläuterungen zum Meldeschein. Die in einem Kreis gesetzten Ziffern beziehen sich auf diese Erläuterungen. Bitte in Druckbuchstaben oder maschinell ausfüllen.							
☐ Zuzug aus dem Ausland Staat:		Gemeindekennzahl 14262000		Gemeindekennzahl					
Neue Wohnung		Tag des Einzugs		Bisherige Wohnung (1) Nicht ausfüllen, wenn bisherige Wohnung beibehalten wird					
PLZ, Gemeinde Dresden				PLZ, Gemeinde					
Straße, Hausnummer, ggf. Wohnungsnummer				Straße, Hausnummer, ggf. Wohnungsnummer					
				Bundesland					
Die neue Wohnung ist ☐ einzige Wohnung ☐ Hauptwohnung ☐ Nebenwohnung		Die bisherige Wohnung ist ☐ einzige Wohnung ☐ Hauptwohnung ☐ Nebenwohnung (2)							
Lfd. Nr.	Die Anmeldung bezieht sich auf folgende Personen (3) Familiennamen/Doktorgrad			frühere Namen		Vornamen (ggf. Rufnamen unterstreichen)	Geschlecht	Geburtsdatum	
1							m ☐ w ☐		
2							m ☐ w ☐		
3							m ☐ w ☐		
4							m ☐ w ☐		
Lfd. Nr.	Geburtsort (Gemeinde, Kreis; falls Ausland auch Staat angeben)		Staatsangehörigkeit (4)	Fam.-Stand led./verh./verw./gesch.	Wenn verheiratet Datum und Ort der Eheschließung (5)		Widersprüche (6)		
1							a	b	
2							c	d	
3							e		
4									
Lfd. Nr.	Wurde Fam.-Buch angelegt	Haben Sie schon früher hier gewohnt?	öffentl.-rechtl. Religions-gesellschaft (7)	Pass- und Ausweisdaten Pers.-Ausw. Pass Pass-ersatz			Ausstellungsbehörde	Ausstellungsdatum	gültig bis
	ja ☐ nein ☐	ja ☐ nein ☐		☐	☐	☐			
	ja ☐ nein ☐	ja ☐ nein ☐		☐	☐	☐			
	ja ☐ nein ☐	ja ☐ nein ☐		☐	☐	☐			
	ja ☐ nein ☐	ja ☐ nein ☐		☐	☐	☐			
Zu lfd. Nr.	Nur ausfüllen, wenn die oben aufgeführten Personen neben der neuen Wohnung noch weitere Wohnungen in der Bundesrepublik Deutschland haben PLZ, Gemeinde, Straße Hausnummer, ggf. Wohnungsnummer								
					☐ Hauptwohnung ☐ Nebenwohnung				
					☐ Hauptwohnung ☐ Nebenwohnung				
Zu lfd. Nr.	Benötigen Sie künftig eine Lohnsteuerkarte?					öffentl.-rechtl. Rel.-Gesellschaft des Ehegatten (8)	Zu lfd. Nr.	Anschritt am 1. September 1939 (9)	
	Ja, mit Steuerklasse	Kind lt. lfd. Nr.	leibliches/ Adoptivkind	Pflege-Kind	Kind lt. lfd. Nr.	leibliches/ Adoptivkind	Pflege-Kind		
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Zu lfd. Nr.	Nur ausfüllen, wenn Ehegatte (E), Kinder bis zum 18. Lebensjahr (K), gesetzl. Vertreter - z.B. Eltern (Elt) oder Betreuer (Betr.) der o.g. Personen nicht - oder auf einem gesonderten Meldeschein - gemeldet werden. (10)				Geburtsdatum	PLZ, Gemeinde, Straße, Hausnummer, ggf. Wohnungsnummer			
	E/K Elt/Betr.	Familiennamen, Vornamen							
Ort und Datum					Unterschrift des Anmeldenden				

obrázek č. 45

Studující se rozdělí do skupin asi po 3-4 osobách. Každá skupina dostane jeden exemplář od každého formuláře.

☞ Úkoly pro studující:

- Unterstreichen Sie im Formular „Anmeldung“ unbekannte Ausdrücke und Abkürzungen.
- Bilden Sie im Format: Abkürzung – der ganze Ausdruck – Übersetzung; ein „Wörterbuch“ von den unbekanntenen Ausdrücken. Arbeiten Sie mit dem tschechischen Formular und mit dem (Internet-)Wörterbuch.

Cílem tohoto cvičení je vytvořit slovníček pojmů a tím si rozšířit slovní zásobu. Studující mohou slovníček později využít, budou-li někdy vyplňovat formuláře v Německu. Český formulář slouží jako pomůcka, neboť některé pojmy se dají odhadnout z porovnání české a německé varianty. Protože v klasickém slovníku se většinou nevyskytují zkratky pojmů, je nutné využít také slovník internetový.

Slovníček (ukázka):

Fam. -Stand	Familienstand	rodinný stav
led.	ledig	svobodný/á
verh.	verheiratet	žentý/á
verw.	verwitwet	ovdovělý/á
gesch.	geschieden	rozvedený/á
Pers.-Ausw.	Personalausweis	občanský průkaz

Rozhodla jsem se pracovat s formulářem pro nahlášení pobytu ve městě, neboť tento formulář musí vyplnit každý studující, který absolvuje studijní pobyt v zahraničí. Samozřejmě se typ formuláře částečně liší v závislosti na jednotlivých spolkových zemích, informace v nich požadované jsou ale ve všech spolkových zemích stejné. Obdobně se dá pracovat také s formulářem pro nahlášení pobytu v zemi, který se vyplňuje na cizineckém úřadě.

Jsem si také vědoma toho, že přihlašovací lístek k trvalému pobytu není přesným ekvivalentem formuláře „Anmeldung“.

Důležité je také studující upozornit na to, o jaké formuláře se jedná a kde a kdy se s nimi mohou setkat.

☞ Domácí úkol:

Bereiten Sie mündlich ein Gespräch zum Thema „Amtbesuch“ vor. Ihre Aufgabe ist, ein Formular auszufüllen. Als Vorbild kann das folgende Gespräch dienen.

3, Rozdat studujícím následující rozhovor.

Rozhovor:

A: Guten Tag, ich möchte mich anmelden.

B: Haben Sie schon das Formular ausgefüllt?

A: Ich weiss leider nicht wie. Können Sie mir helfen?

B: Wie heißen Sie?

B: Wo haben Sie früher gewohnt? Wo wohnen Sie nun?

B: Wann sind Sie geboren?

B: Sind Sie ledig oder verheiratet?

A: Ich bin verwitwet.

B: Haben Sie Ihren Personalausweis mit?

A: Nein, ich habe meinen Reisepass.

B: Wo steht die Passnummer?

A: Hier unten.

B: Nun müssen Sie das Formular bestätigen lassen.

A: Wo kann ich das machen?

B: Lassen Sie das im Zimmer Nr. 127 abstempeln.

A: Im Zimmer Nr. 127 bekomme ich ein Stempel?

B: Ja, genau. Dann müssen Sie das bei mir abgeben.

A: Danke schön, ich komme bald wieder.

B: Bis bald.

A: Bis bald.

Studující dostanou k dispozici jeden text do dvojice.

3. 7. Životopis – Angela Merkel

Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím informace o tom, jaké údaje musí obsahovat německý životopis. Představit Angelu Merkel.
Co bude procvičeno:	Práce s textem, tvorba životopisu; jazykové prostředky – slovní zásoba; cílové dovednosti – psaní, hlasité čtení.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj interkulturní kompetence, informativně zaměřené cvičení. Doplňkové cvičení bez tematické souvislosti.

Práce s tímto cvičením je možná za předpokladu, že studující vědí, jak se tvoří český životopis.

☛ Úkoly pro studující:

- Was muss ein tschechischer Lebenslauf enthalten? Schreiben Sie Ihre Ideen an die Tafel. (An die linke Seite.)

Studující zapisují na tabuli údaje tak, jak je napadají. Pokud některé údaje chybí, musí je vyučující doplnit.

Řešení:

Kontaktní údaje: jméno, příjmení, adresa, telefon (mobil), E-Mail, možné je uvést datum narození, státní občanství, rodinný stav a zdravotní stav

Vzdělání, školení a kurzy: chronologicky, od nejaktuálnějších po nejstarší

Praxe, zaměstnání: chronologicky, od posledního zaměstnání k prvnímu.

Jazykové znalosti: nejlépe podle Evropského referenčního rámce pro jazyky

Ostatní dovednosti: např. práce na PC, psaní na stroji, řidičský průkaz (skupiny)

Zájmy, reference

Každý životopis musí obsahovat datum a vlastnoruční podpis

(<http://zivotopis.a4.cz/>)

- Ordnen Sie die Daten in Spalten nach thematischem Zusammenhang an der rechten Seite der Tafel.

1, Rozdat studujícím následující německý vzorový životopis.

Lebenslauf	Hier Foto einfügen.
Angaben zur Person	
Nachname / Vorname(n)	Merkel, Angela Dorothea

Adresse	Deutsche Straße, 342, 16754, Berlin, Deutschland															
Telefon	+440 567 878 435, Handy: +440 922 56 45 467															
E-mail	angela.merkel@web.de															
Staatsangehörigkeit	Deutschland															
Geburtsdatum und Ort	17. 7. 1954 in Hamburg															
Familienstand	verheiratet															
Gewünschte Beschäftigung / Gewünschtes Berufsfeld	Bundeskanzlerin															
Berufserfahrung																
Zeitraum	2005 – 2009															
Beruf oder Funktion	Bundeskanzlerin 2000 – 2005 Opositionsführerin 1998 – 2000 Generalsekretärin der CDU															
Schul- und Berufsbildung																
Zeitraum	1973 – 1978															
Bezeichnung der erworbenen Qualifikation	Diplom an Karl-Marx-Universität in Leipzig, Doktor in Physik															
Persönliche Fähigkeiten und Kompetenzen																
Sonstige Sprache(n)	Englisch															
Selbstbeurteilung																
<i>Europäische Kompetenzstufe (*)</i>																
Englisch																
	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Verstehen</th> <th colspan="2">Sprechen</th> <th>Schreiben</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hören</td> <td>Lesen</td> <td>An Gespräch en teilnehm en</td> <td>Zusamm en- hängende s Sprechen</td> <td></td> </tr> <tr> <td>C1</td> <td>C1</td> <td>C1</td> <td>C1</td> <td>C1</td> </tr> </tbody> </table>	Verstehen		Sprechen		Schreiben	Hören	Lesen	An Gespräch en teilnehm en	Zusamm en- hängende s Sprechen		C1	C1	C1	C1	C1
Verstehen		Sprechen		Schreiben												
Hören	Lesen	An Gespräch en teilnehm en	Zusamm en- hängende s Sprechen													
C1	C1	C1	C1	C1												
	(*) <i>Referenzniveau des gemeinsamen europäischen Referenzrahmens</i>															
Technische Fähigkeiten und Kompetenzen	Arbeit am PC, Umgang mit Internet															
Führerschein(e)	B1															

(http://de.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel#Studium_in_Leipzig_.281973.E2.80.931978.29)

Životopis je nutné v tištěné podobě doplnit o podpis. Data vztahující se k osobě A. Merkel jsou částečně pravdivá, data jako adresu, telefonní číslo nebo e-mailovou adresu jsem si doplnila sama.

Studující dostanou do dvojice jeden exemplář, který jim později poslouží jako vzor při psaní vlastního německého životopisu.

☞ Úkoly pro studující:

- Vergleichen Sie beide Lebensläufe. Suchen Sie Unterschiede und Gemeinsamkeiten.

Rozdíly:

Německý životopis musí obsahovat i místo narození, rodinný stav, státní příslušnost, zahraniční stáže – pokud souvisejí s profesí, o níž se osoba uchází.

(SCHNEIDER/WIRTH/ANDRE/GEISLER, 2003)

☞ Domácí úkol:

Schreiben Sie Ihren Lebenslauf (auf Deutsch).

☞ Úkoly pro studující:

- Wissen Sie, wer ist Angela Merkel?

Jako nápovědu je možné ukázat fotografii A.Merkel.

2, Ukázat následující obrázek.

Obrázek č. 46

Pokud by studující ani tak nedokázali Angelu Merkel identifikovat jako spolkovou kancléřku, je na vyučujícím, aby ji představil.

3, Rozdat studujícím do dvojic interview s A. Merkel.

Interview mit Bundeskanzlerin Angela Merkel in "Bunte"

Do, 20.09.2007

Bunte: Frau Bundeskanzlerin, Sie sind Europas einzige Regierungs-Chefin. Wie fühlt man sich als Frau unter so vielen männlichen Alpha-Tieren? Was sind die Besonderheiten **im Umgang miteinander**?

Merkel: Wir gehen eigentlich sehr offen und normal miteinander um. Schließlich treffen hier Leute aufeinander, die sich gegenseitig respektieren und zum Teil auch sehr gerne mögen.

Bunte: Dennoch, als einzige Frau unter Männern, sind Sie für die anwesenden Herren so etwas wie die "große Schwester". Welchen Ton schlagen die Ihnen gegenüber an?

Merkel: Also erstens: Bei den großen europäischen Verhandlungen sind die Außenminister mit dabei, einige sind auch Frauen. Außerdem empfinde ich die Frage des Umgangs miteinander sehr selten als Frage von Mann oder Frau.

Bunte: Glauben Sie denn, dass Sie als Frau einen anderen Umgangston in die Runde der wichtigsten Spitzenpolitiker gebracht haben?

Merkel: Jeder bringt seinen ganz eigenen Ton hinein. Das hat weniger mit dem Unterschied Mann-Frau zu tun, als vielmehr mit dem eigenen Temperament und sicher auch mit dem Werdegang.

Bunte: Man behauptet, dass Sie anderen Menschen gegenüber eher distanziert, vorsichtig, zurückhaltend sind. Stimmt das?

Merkel: **Vom Naturell** bin ich nicht offen. Ich glaube, man lernt andere Menschen auch besser kennen, wenn man sie erstmal als Persönlichkeit wahrnimmt und ihnen zuhört. Ich bin aber ein Mensch, der immer neugierig auf andere Menschen ist.

Bunte: Sie haben in einem Interview mit Anne Will gesagt, dass Schweigen für Sie auch etwas Kostbares sein kann.

Merkel: Ja, Schweigen ist **ein Wert an sich**. Damit kann man zwar keine Zeitung füllen, aber mir ist Schweigen manchmal sehr wichtig.

Bunte: Hätten Sie auch Reporterin werden können?

Merkel: Wenn ich eine Journalistin wäre, würde ich mich für komplexe Themen interessieren.

Bunte: Eine persönliche Frage zum Schluss: Werden Sie Edmund Stoiber vermissen, der ja in wenigen Tagen seine Ämter aufgibt?

Merkel: Ich werde ihn vermissen! Edmund Stoiber und ich kennen uns gut. Wir haben gut zusammengearbeitet, aber ich werde auch mit seinem Nachfolger sicher gut zusammenarbeiten.

(http://www.bundesregierung.de/nn_1500/Content/DE/Interview/2007/09/2007-09-20-interview-bkin-mit-bunte.html)

Jsem si vědoma toho, že se studující o politiku příliš nezajímají, proto jsem z nepřeberného množství dostupných rozhovorů s A. Merkel vybrala právě tento.

☞ Úkoly pro studující:

- Lesen Sie laut das ganze Interview. Achten Sie auf richtige Aussprache und Verwendung von extraverbalen Mitteln.

Studující se rozdělí na dvě skupiny. Ti, kteří sedí v lavici vlevo, čtou A. Merkel, studující sedící vpravo čtou reportéra. Jednotlivé skupiny se při čtení střídají.

- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente
- Wirkt A. Merkel sympatisch?
- Möchten Sie PolitikerInnen werden?

Vyučující klade celé skupině takovéto a podobné otázky. Cílem je přimět studující mluvit, vyslovovat a odůvodňovat své názory a představy.

🦋 Domácí úkol:

Bereiten Sie sich mündlich kurze Gespräche. Eine(r) von Ihnen ist ein(e) ReporterIn und Eine(r) ist PolitikerIn. ReporterInnen: Was interessiert Sie? PolitikerInnen: Beantworten Sie alle Fragen? Als Vorbild kann das vorangehende Interview dienen.

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

3. 8. Nedělní otevírací doba

Časová dotace:	2 – 3 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím informace o tom, jak v Německu lidé tráví neděli.
Co bude procvičeno:	Práce s textem; schopnost argumentovat; jazykové prostředky – slovní zásoba; cílové dovednosti – mluvení, psaní, hlasité čtení, čtení s porozuměním.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj interkulturní a komunikační kompetence, informativně zaměřené cvičení.

Doplňkové cvičení bez tematické souvislosti.

☛ Úkoly pro studující:

- Was machen Sie sonntags am häufigsten? Was haben Sie früher gemacht?

Cílem je zjistit, jestli studující se svými rodiči podnikali něco společně, nebo jestli na ně rodiče neměli čas.

- Wie sieht Ihr idealer Sonntag aus?

Předpokládám, že jednou z odpovědí bude nakupování. Nezazní-li tato možnost, je nutné položit následující otázky.

- Kaufen Sie oft am Sonntag ein? Was und wo?
- Bis wann sind die Geschäfte geöffnet?
- Kann man am Sonntag in Deutschland einkaufen gehen? Warum nicht?

Při zodpovídání otázek vycházejí studující ze svých vlastních zkušeností, případně je najdou v textech, které jim budou dány k dispozici.

1, Rozdat studujícím studujícím texty.

Texty:

KuBus 54 - Der "Sonntag"

Der siebte Tag der Woche ist in der Diskussion: "Sonntag muss Sonntag bleiben" fordern Kirchen und Gewerkschaften. Es droht, dass der Sonntag zum normalen Wochentag degradiert wird. Trotzdem hat der Sonntag nach Meinung vieler Deutscher eine besondere Qualität.

„Ja, der Tag ist natürlich ein Tag der gemeinsamen Zeit. Oft ist diese Gemeinsamkeit sicher auch erzwungen. Aber in der Regel ist es so, dass die Menschen diese Gemeinsamkeit auch wollen.“ Dr. Jürgen P. Rinderspacher

Alle Möglichkeiten sind offen am Sonntag. Und selbst bei solch sonntäglicher Plackerei denken die meisten Menschen vor allem an: Entspannen, lange schlafen und früh aufstehen, Freunde treffen, in Familie machen, **für sich alleine bleiben**.

Der siebte Wochentag - früher folgten Familien in Deutschland einem starren, traditionellen Programm vom Sonntagsbraten bis zum Sonntagsspaziergang. Heute ist die Gestaltung offen, je nach individuellem Interesse.

Was bedeutet für Sie Sonntag? Antworten von Menschen.

"Der Sonntag allgemein bedeutet für uns eigentlich einen Tag, an dem wir uns einfach ausruhen."

"Wir haben einen schönen Hund zuhause, mit dem gehen wir sonntags eigentlich immer spazieren. Da machen wir größere Wanderungen."

"Ein langweiliger Tag. Weil da **nichts los ist.**"

"Also, für mich bedeutet das: Ausschlafen... -

"- Keine Schule..."

Sollte man am Sonntag arbeiten?

Per Ausnahmeregelung dürfen in Deutschland Personen sonntags arbeiten, die in Notfällen oder aus medizinischen und technischen Gründen unentbehrlich sind. Z. B. Computerspezialisten, die notwendige Wartungsarbeiten nur am Wochenende durchführen können. Oder Krankenpfleger und Ärzte. **Heutzutage** ist ein wichtiger Grund für Erteilung der Ausnahme auch Konkurrenzfähigkeit.

"Für die Kinder ist es dann ganz schlecht, weil sie den Vater ja sehr wenig sehen, wenn er dann sonntags auch noch arbeiten muss."

"Mir ist der Samstag egal, aber der Sonntag muss ein fester Ruhepunkt sein. Ein Tag, wo sich die Gesellschaft treffen kann, wo sie sich von der Beanspruchung **loslassen** kann. "

(<http://www.goethe.de/wis/pro/kub/kwa/003/de162156.htm>)

Studující se rozdělí do skupin, každá skupina dostane jeden text.

☞ Úkoly pro studující:

- Schreiben Sie die Gründe an die Tafel.

Každá skupina vypíše důvody, které našla ve svém textu.

- Vergleichen Sie gemeinsam Ergebnisse von allen Gruppen. Welcher Grund ist der wichtigste und welcher weniger wichtig?

•

2, Rozdat studujícím následující text.

Hintergrundinformation

Der jüdische Sabbat ist ein Vorbild für den Sonntag. In der frühchristlichen Kirche wurde das Sabbatgebot auf den Sonntag als ersten Tag der Woche übertragen. Im Jahre 321 erklärte erstmals der römische Kaiser Konstantin den Sonntag zum Ruhetag. In Deutschland erhielt der Sonntag erst Jahrhunderte später diesen Status. Der Sonntag bleibt weiterhin ein ganz besonderer Tag. Heute wollen 77 Prozent der deutschen Bevölkerung nicht **darauf verzichten.**

Ausschlafen steht dabei besonders hoch im Kurs, ähnlich wie Fernsehgucken. Das Mittagessen mit der Familie bevorzugt etwa 50 Prozent der Menschen, den Spaziergang

fast drei Viertel. Auch heute gehört der Besuch des Gottesdienstes für jeden sechsten Bundesbürger noch zum Sonntagsritual.

Der Sonntag ist jedoch den Deutschen nach wie vor lieb und heilig. Einkaufen rund um die Uhr, [Behördengänge](#), Sonntagsarbeit – mehr als die Hälfte der Bevölkerung will davon nichts wissen. Die Sonntagsruhe soll unter allen Umständen beibehalten werden. Trotz der aktuellen Diskussion um wirtschaftliche Krisen bleibt der Sonntag für die meisten Deutschen der wichtigste Tag für Entspannung und soziale Kontakte.

(<http://www.goethe.de/wis/pro/kub/kwa/003/de162158.htm>)

Studující obdrží do dvojice jeden text. Text a informace v něm obsažené mohou sloužit jako vzor při psaní domácího úkolu.

☛ Úkoly pro studující:

- Lesen Sie laut den ganzen Text. Achten Sie auf richtige Aussprache und Verwendung von extraverbalen Mitteln.
- Fassen Sie noch einmal zusammen, warum die meisten Geschäfte in Deutschland am Sonntag geschlossen sind.

Tento text je jakousi poslední kontrolou, aby si studující uvědomili význam neděle v Německu.

- Gibt es Gründe dafür, am Sonntag die Geschäfte zu öffnen? Argumentieren Sie.
- Wann sind die Geschäfte am Sonntag am meisten geöffnet?

Studující vycházejí ze své vlastní zkušenosti, případně se inspiřují i následujícími texty.

3, Rozdat studujícím následující texty.

Texty:

Das Argument, [verkaufsoffene](#) Sonntage schaden dem Familienleben, ist absurd. Solch seltene Gelegenheiten sind auch ein besonderes Erlebnis für viele Familien, die gemeinsam einkaufen und [Spaß haben](#).

Viele kleine Einzelhändler schließen oder müssen hart um ihre Existenz kämpfen. Es ist unmoralisch, ihnen [die Chance](#) zu [versagen](#), Geld zu verdienen.

(http://www.echt-online.de/archiv/echt2001_4/sonntags_offen/body_page13623.html)

Shopping-Center und Kaufhäuser verlängern wieder ihre Ladenzeiten - vor allem im Advent

Seit knapp einem Jahr ist es Ladenbesitzern freigestellt, wann sie ihre Geschäfte öffnen wollen. Die Einzelhändler experimentieren immer noch, wie lange [es sich](#) für sie [lohnt](#), geöffnet zu haben. Im Sommer sind die Öffnungszeiten meistens kürzer. Im Unterschied dazu haben im Winter und im Advent viele Geschäfte lange geöffnet.

Sehr viele Einzelhändler öffnen an den Adventssonntagen von 13 bis 18 Uhr. Die Möglichkeit, bis 20 Uhr zu öffnen, nutzen aber nur einige von ihnen.

(<http://www.berlinonline.de/berliner-zeitung/archiv/.bin/dump.fcgi/2007/1101/lokales/0021/index.html>)

- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente.

☞ Domáci úkol:

Schreiben Sie einen kurzen Text zum Thema „Am Sonntag geschlossen“. Sind Sie dagegen oder dafür? Begründen Sie Ihre Meinung.

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

3. 9. Nové spolkové země a jejich problémy (Hoyerswerda)

Časová dotace: 2 – 3 vyučovací hodiny

Cíl: Zprostředkovat studujícím informace o tom, s jakými problémy se potýkají tzv. nové spolkové země.

Co bude procvičeno: Práce s textem, mapou; jazykové prostředky – slovní zásoba; cílové dovednosti – mluvení, čtení s porozuměním.

Typ cvičení: Cvičení zaměřené na rozvoj interkulturní a komunikační kompetence, informativně zaměřené cvičení.

Doplňkové cvičení bez tematické souvislosti.

☛ Úkoly pro studující:

- Verstehen Sie den Begriff „neue Bundesländer“? Nennen Sie die Länder.

Pokud studující nebudou znát odpověď, vysvětlí pojem vyučující a doplní země.

- Zeigen Sie die neuen Bundesländer und ihre Hauptstädte auf der politischen Landkarte Deutschlands.

1, Ukázat studujícím následující mapu.

Obrázek č. 47

Celá skupina pracuje dohromady s velikou mapou a lepícími papírky. Mapa je umístěná v přední části třídy, aby na ni všichni viděli.

- Ordnen Sie zu den Städten folgende Bilder zu.

2, Rozdat studujícím následující obrázky.

Schweriner Schloss

Obrázek č. 48

Hauptbahnhof in Erfurt

Obrázek č. 49

Hundertwasserhaus in Magdeburg

Obrázek č. 50

Chin. Teehaus im Park Sansouci

Obrázek č. 51

Frauenkirche in Dresden

Obrázek č. 52

Obrázky studující přilepí k mapě, k danému městu. Obrázky slouží pouze jako ilustrace, aby si studující dokázali město spojit s nějakým konkrétním obrazem. Obrázky jsem

vybírala tak, aby byli pro město reprezentativní. Přesto předpokládám, že je studující nepoznají, proto jsou obrázky popsáné.

- Welche Probleme löst man in diesen Bundesländern?

Studující zapisují problémy na tabuli, vycházejí při tom ze znalostí, které již mají ze cvičení č. 1.

- Erklären Sie die Unterschiede in der Arbeitslosigkeit in den alten und neuen Bundesländern mit Hilfe von folgenden Tabellen. Versuchen Sie die heutige Situation zu begründen. Wie ist der Normalstand, was Einwohnerzuwachs betrifft? Wie ist die Situation in den neuen Bundesländern?

3, Rozdat studujícím následující tabulky.

Tabulky:

Stadt	Einwohner (31. 12. 1988)	Einwohner (31. 12. 2000)	Einwohner (31. 12. 2007)
Leipzig	545.307	493.208	510.512
Dresden	518.057	477.807	507.513
Chemnitz	311.765	259.246	244.951
Halle	~330.000	247.736	234.295
Magdeburg	290.579	231.450	230.140
Erfurt	220.016	200.564	202.929
Rostock	253.990	200.506	200.413
Potsdam	142.862	129.324	150.833
Cottbus	128.639	108.491	102.811
Jena	108.010	99.893	102.752

(http://de.wikipedia.org/wiki/Neue_Bundesl%C3%A4nder)

Arbeitslosenquote insgesamt: Deutschland Februar 2009	
Alte Bundesländer	7 %
Neue Bundesländer	14,1%

(<http://statistik.arbeitsamt.de/statistik/index.php?id=WO>)

Studující se rozdělí do dvou skupin a každá dostane jednu tabulku, s níž pracuje. Na vyučujícím je korigovat, případně doplňovat názory studujících. Je nutné zdůraznit, že

odcházejí především mladí lidé za prací a lepšími platy. S nedostatečně rozvinutým hospodářstvím pak souvisí vyšší míra nezaměstnanosti, neboť není dostatek pracovních míst.

- Schreiben Sie eine Begründung an die Tafel.

Tento úkol se týká vždy té skupiny, která poslouchá skupinu odůvodňující problém.

- Warum gehen die Menschen weg? Erklären Sie Ihre Ansichten vor Ihren Kommilitonen.

4, Rozdat studujícím následující text.

Umbau von Hoyerswerda

Hoyerswerda erlebte im Zuge der Industrialisierung von 1955 bis 1981 einen Bevölkerungszuwachs auf ca. 71.000 Einwohner. Die Neustadt wurde als Wohnstadt für die Beschäftigten des Kohle- und Gaswerkes Schwarze Pumpe errichtet.

Seit 1989 ist durch eine Zunahme des **Wegzuges** und durch Geburtenrückgang die Zahl der Einwohner auf ca. 42.000 gesunken, deswegen gab es zu viele leere Wohnungen. Die meisten leeren Wohnungen liegen in der Neustadt. Bis heute gibt es in Hoyerswerda immer noch 3600 Wohnungen. Um eine lebenswerte Stadt zu erhalten, war es nötig, einen gut durchdachten Plan zu machen.

Grundlage für die neue Stadtentwicklung in Hoyerswerda ist das Integrierte Stadtentwicklungskonzept INSEK. Das Integrierte Stadtentwicklungskonzept mit seinen Teilen Wohnen, Wirtschaft und Infrastruktur ist **der Leitfaden für** den Stadtumbau, bzw. Rückbau in Hoyerswerda.

Hoyerswerda hat **sich** schon sehr früh **mit** der Überalterung der Stadt **auseinandersetzen** müssen. So wurde schon 1997 ein Hochhaus **um** 3 Geschosse **zurückgebaut** und zu altersgerechtem Wohnraum umgestaltet.

Durch punktuellen Rückbau in den zentrumsnahen Wohnkomplexen wurde eine Entdichtung vorgenommen und dadurch Platz für Parkplätze und ein angenehmeres Wohnumfeld geschaffen. Die verbleibenden Wohnblöcke sind fast alle **saniert** und das Wohnumfeld ist entsprechend gestaltet.

Die alten Wohnungen werden auch umgebaut. Es entstehen z.B. neue Seniorenresidenzen. Statt vielen Hochhäusern sind nun in der Stadt viele Grünanlagen und Parks.

Vieles wurde schon gemacht, aber es gibt noch einige Ziele, die man noch erreichen muss. Die Ziele betreffen vor allem Entwicklung einer neuen Stadtstruktur, Stabilisierung und Entwicklung des Stadtteils **Neustadt**, Weiterentwicklung des inneren **Stadtkerns**. Weiter auch Verbesserung des Stadtbildes durch Schaffung von städtischen **Aufenthaltsräumen** und Durchmischung von Gewerbe und Wohnen.

(<http://www.werkstatt-stadt.de/de/projekte/144/>)

Studující dostanou vždy jeden text do dvojice.

☞ Úkoly pro studující:

- Lesen Sie laut den ganzen Text. Achten Sie auf richtige Aussprache und Verwendung von extraverbalen Mitteln.
- Wie möchte die Stadt Hoyerswerda das Problem mit der Stadtflucht lösen?
- Ist die Lösung Ihrer Meinung nach richtig?
- Vergleichen Sie den heutigen Stadtstand mit der Vision. Was gefällt Ihnen mehr?
- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente

5, Ukázat studujícím následující obrázky:

Obrázek č. 53

Obrázek č. 54

Obrázek č. 55

- Wo liegt Hoyerswerda? Finden Sie die Stadt auf der Landkarte.

Hoyerswerda leží v okrese Bautzen, spolková země Sachsen.

☞ Domácí úkol:

Wie stellen Sie sich eine ideale Stadt vor? Was sollte in einer solchen Stadt sein? Schreiben Sie einen kurzen Text.

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

3. 10. Třídění odpadů

Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Cíl:	Zprostředkovat studujícím informace o tom, jak je tříděn odpad v Německu.
Co bude procvičeno:	Práce s textem; jazykové prostředky – slovní zásoba; cílové dovednosti – mluvení, čtení s porozuměním, psaní.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj interkulturní a komunikační kompetence. Doplňkové cvičení k tématu „ekologie“.

☞ Úkoly pro studující:

- Trennen Sie zu Hause Müll?
- Wieviele Müllsorten unterscheiden Sie? Schreiben Sie es an die linke Tafelseite.

Předpokládám, že se studující nezmíní o rozdílu mezi bio-odpadem a zbytkovým odpadem. Ten bych

- Warum sollte man Müll trennen? Fallen Ihnen auch Kontra ein? Schreiben Sie die Gründe an die rechte Tafelseite.

Klady:

Šetří se životní prostředí

Šetří se peníze

Odpad se dá recyklovat

Zápory:

Momentálně mě žádné nenapadají, ale studující by určitě na nějaké přišli. Pokud ne, alespoň by se ti, kteří netřídí, zamysleli nad tím, zda by přeci jen neměli začít.

- Wie trennt man Müll in Deutschland? Haben Sie eigene Erfahrungen? Erzählen Sie.
- Wieviel Müllsorten unterscheidet man in Deutschland? Die neuen Sorten schreiben sie mit roter Kreide an die Tafel. Informationen finden Sie in der folgenden Broschüre.

1, Rozdat studujícím následující brožuru.

Müll ist nicht gleich Müll

Jeder Einzelne kann dazu beitragen, die Abgaben für die Müllentsorgung möglichst niedrig zu halten. Teuer bezahlen müssen Mieter den so genannten Restmüll in den Grauen Tonnen. Kräftig zur Kasse gebeten wird, wer in seinem Haushalt viel Müll produziert. Werden Abfälle von Papier über Essensreste bis hin zu Altkleidern zusammengekippt, ergeben sich große Mengen an Restmüll und damit hohe Müllabfuhrgebühren.

Um dies zu vermeiden, bieten die Stadt Nürnberg und der Handel einige kostenlose Entsorgungsmöglichkeiten an. Dann heißt es allerdings: konsequent trennen. Viele Abfälle sind Wertstoffe und wieder verwertbar. Wer diese aussortiert, spart auf Dauer Geld und tut unserer Umwelt Gutes.

Gelber Sack

Was sind der Grüne Punkt und der Gelbe Sack?

Der Gelbe Sack oder die Gelbe Tonne sind die Standardsammelbehälter für Kunststoffe und Waren, die mit dem Grünen Punkt gekennzeichnet sind. Das rote Grüne Punkt signalisiert, dass die Sammlung und Verwertung der entsprechenden Verpackungen durch das Duale System Deutschland (DSD) erfolgt. Die Gelben Säcke werden abgeholt und sortiert. Bezahlte hat der Bürger bereits bei dem Kauf der Produkte dafür. Wer Waren mit dem Grünen Punkt auf der Verpackung aus Glas, Papier oder Kunststoff kauft und diese in die Graue Restmülltonne wirft, zahlt doppelt.

Was gehört in den Gelben Sack oder in die Gelbe Tonne?

Alle Verpackungen mit dem Grünen Punkt, das sind:

- geschäumte Verpackungen aus Styropor (z. B. Schalen für abgepacktes Obst oder Gemüse);
- Kunststoffe (z. B. Joghurtbecher, Folien);
- Hohlkörper (wie Weichspülflaschen);
- Verbundstoff/Getränkkartons (ein Materialgemisch aus Papier, Kunststoffen und Aluminium, z. B. für Apfelsaft oder H-Milch);
- Aluminium (Schraubdeckel von Gläsern, Käseverpackungen aus Folie oder Joghurtbecherdeckel);
- Weißblech (Konservendosen, Spraydosen, Letztere ohne giftigen Inhalt).

Nicht in den Gelben Sack oder in die Gelbe Tonne gehören:

- Kunststoffe, die nicht als Verpackung dienen (Kleiderbügel, Spielzeug, Schaumstoffe wie Kissen, Papiertaschentücher, Küchentücher, Windeln, Musik-/Videokassetten);
- Biomüll;
- Glas, auch wenn es den Gelben Punkt trägt, gehört in den Altglascontainer;
- Papier- und Pappkartonverpackungen, auch wenn diese mit dem Grünen Punkt gekennzeichnet sind. Sie gehören trotzdem in den Altpapiercontainer;
- Dosen oder Spraydosen mit giftigem Inhalt wie Lacke und Farben (sie gehören in den Sondermüll).

Wichtig: Die Verpackungen sollten nicht, um Platz zu sparen, ineinander gestapelt werden, da sonst die anschließende Trennung in den Sortieranlagen unnötig erschwert würde. Beispielsweise sollten keine Joghurtbecher in Dosen gesteckt werden, Getränkekartons können jedoch flach gefaltet werden.

Glas

Aus alt mach neu

Leere Flaschen und Gläser gehören nicht in die Graue Mülltonne. Altglas kann wieder verwertet werden. Wichtig ist, das Glas sorgfältig nach Farben zu trennen. Es gibt drei nach Farben unterteilte Container für Altglas: weiß, grün und braun. Schon die geringste Verunreinigung mit farbigem Glas, z. B. in einem Weißglascontainer, verhindert, dass daraus wieder hochwertiges Weißglas hergestellt werden kann. Wer Glas trennt, spart wiederum Geld, denn die Müllgebühr für den Restmüll in der Grauen Tonne wird geringer.

Das gehört in die Glascontainer:

- leere Flaschen und Gläser (auch die mit dem grünen Punkt), für die kein Pfand bezahlt wurde (Marmeladengläser, Saftflaschen, Flaschen für Speiseöl, Essig, Soßen, Einweg-Weinflaschen usw.); alle Metall-Schraubverschlüsse vorher entfernen.

Nicht in den Glascontainer gehören:

- Keramikscherben (z. B. von Fliesen);
- Porzellanscherben und feuerfeste Gläser (Jenaer-Glas, Backofenscheiben etc.);
- Spiegel und Drahtglas ➔ Recyclinghof;
- Flachglas (z. B. Fensterglas) und Verbundglas (Autoscheiben) ➔ Recyclinghof;
- Schraubverschlüsse von Gläsern und Kronkorken;
- Glühbirnen und Leuchtstoffröhren ➔ Recyclinghof.

Bei Überfüllung der Container oder starker Verschmutzung des Standortes können sich Bürger direkt an das BRK wenden: Telefon: 53 01-2 23 oder 2 34

Papier

Die Blaue Tonne für Papier

Jedes saubere Stück Papier oder Pappe, das nicht in der Restmülltonne landet, spart Geld, da sich die Menge an gebührenpflichtigem Restmüll verringert. Die Blaue Tonne wird einmal im Monat geleert. Die Abfuhrtermine werden in der Zeitung bekannt gegeben. Wenn die Blaue Tonne bereits vor Abholung voll ist, können öffentliche Papiersammelbehälter für die Altpapierentsorgung genutzt werden. Kartons bitte zerkleinern und nicht neben die leeren Tonnen stellen.

18 Prozent des Mülls in der Restmülltonne sind immer noch Altpapier und Kartonagen. Konsequenz trennen spart Geld!

Das gehört in den Papiercontainer:

- unverschmutzte Verpackungen aus Papier und Pappe (z. B. Papiertüten, Käseschachteln, Zigarettenschachteln - ohne Klarsichtfolie - Seifenkartons, Waschkartons ohne Kunststoff-Tragebügel etc.);
- Zeitungen, Illustrierte, Magazine;
- Briefe, Werbeproschüren, Wurfungen;
- Kataloge (soweit sie nicht zurückgenommen werden);
- Bücher, Taschenbücher (ohne Kunststoffeinband);
- Altpapier (Schreibpapier, Formulare).

Nicht in die Blaue Tonnen gehören:

- Verpackungen wie z. B. Getränkekartons (Milch- und Safttüten, da sie mit Aluminium und Kunststoff beschichtet sind);
- Kohle- und Blaupapier;
- Tapetenreste ➔ Restmüll;
- Einwegwindeln und Damenbinden;
- Telefonbücher (werden von der Post zurückgenommen);
- benutzte Papiertücher und Servietten.

Biomüll

Biomüll-Sammlung: Wie und warum?

Über ein Drittel des täglich anfallenden Hausmülls besteht aus Biomüll. Das sind Abfälle, die verrotten und nicht flüssig sind. Dazu gehören Küchenabfälle, Speisereste, kleinere Pflanzen- und Gartenabfälle, aber auch Teebeutel und Kaffeefilter mit Inhalt sowie verschmutzte Haushaltspapiere. Dieser Biomüll wurde früher einfach mit dem normalen Müll verbrannt. Das ist wirtschaftlich unsinnig und wegen des hohen Energieaufwandes der Umwelt gegenüber nicht zu verantworten. Vorteilhaft ist jedoch die Gewinnung von Kompost aus Biomüll. Biomüll gehört nicht in das Klo oder in Abflüsse! Durch das Aussortieren des Biomülls vom Restmüll wird der kostenpflichtige Restmüll verringert und damit die Müllgebühr gesenkt.

Zur Sammlung der organischen Abfälle im Haushalt und deren Lagerung in der Biotonne stellt die Stadt Biotüten aus Papier zur Verfügung. Die Tüten sind kostenlos in Einzelhandelsgeschäften erhältlich.

Das gehört in die Grüne Tonne:

- Küchenabfälle (Gemüse- und Obstreste - auch Südfrüchte und Eierschalen, Kaffee- und Teefilter, Teebeutel mit Inhalten, pflanzliche Speisereste);
- verschmutzte Papiere, Papiertüten, Einwickelpapiere, Küchentücher, Papiertaschentücher;
- kleinere Pflanzenabfälle aus der Wohnung oder vom Balkon.

Nicht in die Grüne Tonne gehören:

- Wurst, Käse, Fleisch, Fisch, Gräten oder Knochen → Restmüll;
- Zigarettenreste und Schachteln;
- Staubsaugerbeutel;
- Windeln;
- Tapetenreste → Restmüll;
- Asche, Ruß oder Ölruß;
- Leder und Textilien;
- Tierexkremete;
- Bauholz, Balkonmöbel → Recyclinghof.

Restmüll

Wer so Müll zusammenkippt, wird kräftig zur Kasse gebeten.

Was bleibt, ist ein bezahlbarer Rest

Restmüll werden Abfälle genannt, die nicht im Gelben Sack, in der Blauen Tonne, in den Altglascontainern oder in der Grünen Biomülltonne unterzubringen sind. Diese restlichen Abfälle gehören in die Graue Tonne oder in städtische Müllsäcke, die fest verschlossen werden müssen. Diese Müllsäcke sind in Geschäften oder bei der Stadt für 5,28 € erhältlich und können ebenfalls mit der Müllabfuhr entsorgt werden. Neben den Tonnen abgestellte Kisten, Plastiktüten o. Ä. werden von der Müllabfuhr nicht mitgenommen. Je weniger Restmüll also anfällt, desto besser für die Haushaltskasse.

Gebühren für Restmüllbehälter der Stadt Nürnberg:

Müllbehälter	jährliche Gebühr
60 l	171,60 €
120 l	343,20 €
240 l	686,40 €
770 l	2202,20 €
1100 l	3146,00 €

Gebühr für Restmüllsäcke der Stadt Nürnberg:

60 l	5,28 €
------	--------

Stand: 01.01.03

(http://www.wbgnuernberg.eu/pdf/infobroschueren/muell_deutsch.pdf)

☞ Úkoly pro studující:

- „Ordnen“ Sie den Müll richtig. Die schnellste Gruppe schreibt die Lösung an die Tafel. Finden Sie im Wörterbuch die unbekanntenen Vokabeln und schreiben Sie diese ins Vokabelheft.

2, Rozdat studujícím následující materiály:

Nádoby na odpadky:

die Gelbe Tonne

Obrázek č. 56

der Glascontainer

Obrázek č. 57

der Papiercontainer

Obrázek č. 58

die Biotonne
(Grüne Tonne)

Obrázek č. 59

die Restmüll-Tonne

Obrázek č. 60

Odpadky:

Obrázek č. 61

Obrázek č. 62

Obrázek č. 63

Obrázek č. 64

Obrázek č. 65

Obrázek č. 66

Obrázek č. 67

Obrázek č. 68

Obrázek č. 69

Obrázek č. 70

Obrázek č. 71

Obrázek č. 72

Obrázek č. 73

Obrázek č. 74

Obrázek č. 75

Studující se rozdělí do skupin maximálně po pěti. Dostanou k dispozici „nádoby“ na odpad a obrázky „odpadků“. Místo obrázků „odpadků“ je možné přinést skutečné věci. Myslím si, že by to bylo z motivačního hlediska velmi vhodné. Některé věci by se také daly snáze identifikovat.

- Diejenigen, welche nicht an die Tafel geschrieben haben, kontrollieren die Lösung. Stimmt es? Haben Sie etwas anders? Begründen Sie, warum Ihre Lösung die richtige sein sollte?

V případě, že by studující něco špatně přiřadili, je na vyučujícím, aby je opravil.

Řešení:

Gelbe Tonne

Glascontainer*

Papiercontainer

Biotonne

Restmüll

Joghurtbecher

Bierflaschen

Bücher

Obstreste

Käse

Getränkkartons

Saftflaschen

Käseschachteln

Kaffefilter

Windeln

Spraydosen

Papiertüten

Pflanzen

Textilien

Servietten

* Studující musí zdůraznit třídění skla podle barev.

Slovíčka jsem vybírala s ohledem na jejich další použitelnost.

- Beschreiben Sie folgende Bilder.

3, Ukázat studujícím následující obrázky.

Odpadkové koše na veřejných místech.

Obrázek č. 76

Obrázek č. 77

Obrázek č. 78

Fotografie jsem zhotovila v Drážďanech.

- Haben Sie schon solche Mülleimer gesehen? Wie haben Sie reagiert? Waren Sie überrascht?
- Wo findet man diese Mülleimer?
- Gefällt Ihnen diese Idee, Müll auf diese Art und Weise zu trennen? Möchten Sie etwas vergleichbares auch in Tschechien?
- Sind die Deutschen gewöhnt Müll zu trennen?

Předpokládám, že studující odpoví kladně. Jako doklad je možné přečíst nahlas následující text.

Text:

Deutsche sind Europameister im Mülltrennen

Von Till Weber 19. Mai 2000, 00:00 Uhr

Das Eurostat-Jahrbuch 2000 ist veröffentlicht und verrät statistisch Verblüffendes über uns und unsere Nachbarn

Die Finnen sind das wanderlustigste Volk in Europa. Die Portugiesen haben die größte Abneigung aller Europäer vor dem Schwimmen. Der Holländer dagegen entspricht dem Klischee, fährt am liebsten von allen Rad und werkelt im Garten. Der Deutsche, in aller Regel eher müde im Mittelfeld dieser Disziplinen, ist immerhin Europameister im Mülltrennen. Allerdings **hat** er den Niederländer dicht **auf den Fersen**.

(http://www.welt.de/print-welt/article514533/Deutsche_sind_Europameister_im_Muelltrennen.html)

☛ **Úkoly pro studující:**

- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente.

☛ **Domácí úkol:**

Schreiben Sie eine kurze Geschichte zum Thema „Mülltrennen“. Das Thema kann z. B. „Die verlorene braune Flasche“ oder „von der Prinzessin Pet(Flasche)“ sein.

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

3. 11. Dětská chudoba v Německu

Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Cíl:	Představit studujícím jednu ze současných německých hudebních skupin. Zprostředkovat studujícím informace o tom, jaká je současná kvóta dětí žijících v Německu pod hranicí chudoby.
Co bude procvičeno:	Práce s textem; jazykové prostředky – slovní zásoba, výslovnost; cílové dovednosti – mluvení, čtení s porozuměním, poslech.
Typ cvičení:	Cvičení zaměřené na rozvoj interkulturní a komunikační kompetence. Doplňkové cvičení bez tematické souvislosti.

1, Rozdat studujícím následující text.

OOMPH - Sandmann

Armes (armes)
Deutschland (Deutschland)
Kannst du deine Kinder sehen?
Wie sie vor dem Abgrund [Schlange stehn](#)
Krankes (krankes)
Deutschland (Deutschland)
Kannst du ihre Angst verstehen
Wenn sie schlafen [gehn](#)?

Refrain:
Lalelu nur der Mann im Mond schaut zu
Wenn die armen Kinder schlafen
[Drum](#) schlaf auch du
Lalelu und das kleine Herz friert zu
Wenn die [andren](#) Kinder fragen
„Wie viel hast du?“

Sandmann Sandmann [mach die Lichter aus](#)
Die Wahrheit ist grausam
[Drum](#) schenk mir einen Traum
Sandmann Sandmann komm zu mir nach Haus
Streu mir Sand in meine Augen und weck mich nie wieder auf

Armes (armes)
Deutschland (Deutschland)

Kannst du deine Kinder sehen
Wie sie langsam vor die Hunde gehen?

Reiches (reiches)
Deutschland (Deutschland)
Wann wird dir der [Spaß vergehn](#)?
Wann wirst du [verstehn](#)?

Refrain:

...
Trockenbrot macht Wangen rot der Junge lebt in großer Not
Er schrie sich schon die Lungen wund der Hunger brennt in Kindermund
Trockenbrot macht Wangen rot doch [jeder sitzt im eigenem Boot](#)
Ich zeig dir jetzt was Wohlstand ist
Im Land das seine Brut vergisst

Sandmann Sandmann mach die Lichter aus
Die Wahrheit ist grausam
[Drum](#) schenk mir einen Traum
Sandmann Sandmann komm zu mir nach Haus
Streu mir Sand in meine Augen und weck mich nie wieder auf

(<http://www.songtexte.com/songtext/oomph/sandmann-43f2bb7b.html>)

Studující dostanou do dvojice jeden exemplář textu.

☛ Úkoly pro studující:

- Lesen Sie laut den ganzen Text. Achten Sie auf richtige Aussprache und Verwendung von extraverbalen Mitteln.
- Warum sind die rotgeschriebenen Ausdrücke besonders?

V těchto výrazech vždy chybí jedna samohláska – nepřízvučné e nebo a v zájmených příslovcích.

- Ergänzen Sie die richtige Variante von diesen Ausdrücken.

(gehen, darum, anderen, verstehen)

- Warum sind die Wörter gekürzt?

Z rytmických důvodů.

- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente
- Wer ist „Sandmann“?

Pokud studující nebudou vědět, dostanou k dispozici následující text.

2, Rozdat studujícím následující text.

Text:

Das Sandmännchen ist eine Trickfilm-Puppe, die in Fernsehsendungen abends typischerweise um 17:55 Uhr und um 18:50 Uhr mit einem Kurzfilm die Kleinkinder motiviert, **ins Bett zu gehen**. Es basiert auf der literarischen Figur des Sandmanns, die schon seit Jahrhunderten aus verschiedenen Erzählungen bekannt ist, zum Beispiel von E.T.A. Hoffmann und Hans Christian Andersen. Am Ende einer jeden Folge streute der Sandmann den Kindern noch eine große Handvoll Schlafsand in die Augen und **winkte zum Abschied**.

(<http://de.wikipedia.org/wiki/Sandm%C3%A4nnchen>)

Jeden ze studujících přečte nahlas celý text.

- Gibt es in Tschechien eine ähnliche Figur?

3, Ukázat studujícím obrázek Sandmanna.

Obrázek č. 79

Obrázek má jen informativní úlohu a nebude s ním dále pracováno.

4, Přehrát studujícím píseň z následující www stránky.

(<http://www.youtube.com/watch?v=bLJhmnI5Ez0>)

☞ Úkoly pro studující:

- Gefällt es Ihnen das Lied? Warum?
- Kennen Sie diese Gruppe?

Předpokládám, že studující skupinu znát nebudou. Ostatně to ani není tak důležité. Vyučující tedy uvede, že se jedná o německou hudební skupinu jménem OOMPH.

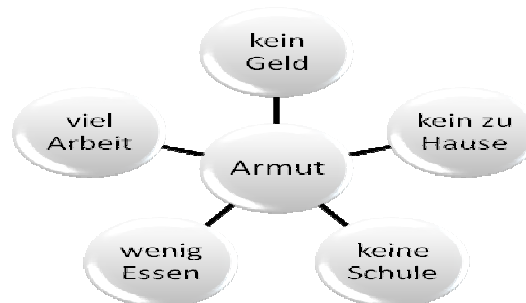
- Was wurde am Ende des Musikvideos geschrieben?

Nápis:

Im Jahre 2009 leben in Deutschland 2,5 Millionen Kinder in Armut.

- Was stellen Sie sich unter dem Begriff Armut vor? Bilden Sie en der Tafel ein Assoziogram zum Begriff „Die Armut“.

Možné řešení:

5, Rozdat studujícím následující text.

Wann ist ein Mensch „arm“?

Es ist schwer, den Begriff Armut zu definieren. Mit Armut bezeichnet man den **Mangel an** lebenswichtigen Gütern (z. B. Essen, Haus, Kleidung). Generell gibt es eine Unterscheidung zwischen "absoluter Armut" und "relativer Armut". "Absolute Armut" bedroht die physische Existenz. Als "absolut arm" gelten Menschen, die pro Tag weniger als einen US-Dollar ausgeben können. In Wohlstandsgesellschaften wie in Deutschland wird Armut meist als "relative Armut" definiert. Die "relative Armutsgrenze" **bezieht sich auf** statistische Zahlenwerte, wie das durchschnittliche Einkommen. Die Weltgesundheitsorganisation WHO bezeichnet denjenigen als arm, der monatlich weniger als die Hälfte des Durchschnittseinkommens seines Landes zur Verfügung hat. Wichtige Kriterien sind auch Unterversorgung in verschiedenen Bereichen, z. B. in den Bereichen Wohnen, Bildung, Gesundheit, Arbeit und Einkommen.

(<http://www.planet-wissen.de/pw/Artikel,,,,,,,,,046FFC211EB519A3E0440003BA5E08D7,,,,,,,,,,,,,html>)

Studující dostanou do dvojice jeden exemplář. Na stejném papíře bude nakopírován i text: Unicef: Jedes sechste deutsche Kind in Deutschland ist arm.

☛ **Úkoly pro studující:**

- Lesen Sie still den ersten Text..
- Vergleichen Sie die Faktoren für die Armut mit Ihren Vorstellungen. Was haben Sie vergessen?

Předpokládám, že studující nezmíní dopady chudoby na zdraví a vzdělání.

- Überrascht es Sie, dass es in einem so hoch entwickelten Land die Kinderarmut gibt?
- Welche Kinder sind von der Armut betroffen/bedroht? Was verursacht die Kinderarmut? Arbeiten Sie mit dem folgenden Text.

5, Rozdat studujícím následující text.

Unicef: Jedes sechste deutsche Kind in Deutschland ist arm

Deutschland spaltet sich immer mehr in arm und reich, die sozialen Unterschiede werden größer. **Nach dem "Bericht** zur Lage der Kinder in Deutschland", herausgegeben von UNICEF am 26.05.2008, ist mehr als jedes sechste Kind von Armut betroffen.

Kinder in Ein-Eltern-Familien, in Familien mit ausländischer Hintergrund oder aus Familien mit vielen Kindern sind besonders stark von Armut bedroht. Die Bundesfamilienministerin will mit einer Kombination aus einem nach Kinderzahl gestaffelten Kindergeld, einem erweitertem **Kinderzuschlag** und dem Ausbau der Betreuung für unter Dreijährige die Armut der Kinder in den Familien bekämpfen.

Die Ursachen der Familienarmut kann man im deutschen Steuer- und Sozialsystem finden. Familien müssten ein Übermaß an öffentlichen Abgaben tragen. Laut Familienbericht von 2006 betragen die öffentlichen Ausgaben für Familien im EU-Durchschnitt 2,1 % des Bruttoinlandsprodukts. In Deutschland erreichte dieser Wert lediglich 1,9 %.

Das Deutsche Kinderhilfswerk fordert einen "schnellen und radikalen Paradigmenwechsel in der Familien- und Kinderpolitik".

Im einzelnen fordert das Deutsche Kinderhilfswerk von der Bundesregierung ein nationales Programm zur **Bekämpfung von** Kinderarmut sowie ein Maßnahmenpaket mit Zielvorgaben.

(<http://www.kinder-armut.de/>; <http://www.kinder-armut.de/news/3-news/28-unicef-jedes-sechste-deutsche-kind-in-deutschland-ist-arm.html>)

Studující pracují ve dvojicích, k dispozici mají vždy jeden text do dvojice.

- Schreiben Sie die blaugeschriebenen Vokabeln, bzw. Wortverbindungen ins Vokabelheft. Wenn nötig, tauschen Sie die Texte. Finden Sie zu den Vokabeln tschechische Äquivalente.

🦋 Domácí úkol:

Finden Sie Informationen über Kinderarmut in Tschechien.

Všechny texty použité v tomto cvičení byly kráceny a jazykově zjednodušeny.

4. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se věnovala problematice využití aktuálních informací o německy mluvících zemích k rozvoji řečových dovedností. Cílem práce bylo vytvořit soubor cvičení, která by mohla sloužit jako zdroj inspirace a také poznání. Má diplomová práce je tedy především prakticky zaměřená.

Abych však mohla vytvářet praktická cvičení, bylo nutné získat teoretické poznatky, z nichž jsem posléze vycházela. Jak se však ukázalo, není zdaleka jednoduché odborné informace vyhledat. V tomto ohledu byl pro mne velmi přínosný pobyt na TU-Dresden. Nejen že jsem měla přístup k většímu množství odborné literatury, ale, a to především, mohla jsem navštěvovat semináře věnované speciálně Landeskunde. Přesto, pokud bych měla hodnotit nabídku odborné literatury, vztahující se k dané problematice, označila bych ji jako nedostačující. Celá řada publikací vznikla v 90. letech 20. stol. a dříve Příspěvky vzniklé po roce 2000 jsou převážně ve formě odborných článků a zabývají tématy, která se praktickému využití zeměvědných informací ve výuce vzdalují. Jako by tato problematika nebyla dostatečně atraktivní. V podstatě jedinou publikací, nabízející návody a typy pro práci s těmito materiály ve výuce cizích jazyků je kniha *Didaktik der Landeskunde*.

Díky seminářům vedeným panem Dr. Ulrichem Zeunerem jsem získala představu o tom, co vše se dá zahrnout pod pojem zeměvědné informace a tuto představu bych prostřednictvím mé diplomové práce předala dál. Dlouhou dobu byly realie prezentovány pouze jako soubor jednotlivostí, typických rysů či naopak rysů výjimečných, diferenciacních. A i má představa o tematické náplni cvičení byla zpočátku touto představou silně ovlivněna.

Nespočívá však poznání cizí kultury v něčem naprosto jiném? Není přínosnější vědět, že Němci nosí snubní prsten na pravém prsteníčku místo levého? Že jsou mladí vedeni k samostatnosti mnohem důsledněji, než je tomu u nás? Nebo že je pro ně neděle stále výjimečným dnem, který jak se zdá, jen tak nezevšední?

Chceme-li zdokonalit řečové dovednosti, není podstatná jen stránka gramatická, či lexikální. Jak se dnes stále více ukazuje, důležitější je vědět, jak se v určité situaci chovat, jak správně dešifrovat komunikační sdělení a jak je vytvářet. Mnohdy je schopnost správně identifikovat význam sdělení závislá na obecně známém, avšak

během komunikace nevyjádřeném, vědění. Naší úlohou by tedy mělo být vést studující k poznávání tohoto typu vědění.

I já jsem se v rámci praktické části mé diplomové práce pokusila zprostředkovat část z tzv. Hintergrundwissen. Přesto jsou některá cvičení orientována spíše na zprostředkování faktografických údajů. Výstup je však jiný, než u kognitivního konceptu Landeskunde. Mým cílem není sdělované informace zkoušet, ale pomocí nich přiblížit studujícím cílovou kulturu, vzbudit v nich zájem, chuť objevovat německy mluvící prostor a především tyto informace využít k rozvoji řečových dovedností.

Omezenost počtu cvičení zaměřených na Hintergrundwissen je zapříčiněna také mou vlastní nedostatečnou znalostí německé všední reality. Měla jsem sice možnost pozorovat ostatní zahraniční studující, díky nimž jsem si uvědomila, jak jisté skutečnosti vnímají příslušníci jiných národů a také možnost, vyslechnout si vysvětlení rodilých mluvčích (jednotlivá vysvětlení se částečně lišila), ovšem ani toto k hlubšímu poznání to nestačí

Jak po stránce odborné, tak po stránce lidské by pro mě zajisté byla velmi obohacující zamýšlená hospitace na jedinečném česko-německém binacionálním gymnáziu Friedricha Schillera v Pirně. Přestože mi byla hospitace nejprve přislíbena, nakonec jsem ji absolvovat nemohla. Dodnes mi nebylo poskytnuto odpovídající odůvodnění, vysvětlující zamítnutí mé hospitace v Pirně.

Gymnázium jsem navštívila alespoň během dne otevřených dveří, kdy jsem měla možnost zjistit, jaká je skladba předmětů, v jakém jazyce jsou jednotlivé předměty vyučovány a v jaké časové dotaci. Vzhledem k zadání mé diplomové práce by pro mne byl nanejvýš zajímavý nově vzniklý předmět, který byl vytvořen přímo pro potřeby tamějšího gymnázia a který je nyní premiérově vyučován v předposledním ročníku gymnázia. Předmět se věnuje česko-německým vztahům od nejstarších dob po dnešek. Zabývá se česko-německým soužitím z několika hledisek a snaží se vytvořit komplexní představu o proměnách vzájemných vztahů.

Jak jsem již výše uvedla, cílem mé diplomové práce bylo vytvořit soubor cvičení. Cvičení mají dozajista celou řadu nedostatků, které snadno odhalí oko zkušených pedagogů, mají však jednu nespornou přednost. Ukazují, jak je snadné vytvořit si materiály pro zeměvědnou výuku. Pustíme-li se však do tvorby takovýchto cvičení, měli bychom mít na paměti, že rozhodující je, zda cvičení pomohou rozvíjet

řečové dovednosti. Tomuto cíli bychom měli podřídit naše snahy, za každou cenu bychom se měli vyvarovat samoučelnosti.

Téměř veškeré použité materiály, jako jsou texty, či obrazové přílohy, pocházejí z internetu. Jsou tedy snadno dostupné a není nutné pro ně cestovat daleko. Přesto bych ráda zdůraznila, že takzvané autentické materiály mají celou řadu předností a pokud máme možnost, měli bychom je shromažďovat.

Cvičení však zároveň poukazují na nutnost znát blíže kulturu, kterou se snažíme zprostředkovat. Na nutnost neustále se zajímat, zjišťovat si informace, přicházet do styku s co největším množstvím rodilých mluvčích.

Budou-li má cvičení alespoň pro někoho zdrojem poznání a inspirace, přivedou-li někoho na myšlenku, jak se zeměvědnými materiály pracovat, pak myslím, že jsem svou úlohu splnila.

5. LITERATURA

- BELKE, Gerlind (2007): *Poesie und Grammatik. Kreativer Umgang mit Texten im Deutschunterricht mehrsprachiger Lerngruppen*. Hohengehren: Schneider Verlag
- BIECHELE, Markus/PADRÓS, Alicia (2003): *Didaktik der Landeskunde*. Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt
- BISCHOF, Monika/KESSLING Viola/KRECHEL Rüdiger (1999): *Landeskunde und Literaturdidaktik*. Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt
- BRINKER, Klaus (1997): *Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden*. Vierte durchgesehene und ergänzte Auflage. Berlin
- BÖRNER, Wolfgang/VOGEL Klaus (1996): *Texte im Fremdsprachenerwerb. Verstehen und Produzieren*: Tübingen
- BUSCHA, Anne/LINTHOUT, Gisela (2002): *Das Mittelstufenbuch Deutsch als Fremdsprache. Ein Lehr- und Übungsbuch Teil I*. Leipzig: Schubert-Verlag
- CLALÜNA, Monika/FISCHER, Roland/HIRSCHFELD, Urschula (2007): *Alles unter einem D-A-CH-L? Oder: wie viel Plurizentrik verträgt ein Lehrwerk?* in Fremdsprache Deutsch. 37. S 38-45
- FISCHER, Roland (2007): *Landeskunde im DaF- Unterricht – wohin geht die Reise. Bemerkungen eines Beteiligten*. in Ausblicke 25, 5. S 19-23
- FISCHER, Roland (2002): *Viele Dimensionen – Nicht nur für Didaktikliebhaber*. in Ausblicke 16. 8, 2. S 20-24
- FISCHER, Roland (1998): *Vom Mut zum eigenen Vorurteil. Fremd- und selbstwahrnehmung als Baustein auf dem Weg zu interkultureller Kompetenz*. in Fremdsprache Deutsch, Sondernummer. S 31-35
- HANEL, Walter (1991): *Hoppla, wir sind wieder mehr. Hanel's neue deutsche Chronik*. Düsseldorf: Econ
- HOMOLKOVÁ, Božena (2002): *Reálie německy mluvících zemí, Geschichte und Gegenwart der deutschsprachigen Länder*, Plzeň: Nakladatelství Fraus
- KRUMM, H.-J. (1998): *Landeskunde D-A-CH oder Europa? Über den Umgang mit Verschiedenheit im DaF Unterricht*. in Informationen Deutsch als Fremdsprache 25, 5. S 523-544.
- NEUNER, Gerd/SCHERLING Theo/SCHMIDT Reiner/WILMS Heinz (1992): *Deutsch aktiv Neu. Ein Lehrwerk für Erwachsene*. Neunte bearbeitete Auflage. Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt

NODARI, Claudio (1995): *Perspektiven einer neuen Lernkultur. Pädagogische Lehrziele im Fremdsprachenunterricht als Problem der Lehrwerkgestaltung*. Aarau, Frankfurt am Main, Salzburg: Verlag Sauerländer

PAULDRACH, A. (1992): *Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren*. in Fremdsprache Deutsch. Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterricht. München: Klett Verlag, Heft 6 Landeskunde. S 4-15.

SCHATZ, Heide (2006): *Fertigkeit Sprechen*. Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt

SCHNEIDER, Wilfried/WIRTH, Helga/ANDRE, Gabriele/GEISSLER, Gerhard (2003): *Betriebswirtschaft V. Lehr- und Arbeitsbuch für den V. Jahrgang Handelsakademie*, Wien: Manz Verlag Schulbuch

Internetové stránky:

http://de.wikipedia.org/wiki/Europa_der_Regionen 13. 11. 2008

ALTMAYER, Claus (2004, 1): *Kultur als Hypertext. Zur Theorie und Praxis der Kulturwissenschaft im Fach Deutsch als Fremdsprache*, in <http://moodle.mdc.tu-dresden.de/daf/mod/resource/view.php?id=2499> 10. 2. 2009

HACKL, Wolfgang/LANGNER, Michael/SIMON-PALANDA, Hans (1997): *Integrierende Landeskunde - ein (gar nicht so) neuer Begriff* in <http://www.dachl.net/nachlesen/dachkonzept.html> 26. 11. 2008

ALTMAYER, Claus (2007): *Von der Landeskunde zur Kulturwissenschaft – Innovation oder Modetrend?* Germanistische Mitteilungen 65/2007 [Online] in http://www.bgdv.be/gm65/GM65_altmayer.pdf 11. 2. 2009

<http://www.dachl.net/nachlesen/abcdthesen1.html> 14. 11. 2008

LIPIANSKY, E. Marc (1998): *Heißt interkulturelle Ausbildung Bekämpfung von Stereotypen und Vorurteilen?* in <http://www.dfjw.org/paed/texte/stereot/stereot2.html> 18. 2. 2009

<http://www.liberalnistrana.cz/archiv.php?co=1063581789> 13. 11. 2008

ZEUNER, Ulrich (2004): *Landeskunde und interkulturelles Lernen, Eine Einführung*. in <http://www.tu-dresden.de/sulifg/daf/landesku/start.htm> 11. 2. 2009

ALTMAYER, Claus (1997): *Zum Kulturbegriff des Faches Deutsch als Fremdsprache*, in <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-02-2/beitrag/almayer3.htm> 27. 11. 2008

ALTMAYER, Claus. (2004, 2): *'Cultural Studies' - ein geeignetes Theoriekonzept für die kulturwissenschaftliche Forschung im Fach Deutsch als Fremdsprache?* Zeitschrift

für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht [Online] in <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-09-3/beitrag/Altmayer3.htm> 13. 2. 2009

KRETZENBACHER, Heinz L. (2004). *"Inter-, multi-, trans-, global-..."*?

Wissenschaftsbasierte Landeskunde gegen Ende des nationalen Kulturkonzepts und der Belehrungskulturen. Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht [Online] in <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-09-3/beitrag/Kretzenbach3.htm> 19. 2. 2009

WORMER, Jörg. (2004). *Landeskunde - eine transkulturelle, vergleichende Wissenschaft.* Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht [Online] in <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-09-3/beitrag/Wormer3.htm> 19. 2. 2009

ALTMAYER, Claus (2002): *Kulturelle Deutungsmuster in Texten, Prinzipien und Verfahren einer kulturwissenschaftlichen Textanalyse im Fach Deutsch als Fremdsprache.* Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht [Online] in <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-13-2/navigation/startbei.htm> 10. 2. 2009

Zdroje textů pro studující:

http://de.wikipedia.org/wiki/Angela_Merkel#Studium_in_Leipzig_.281973.E2.80.931978.29 12. 3. 2009

http://de.wikipedia.org/wiki/Einkommende_Zeitungen 3. 3. 2009

http://de.wikipedia.org/wiki/Fall_der_Mauer#Mauerfall 26. 2. 2009

http://de.wikipedia.org/wiki/LDE_%E2%80%93_Saxonia 3. 3. 2009

http://de.wikipedia.org/wiki/Neue_Bundesl%C3%A4nder 18. 3. 2009

<http://de.wikipedia.org/wiki/Odol> 3. 3. 2009

<http://de.wikipedia.org/wiki/Porzellan#Geschichte> 3. 3. 2009

<http://de.wikipedia.org/wiki/Sandm%C3%A4nchen> 22. 3. 2009

<http://de.wikipedia.org/wiki/Teebeutel> 4. 3. 2009

[http://de.wikipedia.org/wiki/Trabant_\(Pkw\)](http://de.wikipedia.org/wiki/Trabant_(Pkw)) 4. 3. 2009

<http://de.wikipedia.org/wiki/Zahnpasta#Geschichte> 4. 3. 2009

<http://statistik.arbeitsamt.de/statistik/index.php?id=WO> 18. 3. 2009

<http://www.berlinermaueronline.de/berlin-guide/index.htm> 26. 2. 2009

<http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/berliner-mauerbau-gruende.htm> 25. 2. 2009

<http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/flucht.htm> 26. 2. 2009

<http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/fluchtgruende.htm> 25. 2. 2009

<http://www.berlinonline.de/berliner-zeitung/archiv/.bin/dump.fcgi/2007/1101/lokales/0021/index.html> 14. 3. 2009

http://www.bundesregierung.de/nn_1500/Content/DE/Interview/2007/09/2007-09-20-interview-bkin-mit-bunte.html 12. 3. 2009

<http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/erfindungen.htm> 4. 3. 2009

<http://www.dresdnerstollen.com/> 3. 3. 2009

http://www.echt-online.de/archiv/echt2001_4/sonntags_offen/body_page13623.html 14. 3. 2009

<http://www.goethe.de/wis/pro/kub/kwa/003/de162156.htm> 14. 3. 2009

<http://www.goethe.de/wis/pro/kub/kwa/003/de162158.htm> 14. 3. 2009

<http://www.kinder-armut.de/> 22. 3. 2009

<http://www.kinder-armut.de/news/3-news/28-unicef-jedes-sechste-deutsche-kind-in-deutschland-ist-arm.html> 22. 3. 2009

<http://www.planet-wissen.de/pw/Artikel,,,,,,,,,046FFC211EB519A3E0440003BA5E08D7,,,,,,,,,,,,,html> 22. 3. 2009

<http://www.songtexte.com/songtext/oomph/sandmann-43f2bb7b.html> 22. 3. 2009

<http://www.sueddeutsche.de/reise/208/412978/text/> 1. 3. 2009

<http://www.sueddeutsche.de/reise/348/432098/text/> 1. 3. 2009

http://www.rundschau.mv.ru/mauer_d0010.htm 25. 2. 2009

http://www.wbgnuernberg.eu/pdf/infobroschueren/muell_deutsch.pdf 19. 3. 2009

http://www.welt.de/print-welt/article514533/Deutsche_sind_Europameister_im_Muelltrennen.html 27. 2. 2009

<http://www.werkstatt-stadt.de/de/projekte/144/> 1. 3. 2009

http://www.zeit.de/2005/31/Sommer_2fKasten_31?page=1 1. 3. 2009

<http://zivotopis.a4.cz/> 12. 3. 2009

Audiovizuální materiály:

http://iptv.cdn.tv1.de/iptv/player/macros/_v_f_200_de/_s_visitberlintv/_x_s-4489216/berlin.tv/index3.html?video=1156 7. 2. 2009

http://iptv.cdn.tv1.de/iptv/player/macros/_v_f_200_de/_s_visitberlintv/_x_s-4489216/berlin.tv/index3.html?video=1157 7. 2. 2009

<http://www.youtube.com/watch?v=bLJhmnI5Ez0> 22. 3. 2009

6. ZDROJE OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

Obr. č. 1: HANEL, 1991

Obr. č. 2: http://www.berlinermaueronline.de/karten/berlinkarten_02.htm 25. 2. 2009

Obr. č. 3: http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/images/pix580_pGHI_961d%20copy.jpg 25. 2. 2009

Obr. č. 4: <http://www.berlinermaueronline.de/geschichte/schema-berliner-mauer.htm> 25. 2. 2009

Obr. č. 5: http://www.berlinermaueronline.de/xgraphics/fotos/berlinermauer-1961/zimmerstrasse_1961_01.jpg 25. 2. 2009

Obr. č. 6: <http://www.dailysoft.com/berlinwall/photographs/berlinwall-1963jo/berlinwall-1963-006.htm> 25. 2. 2009

Obr. č. 7: <http://www.berlinermaueronline.de/xgraphics/fotos/berlinermauer-1974/19740700-26-003.jpg> 25. 2. 2009

Obr. č. 8: <http://www.berlinermaueronline.de/berlin-fotos/berliner-mauer-1983sp/berlinermauer-1983-013.htm> 25. 2. 2009

Obr. č. 9: <http://www.berlinermaueronline.de/berlin-guide/checkpoint-charlie.htm> 25. 2. 2009

Obr. č. 10: <http://www.berlinermaueronline.de/xgraphics/fotos/eastsidegallery/19980920-10-0901.jpg> 25. 2. 2009

Obr. č. 11: <http://www.berlinermaueronline.de/xgraphics/fotos/eastsidegallery/20000512-27-0503.jpg> 25. 2. 2009

Obr. č. 12: <http://www.berlinermaueronline.de/xgraphics/fotos/eastsidegallery/19980920-06-0901.jpg> 25. 2. 2009

Obr. č. 13: <http://www.berlinermaueronline.de/berlin-guide/index.htm> 26. 2. 2009

Obr. č. 14:

<http://www.wackelpagode.de/MainShop.php?lang=GER&pid=774&pfad=1.5&sid=122980935259724000> 4. 3. 2009

Obr. č. 15: <http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/erfindungen.htm#Lokomotive> 4. 3. 2009

Obr. č. 16: <http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/zeitung.htm> 4. 3. 2009

Obr. č. 17: <http://www.die-sachsen-kommen.de/shtm/erfindungen.htm> 4. 3. 2009

Obr. č. 18:

<http://www.tescoma.com/cz/katalog/xpoloz.php?skupina0=6&skupina=1&skupina2=3&polozka=318005> 4. 3. 2009

Obr. č. 19: <http://nd.blog.cz/v/vanocni-cas.blog.cz/obrazky/13708486.jpg> 4. 3. 2009

Obr. č. 20: http://www.drostra.cz/ProductPictures/Thm/FB01_1.jpg 4. 3. 2009

Obr. č. 21: <http://modculture.typepad.com/photos/uncategorized/2008/01/28/trabant.jpg> 4. 3. 2009

Obr. č. 22: <http://bilezbozi.itek.cz/pracky-predni-plneni-801-1200-ot-min/img-shop/full/68343.jpg> 4. 3. 2009

Obr. č. 23: <http://www.strassenwaerter.de/Sachsen-Karte%201.jpg> 3. 3. 2009

Obr. č. 24 – 38: <http://www.kat.ch/alilum/j01.htm> 5. 3. 2009

Obr. č. 39: podle <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/69/umfrage/urlaubsziel-letzter-urlaub/#info> 2. 3. 2009

Obr. č. 40: podle
[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/19003C6AD3/\\$File/920307q423.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/19003C6AD3/$File/920307q423.pdf) 2. 3. 2009

Obr. č. 41: podle:
[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/19003C6A97/\\$File/920307q421.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/19003C6A97/$File/920307q421.pdf) 3. 3. 2009

Obr. č. 42: <http://de.statista.com/statistik/diagramm/studie/87867/umfrage/zum-erreichen-des-urlaubsziels-benutzte-verkehrsmittel/> 3. 3. 2009

Obr. č. 43: Adamovičová Michala

Orb. č. 44: www.dolnivilimec.wz.cz/dokument/PL_TP.doc 12. 3. 2009

Obr. č. 45: <http://www.dresden.de/media/pdf/einwohner/Anmeldung.pdf> 12. 3. 2009

Obr. č. 46: [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Angela_Merkel_\(2008\)-2.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Angela_Merkel_(2008)-2.jpg) 12. 3. 2009

Obr. č. 47: http://de.wikipedia.org/wiki/Datei:Deutschland_politisch_bunt.png 18. 3. 2009

Obr. č. 48: <http://www.fra-mac.de/foto/index.php?showimage=43> 18. 3. 2009

Obr. č. 49:
http://de.wikipedia.org/w/index.php?title=Datei:Erfurt_Hbf_Front.JPG&filetimestamp=20070726212952 18. 3. 2009

Obr. č. 50: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Magdeburg_Hundertwasserhaus.jpg 18. 3. 2009

Obr. č. 51 <http://www.fkoester.de/berlinfahrt/potsdam/teehaus.html> 18. 3. 2009

Obr. č. 52: <http://react2007.tu-dresden.de/images/Frauenkirche2.jpg> 18. 3. 2009

Obr. č. 53: <http://www.diakonie-hoyerswerda.de/sst1.jpg> 18. 3. 2009

Obr. č. 54:
http://www.hoyerswerda.de/city_info/webaccessibility/index.cfm?region_id=185&waid=34&item_id=837360&oldrecord=22178&oldmodul=5&olddesign=0&oldkeyword=0&oldeps=20&oldaz=all&oldcat=0&fsize=1 18. 3. 2009

Obr. č. 55: http://www.lr-online.de/storage/pic/xmliosimport/hoy/1209051_0_AH_HWV_112026_20090303-GR328NRJH.1-ORG.jpeg 18. 3. 2009

Obr. č. 56: http://www1.stadt-bottrop.de/best/bindata/190_gelbetonne.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 57: <http://www.aik.ilm-kreis.de/images/entsorg/glas3.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 58:

http://www.alphenaandenrijn.nl/INTERNET/Communicatie/Afbeeldingen/Divers/papiercontainer_kl.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 59: http://www.pi-abfall.de/pi_abfall_media/Import/FD41_Bio_Tonne_freigestellt-p-1677.jpeg 19. 3. 2009

Obr. č. 60: <http://www.offenbach.de/stepone/data/images/5b/21/00/restmuell.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 61: http://www.infografikarchiv.de/thumbnails/2004/05/10/joghurtbecher_4C_th.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 62: <http://www.stupidedia.org/images/thumb/3/3a/Plastikverschluss.jpg/350px-Plastikverschluss.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 63: http://picture.yatego.com/images/43e343bc911080.0/spraylack_270324.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 64: <http://bricks.kfum-kfuk.dk/uploads/pics/kaffefilter.gif> 19. 3. 2009

Obr. č. 65: <http://de.img.seen.by/user/ute-haupts/img/h384/nachher-9.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 66: <http://www.lwg.bayern.de/gartentipps/2007/28628/woti0751a.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 67: <http://www.grillvest.de/wp-content/uploads/2008/02/kaese-grillen.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 68: <http://www.windelversand.ch/images/PremiumInternetaktuell.JPG> 19. 3. 2009

Obr. č. 69: <http://www.saft-liebt-glas.de/images/content/saftflasche.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 70: [http://www.germany-tourism.ie/images/content/Bierflasche\(1\).jpg](http://www.germany-tourism.ie/images/content/Bierflasche(1).jpg) 19. 3. 2009

Obr. č. 71: http://www.br-online.de/kinder/fragen-verstehen/wissen/2007/02010/papiertuete_gettya.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 72: http://www.karriere.de/mediadatabase/kreativit%C3%A4t_b%C3%BCher.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 73: <http://www.serdec.net/images/Serviette%20blanche.jpg> 19. 3. 2009

Obr. č. 74: http://www.sberatel-ksk.cz/obrazky/200802151731_syrove-etikety-president.png 19. 3. 2009

Obr. č. 75: http://www.webareal.cz/fotky502/fotos/_vyrp11_294IMG_2373.jpg 19. 3. 2009

Obr. č. 76: Adamovičová Michala

Obr. č. 77: Adamovičová Michala

Obr. č. 78: Adamovičová Michala

Obr. č. 79: <http://de.wikipedia.org/wiki/Sandm%C3%A4nchen> 22. 3. 2009